

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE GENÇ NÜFUSTA İŞSİZLİK
SORUNU VE MÜCADELE POLİTİKALARI**

**ERKAN KARACA
12710017**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MERAL UZUNÖZ**

İSTANBUL

2019

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE’DE GENÇ NÜFUSTA İŞSİZLİK
SORUNU VE MÜCADELE POLİTİKALARI**

**ERKAN KARACA
12710017**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MERAL UZUNÖZ**

İSTANBUL

2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE GENÇ NÜFUSTA İŞSİZLİK
SORUNU VE MÜCADELE POLİTİKALARI

ERKAN KARACA

12710017

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih: 22.07.2019

Tez Oy Birliği İle Başarılı Bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Meral UZUNÖZ	
Jüri Üyeleri	: Prof. Dr. Melike BİLDİRİCİ	
	Prof. Dr. Özgür Ömer ERSİN	

İSTANBUL

TEMMUZ 2019

ÖZ

TÜRKİYE’DE GENÇ NÜFUSTA İŞSİZLİK SORUNU VE MÜCADELE POLİTİKALARI

Erkan KARACA
Temmuz, 2019

İşsizlik olgusu içerisinde ortaya çıkan genç işsizliği kavramı, Türkiye’nin önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Eğitim hayatından çalışma hayatına geçen gençler, piyasa koşullarının zorluğu ile karşılaşmak durumunda kalmaktadır. İşverenler, girişimlerinin karlılığını göz önünde bulundurarak, gençleri niteliksiz ya da tecrübesiz bularak yetişmiş nitelikli işgücünden faydalanmayı tercih etmektedir. Böylece etkileri tüm topluma yayılan sosyal, psikolojik, ekonomik sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de İŞKUR öncülüğünde uygulanan aktif işgücü programları, gençlerin iş yaşamına geçişini ve işte kalmasını kolaylaştırırsa da bu programların erişebildiği genç sayısı toplumun sınırlı bir kesimini oluşturmaktadır. Türkiye’de Kalkınma Planlarında ve Orta Vadeli Planlarda genç işsizlik sorununun bulunduğu kabul edilse de ulusal ölçekte bir ‘genç istihdam stratejisi’ geliştirilememiştir. 2019 yılı Ocak ayı itibariyle, işgücü istatistiklerine göre; Türkiye’de 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusta işsizlik oranı, 2018 yılı Ocak ayına göre Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesi olan %26,7’ye yükselmiştir. Genç işsizlik sorununun çözümü için ulusal istihdam stratejisi ve ona bağlı genç istihdam stratejisi oluşturulmalıdır. Genç istihdam stratejisi bağlamında gençlerin iş hayatına geçişi ve işte kalışının sağlanması için örgün eğitimin yanında yaygın eğitim biçimleri ile yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine uygun olarak çalışma koşullarının yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, genç işsizlik, İŞKUR, aktif istihdam politikaları.

ABSTRACT

YOUTH UNEMPLOYMENT PROBLEM AND STRUGGLE POLICIES IN TURKEY

Erkan KARACA

July, 2019

The concept of youth unemployment that emerged in the case of unemployment has become one of the most important problems in Turkey. Young people who have passed from educational life to working life have to face the hardness of labor market conditions. Employers prefer to take advantage of qualified workforce considering their profitability because of young people are unqualified or inexperienced. Thus, consequences occurs that spreads effects social, psychological and economic to whole society. Thus, social, psychological and economic consequences what effects spread to whole society, occurs. The active labor market programs implemented in leadership of İSKUR in Turkey, although it makes easier to pass work life for youth and keep jobs of young people, the number of young people who access to these programs are just limited number of society. In Turkey, both in the Development Plans and the Mid-Term Plans are accepted that youth unemployment is a national problem, however a national ‘youth employment strategy’ has not been able to develop yet. As of January 2019, according to labor force statistics; The unemployment rate among the young population in the 15-24 age range in Turkey, compared to January 2018, the highest level in the history of the Republic has increased to 26,7%. The national employment strategy and the youth employment strategy linked to it should be established in order to solve the unemployment and youth unemployment problem. In the context of young employment strategy, it is necessary to reshape working conditions in accordance with lifelong learning activities with non-formal education in addition to formal education in order to ensure the transition of young people to work life and stay in business life.

Key Words: Unemployment, youth unemployment, İSKUR, active employment policies.

ÖN SÖZ

Türkiye’de Genç Nüfusta İşsizlik Sorunu ve Mücadele Politikaları adlı tez çalışmamın nihayete erebilmesi için ufuk açan yönlendirmeleri ile gerekli fırsatı sunan danışmanım Sayın Prof. Dr. Meral UZUNÖZ’e, çalışma hayatına adım attığım ilk günden bu yana, eğitim almamı destekleyen ve esnek çalışma ortamı sağlayan başta VakıfBank Tüketici İlişkileri Koordinasyon Müdürü Sayın Aynur CANPOLAT olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma, her daim yanımda olan kıymetli dostlarım Berk Bayraktar, Emre Bülbül ve Tamer Şenal’a ve beni yetiştirip bugünlere getiren anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, Temmuz, 2019

Erkan KARACA

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1.GİRİŞ	1
2.GENÇ İŞSİZLİĞİNE TEORİK YAKLAŞIM	3
2.1. Genç İstihdamının Önemi.....	3
2.2. Genç İşsizliği Kavramı.....	4
2.3. Genç İşsizliğini Açıklayan Teoriler ve Genç İşsizliğinin Nedenleri.....	10
2.3.1. Makro Nedenler.....	20
2.3.2. Mikro Nedenler.....	32
2.4.Genç İşsizliğinin Sonuçları.....	35
3. TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ İLE MÜCADELEDE İZLENEN POLİTİKALAR	38
3.1.Türkiye’de Genç Nüfusun Yapısı ve İstihdamı.....	38
3.2. Kalkınma Planlarında Gençlik ve Genç İşsizliği.....	54
3.3. Orta Vadeli Planlarda Gençlik ve Genç İşsizliği.....	59
3.4. İŞKUR Tarafından Uygulanan Aktif İşgücü Politikaları.....	61
3.5. Yasal Düzenlemeler.....	70
3.6. Türkiye Gençlik İstihdam Stratejisi.....	72

4. AB VE SEÇİLMİŞ ÜLKELERDE GENÇ İŞSİZLİĞİ İLE MÜCADELE POLİTİKALARI.....	76
4.1. Avrupa Gençlik Stratejisi.....	80
4.1.1. Avrupa Gençlik Stratejisinin Bugünü.....	84
4.2. Seçilmiş Ülkelerde Genç İşsizliği İle Mücadele Politikaları.....	89
4.2.1. Fransa.....	89
4.2.2. Çek Cumhuriyeti.....	95
4.2.3. Brezilya.....	101
5. SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	121

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Genç İşsizliğini İnceleyen Akademik Çalışmalar.....	10
Tablo 2.2. Genç İşsizliğinin Arz ve Talep Yönlü Nedenleri.....	12
Tablo 3.1. Türkiye’de Toplam Nüfus ve Genç Nüfusun Gelişimi.....	41
Tablo 3.2. Yaş Gruplarına Göre ve Cinsiyete Göre Nüfus.....	42
Tablo 3.3. Seçilmiş Yaş Gruplarının Türkiye Nüfusu İçerisindeki Payı.....	43
Tablo 3.4. Türkiye’de Çocuk Nüfus ve Çocuk Nüfus Oranının Tarihsel Gelişimi...43	
Tablo 3.5. Türkiye’de İşgücüne Katılım Oranı.....	44
Tablo 3.6. Ne Eğitimde Ne de İstihdamda Olan Gençlerin Oranı (NEET).....	45
Tablo 3.7. Sektörlere ve Cinsiyete Göre Nüfusun İşgücü Durumu.....	48
Tablo 3.8. Sektörlere ve Cinsiyete Göre Genç Nüfusun İşgücü Durumu.....	48
Tablo 3.9. Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik/Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....	48
Tablo 3.10. Genç Erkeklerde Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranı (%).....	50
Tablo 3.11. Genç Kadınlarda Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranı (%).....	50
Tablo 3.12. En Az Bir Okul Bitiren Ve İstihdamda Olanların Eğitim Durumuna Göre Aldığı Eğitimin İşe Katkısı (15-34 Yaş, %).....	51
Tablo 3.13. Gençlerde Çalışılan İşten Duyulan Memnuniyet Düzeyi (%).....	52
Tablo 3.14. Yurtdışına Gönderilen İşçilerin Yıllara ve Ülkelere Göre Dağılımı.....	62
Tablo 3.15. Yıllara ve Meslek Gruplarına Göre Açılan İşgücü Yetiştirme Kursları.....	64
Tablo 3.16. İŞKUR Mesleki Eğitim Kursları.....	66
Tablo 3.17. İŞKUR Girişimcilik Eğitim Programı.....	67
Tablo 3.18. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programı.....	68

Tablo 3.19. İŞKUR Aktif İşgücü Eğitim Programları.....	68
Tablo 3.20. Yıllara Göre Aktif İşgücü Programlarına Katılan Gençler (15-24).....	69
Tablo 3.21. İşsizlik Sigortası Fonu Giderlerinde İŞKUR Programları (TL).....	70
Tablo 4.1. AB Ülkelerinde İşsizlik Oranının Gelişimi.....	87
Tablo 4.2. AB’de Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....	88
Tablo 4.3. Fransa’da GSYH’nin Gelişimi.....	89
Tablo 4.4. Yıllara Göre Fransa’da İşgücüne Katılım Oranı.....	92
Tablo 4.5. Fransa’da İşsizlik Oranı ve Genç İşsizlik Oranı.....	93
Tablo 4.6 Çek Cumhuriyetinde GSYH’nin Durumu.....	95
Tablo 4.7. Gençlik Stratejisi Kapsamında Çek Kamu Harcamaları.....	98
Tablo 4.8. Çek Cumhuriyeti İşgücüne Katılım Oranları.....	99
Tablo 4.9. Çek Cumhuriyeti Genç İşsizlik Oranı ve Genel İşsizlik Oranı.....	99
Tablo 4.10. Brezilya’da GSYH’nin Gelişimi.....	101
Tablo 4.11. Brezilya’da İşgücüne Katılım Oranları.....	104
Tablo 4.12. Brezilya’da İşsizlik Oranlarının Gelişimi.....	105

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik Oranı.....	7
Şekil 2.2. Dünya’da Genç İşsiz Sayısı.....	8
Şekil 2.3. Dünya’da Genç Nüfusta İşsizlik Oranı.....	8
Şekil 2.4. Dünya İşsizlik Oranı (15 yaş üzeri).....	9
Şekil 2.5. Yıllara Göre Finlandiya’da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi...24	
Şekil 2.6. Yıllara Göre İsveç’te GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....25	
Şekil 2.7. Yıllara Göre Norveç’te GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....25	
Şekil 2.8. Yıllara Göre Japonya’da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....26	
Şekil 2.9. Yıllara Göre İspanya’da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi.....27	
Şekil 2.10. Seçilmiş Ülkelerde Genç İşsizlik Oranları ve Genel İşsizlik Oranları.....31	
Şekil 3.1. Yıllara, Yaş ve Cinsiyete Göre Türkiye’de Nüfus.....39	
Şekil 3.2. Yıllara Göre Türkiye’de Nüfus ve Nüfus Artış Hızı.....40	
Şekil 3.3. Seçilmiş Ülkelerde NEET Oranı.....46	
Şekil 3.4. Türkiye’de Yıllara Göre GSYH ve Genç İşsizlik Oranı.....47	
Şekil 3.5. Türkiye’de Yıllara Göre Kayıt Dışı İstihdam Oranı.....53	
Şekil 4.1. AB’de İşsizlik ve Genç İşsizlik Oranları.....86	

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DPT* : Document De Politique Transversale

GSYH: Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla

ILO: International Labour Organisation (Uluslararası Çalışma Örgütü)

İİBK: İş ve İşçi Bulma Kurumu

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İadesi Başkanlığı

NEET: Not In Education, Employment or Training (Ne Eğitimde Ne de İstihdamda Olanlar)

OECD: Organisation For Economic Co-Operation And Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)

OVP: Orta Vadeli Program

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TDK: Türk Dil Kurumu

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO: United Nations Educational, Scientific And Cultural Organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

UNDP: United Nations Development Program (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

1. GİRİŞ

İstihdam sorunu iktisat literatüründe geçmişten günümüze bir tartışma konusu olmuştur. Özellikle 15-24 yaş grubunda yer alan gençler arasında genç nüfus arasında normal işsizlik oranının iki katı işsizlik oranları görülmekte ve gençler işgücü piyasasında dezavantajlı bir grup olarak öne çıkmaktadır. İlk defa işgücü piyasasına adım atan gençler tecrübesiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasının beklentilerine karşılık vermede yetişkin işçilere göre dezavantajlı durumdadırlar. Mesleki bilgi ve deneyim düzeyleri de yetişkin işçilere göre yetersiz olan gençler, işgücü piyasasında giriş seviyesi işlerde çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

Dünyada, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde artan teknolojik gelişme, fabrikalarda otomasyon sistemleri ve akıllı sistemlerin uygulamaya alınması ve buna benzer uygulamalar ile birlikte giriş seviyesi olarak nitelendirilen işlere olan ihtiyaç azalmış, bu işlerde çalışanlar vasıfsızlaşmıştır. İşverenler, işletmelerinin ihtiyacı olan işgücünü tedarik ederken kar maksimizasyon koşulu ile hareket ettiğinden, nitelikli, yetişmiş işçileri genç işçilere tercih etmekte olduğundan işgücü piyasasında gençlerin istihdam imkanları sınırlı hale gelmiştir. Öte yandan gençlerin kariyer hedefleri, işten beklentileri, ailelerine maddi açıdan bağlı olmaları, üzerindeki finansal sorumlulukların yetişkinlere göre daha az oluşu, iş değiştirme hızının yetişkinlere göre daha yüksek oluşu gibi kendilerinden kaynaklanan nedenlerin de gençler arasında işsizliğin görülmesinde etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle genç işsizliği ile mücadelede ulusal ve uluslararası ölçekte planlar, stratejiler üretilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de son yıllarda genç işsizliği ciddi bir boyuta ulaşmıştır. TÜİK tarafından yayınlanan 2019 yılı Ocak ayı işgücü istatistiklerine göre; Türkiye’de 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusta işsizlik oranı 2018 yılı Ocak ayına göre Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesi olan %26.7’ye yükselmiştir. Bununla birlikte ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun oranı (NEET) 2017 yılında %24,18 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran OECD üyeleri arasında %13,35 iken Avrupa Birliği üye ülkelerinde ise %10,85 olarak gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2017 yılı itibariyle verisi yayınlanan 95 ülke arasında Türkiye 24. en yüksek NEET oranına sahiptir. Seksen iki milyon civarındaki nüfusunun %15,8’i gençlerden oluşan

Türkiye’de genç nüfusta işsizlik sorununun bu denli yüksek oluşu, sorunun boyutunun daha önemli hale gelmesine neden olmaktadır.

Türkiye’de gerek kalkınma planlarında gerekse orta vadeli programlarda gençlik ve genç istihdamı politikalarına değinilmişse de gençler arasında özellikle son dönemde yaygınlaşan işsizlik sorununa etkili bir çözüm getirilememiştir.

Pasif istihdam politikaları kamu bütçeleri üzerinde ciddi yük oluşturduğundan ve işsizliği önlemeye yönelik olmadığından aktif istihdam politikaları, işsizlik sorunu ile mücadelede tercih edilmektedir. Türkiye’de aktif işgücü piyasası politikaları İŞKUR aracılığı ile uygulanmaktadır. Bu bağlamda 2017 yılı itibariyle İŞKUR’un düzenlediği aktif işgücü politikaları kapsamındaki faaliyetlere katılan 15-24 yaş arasındaki gençler, toplam genç nüfusun sadece %1,6’sına denk gelmektedir. Bu oran genç işsizlik sorununun çözümü için yeterli olmamaktadır.

Çalışmamızda genç nüfusta işsizliğin ortaya çıkışındaki nedenler, genç işsizliğinin sonuçları, Türkiye, Avrupa Birliği ve seçilmiş ülkelerde genç işsizliği ile mücadelede izlenen politikalar açısından incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmamızın birinci bölümü giriş niteliğinde olup içerik hakkında bilgi verilmektedir.

İkinci bölümde, genç işsizliği kavramı, genç işsizliğini açıklayan teoriler, genç işsizliğinin nedenleri ve sonuçları incelenmekte, genç istihdamının önemi vurgulanmaktadır.

Üçüncü bölümde, Türkiye’de genç nüfusun istihdamdaki durumu tablo ve şekiller ile açıklandıktan sonra genç işsizliği ile mücadelede izlenen politikalar incelenmektedir.

Dördüncü bölümde, Avrupa Birliği ve seçilmiş ülkelerde genç işsizliği ile mücadelede izlenen politikaların neler olduğu ifade edilmektedir.

Çalışmamızın beşinci bölümü olan sonuç bölümünde genel değerlendirme yapılmakta ve genç işsizlik sorununun çözümüne yönelik öneriler sıralanmaktadır.

2. GENÇ İŞSİZLİĞİNE TEORİK YAKLAŞIM

Çalışmamızın bu bölümünde genç işsizliği kavramı ve genç istihdamının önemi ifade edildikten sonra genç işsizliğini açıklayan teoriler, genç işsizliğinin nedenleri ve sonuçları incelenmiştir.

2.1.Genç İstihdamının Önemi

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl itibariyle, genç nesil tarihte hiç olmadığı kadar eğitilmiş olmasına rağmen halen işgücü piyasasına girişte ve işte kalmakta sorunlarla karşılaşmaktadır. Hiç kuşkusuz, gençlerin iş bulma ümidi, ekonominin genel durumu ve ülkedeki genel istihdam durumuna bağlıdır. Öte yandan gençlerin sahip olduğu nitelikler ve bunları işe uygun olarak kullanma becerisi ile bu niteliklerin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygunluğu da gençlerin iş hayatına geçişinde önemli bir etkidir. Nitelik ve iş piyasasının ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluklar, gençlerin düşük vasıflı işlere yönelmesine ve uzun süreli iş arayışlarına neden olabilmektedir. Bu durum ise hem gençlerin kendileri hem de ekonomi ve toplum üzerinde ağır etkiler yaratmaktadır.¹

Gençler, iş dünyasına ve şirketlere, enerji ve yaratıcılık getirilmesi, yeni nesil becerileri sayesinde şirketlerin büyümesini ve inovasyonu sağlaması bakımından, hiçbir ülkenin boşa harcayamayacağı kadar değerli varlıklardır. Ancak bugünün gençleri işgücü piyasasında ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. Gençler yetişkinlere göre ortalama iki ya da üç kat daha fazla işsiz kalmaktadır. Ayrıca çok sayıda genç, uzun çalışma saatleri, düşük ücretler, sınırlı iş güvenliği ve sosyal haklarla bu zorlu çalışma koşullarına katlanmak durumunda kalmaktadır.²

Gençlere bugün yaratılan fırsatlar, zengin ekonomilere, daha dürüst ve güçlü demokrasilere giden yolda, ekonomilerin yarın başarabileceklerinin temelini

¹ILO Youth Employment, Introduction, <https://www.ilo.org/youthmakingithappen/intro/01.html> [24.05.2019].

² ILO Youth Employment, <https://www.ilo.org/youthmakingithappen/YouthEmployment/index.htm> [24.05.2019].

oluşturması bakımından kritik öneme sahiptir. Gençlerin aktif tüketici, tasarruf sahibi ve vergi mükellefi haline gelişi ve şirketlerin genç işgücünden yararlanması sayesinde, etkisi toplumun temelini yayılan olumlu etkilere yol açmaktadır.³

Gençler için ‘‘iyi işler sağlamak’’ ILO’nun Milenyum Kalkınma Hedefleri arasında yer almaktadır. İyi işlerin yaratılması içinse iki ayaklı bir politika bileşeni hedeflenmektedir. Bir ayağı büyüme ve iş yaratımında, diğer ayağı gençlerin karşılaştıkları dezavantajların üstesinden gelmelerine yardımcı olarak piyasada kalmalarını sağlayacak uygulamalar oluşturmak gerekmektedir.⁴

2.2.Genç İşsizliği Kavramı

İnsan yaşamını kesin olarak birbirinden ayrılmamakla birlikte çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık gibi evrelerden meydana gelir. Her bir evrede edinilen deneyimler takip eden dönemde insan yaşamını derinden etkiler. Bu evrelerden birisi de gençliktir.

Gençlik kavramını açıklayan genel geçer bir tanım bulunmamaktadır. Araştırmacılar uzmanlık alanlarına göre sınırlar belirlemede ve gençlik tanımını bu yönde yapmaktadırlar. Gençlik insan hayatı içinde yer alan, kendine özgü davranış biçimlerini bulduran bir çağdır. Bu çağda ortaya çıkan etkinlik, enerji, hırs, başarı arzusu ve diğer değerler gibi birçok özellik, genç nüfusun uluslar için önemli bir potansiyel güç olarak kabul görmesine neden olmuştur.⁵

Kalkınma planlarına bakacak olursak; İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 14-24 yaş arası nüfus gençlik yaş grubu olarak anılmıştır.⁶ Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 14-22 yaş arası nüfus, gençlik kuşağı olduğu belirtilmektedir.⁷ Dördüncü ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma planlarında 12-24 yaş arası nüfus gençlik kesimi olarak geçmektedir.⁸

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ise kesin bir gençlik yaş sınırlaması yer almamakta olup ‘‘ 2000 yılında 19-24 yaş grubu genç nüfusun 7,7 milyon ve toplam

³ ILO Youth Employment, **age**.

⁴ ILO, Youth Employment And ILO, https://www.ilo.org/youthmakingithappen/YE_ILO/index.htm [24.05.2019].

⁵ İsmail Doğan, ‘‘Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar’’, 11.bs, (Ankara : Pegem Akademi, 2012), 450.

⁶ DPT, ‘‘İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972’’, 254.

⁷ DPT, ‘‘Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977’’, 790.

⁸ DPT, ‘‘ Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983’’, 155.

nüfus içerisindeki payının yüzde 11,8 olacağı tahmin edilmektedir” ifadesine yer verilmektedir.⁹

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda gençlik sorunlarına yer verilmesine rağmen belir bir yaş dilimi genç nüfus olarak belirtilmemiştir. Onuncu Kalkınma Planında ise 2012 yılı verilerine göre 15-24 yaş arası gençlerin, nüfusun %16.6’sını oluşturduğu belirtilmektedir.¹⁰

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yayınlanan İşgücü Piyasasının Anahtar Göstergeleri (Key Indicators Of Labour Market KILM) adlı belgede, çalışma piyasası, istihdamın durumu, ücretler, genç işsizliği vb. konular hakkında veriler yayınlanmaktadır. Bu belgenin onuncu faslında genç işsizliğine yer veren ILO’ya göre; genç kavramının 15-24 yaş arasındaki kişilerden oluştuğu, 25 yaş üstünün ise yetişkin olduğu kastedilmektedir.¹¹

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (kısaca UNESCO)’ne göre gençlik deyince en iyi anlaşılması gerekenin, çocukluk döneminin bağımlılığından, yetişkinlik döneminin bağımsızlığına doğru, içinde bulunduğumuz toplumun bir üyesi olarak karşılıklı bağımlılığımızın farkına varıldığı bir geçiş süreci olduğuna vurgu yapılmaktadır. UNESCO, gençlik ile ifade edilen grubu; zorunlu eğitim yaşıyla, ilk işini henüz bulan kişilerin oluşturduğu yaş grubunun en kolay şekilde tanımlayabileceğini belirtmektedir. UNESCO farklı aktiviteleri için farklı gençlik tanımları kullansa da Birleşmiş Milletler, üye ülkeler ve bölgeler arasındaki istatistiksel tutarlılık için 15-24 yaş grubunu gençlik olarak tanımlamaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan tüm istatistikler bu tanımlamaya dayanmaktadır.¹²

Serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı ülkelerde bireyler herhangi bir sebeple işsiz kalabilmektedir. Söz gelimi firmanın iflası, projenin bitişi, performans kriterlerine uyum sağlayamama, işverenin sebepsiz olarak iş akdini sonlandırması vb. nedenlerle çalışma hayatındaki bir kişi bir anda işsiz konumuna gelebilmektedir. Cari ücret düzeyinde gelir elde ederek çalışma arzusunda olduğu halde, iş bulamayan kişiler ‘işsiz’ kategorisinde yer almaktadır. Buradan hareketle 15-24 yaş grubunda olup, cari

⁹ DPT, ‘‘Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001-2005’’ 91.

¹⁰ T.C. Kalkınma Bakanlığı, ‘‘Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018’’ 41.

¹¹ ILO, ‘‘Key Indicators of Labour Market Ninth Edition, 2016’’, 97.

¹² ‘‘What do we mean by youth?’’, UNESCO, Social And Human Sciences, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/> [06.04.2019].

ücret düzeyinde gelir elde ederek çalışmaya razı olduğu halde iş bulamayan kişilerin genç işsiz olduğunu ifade edebiliriz.

Daha geniş bir tanımlama yapacak olursak genç işsiz *“çalışma irade ve iktidarına sahip olup da cari ve geçer ücret üzerinden ve ayrıca kanun yahut örf ve adetle tayin edilmiş saatler zarfında bir iş aradığı halde bulamamış ve maruz kaldığı aylaklık durumu kendi arzusu dışında meydana gelmiş olan 15-24 yaş arasında bulunan”* kişiye denir. Bu şekilde ortaya çıkan işsizliğe ise genç işsizliği denir.¹³

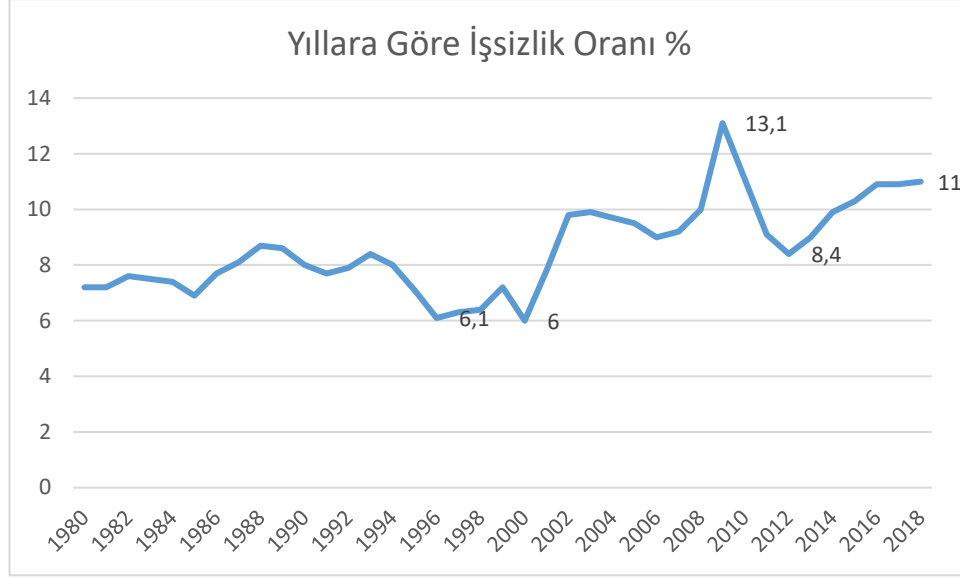
Türkiye’de yetişkin nüfus arasında olduğu gibi gençler arasında da işsizlik önemli bir sorun halini almaktadır. Nitekim TÜİK tarafından yayınlanan 2019 yılı Ocak ayı işgücü istatistiklerine göre; Türkiye’de 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusta işsizlik oranı 2018 yılı Ocak ayına göre Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesi olan %26.7’ye yükselmiştir.¹⁴ Türkiye gibi genç nüfusa sahip ülkelerde, gençler arasında işsizliğin bu denli artışı, ekonomik sorunları da derinleştirmektedir.

İşsizlik, günümüzde bütün ekonomilerin karşı karşıya olduğu ciddi bir sorundur. Küreselleşmenin etkilerinin arttığı dünyada ülkeler, özellikle 1980 yılından sonra teknolojik gelişme göstermiştir. Teknolojik gelişmeler üretim sistemlerinde değişikliği beraberinde getirdiğinden, bir üretim faktörü olan emek bu duruma ayak uydurmakta zorlanmıştır. Bununla birlikte nüfus artışı istihdam yaratmayı daha zor hale getirmiştir.¹⁵

¹³ Sedat Murat, Levent Şahin, Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik, **Sosyoloji Konferansları Dergisi** s.44, (2011), 12.

¹⁴ TÜİK İşgücü İstatistikleri, Ocak 2019.

¹⁵ Alptekin Güney, *“Türkiye’de Geliştirilmiş İşsizlik Oranları”*, Çalışma ve Toplum Dergisi, s.24, c.1 (2010), 239.

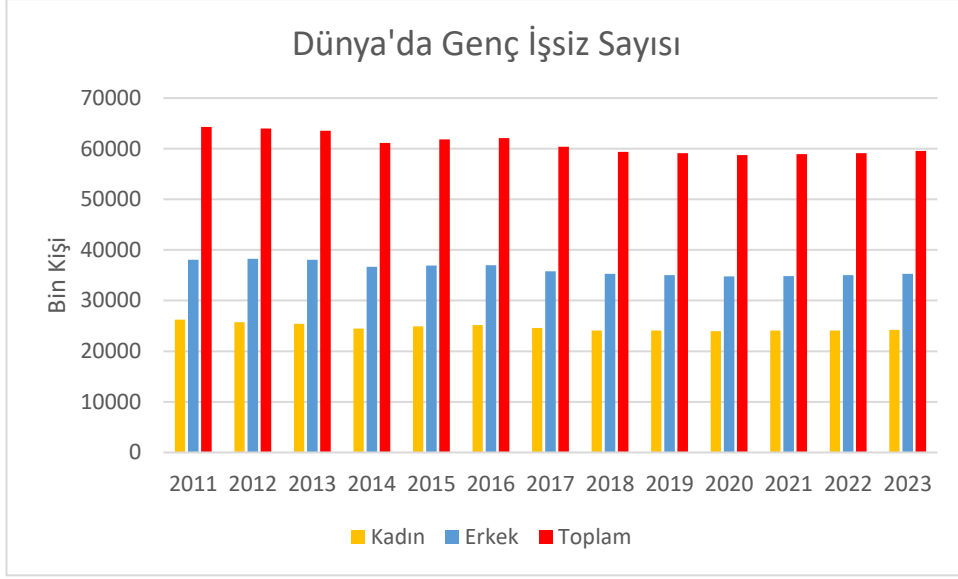
Şekil 2.1. Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik Oranı

IMF, World Economic Outlook (2019), <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> [10.04.2019].

Türkiye’de 1980 ve 2018 yılları arasındaki işsizlik oranının gelişimi Şekil 2.1.’de gösterilmektedir. Türkiye’de işsizlik oranı, 1980 yılında %7.2 seviyesindeyken, 2008 dünya ekonomik krizi sonrasında 2009 yılında %13.1’e kadar yükselmiştir. Türkiye 2009-2018 arasındaki dokuz yılın sekizinde çift haneli işsizlik oranları ile karşı karşıya kalmıştır.

1980 yılı sonrasında işsizlik, gelişmiş ülkeler arasında da bir sorun haline gelmiş ve bu sorunun çözümü için ulusal ve uluslararası ölçekte planlar, stratejiler üretilmeye başlanmıştır. Tüm bu çabalara rağmen işsizlik oranı istenilen seviyeye düşürülemediği gibi küresel çapta bir sorun haline gelmiştir.¹⁶

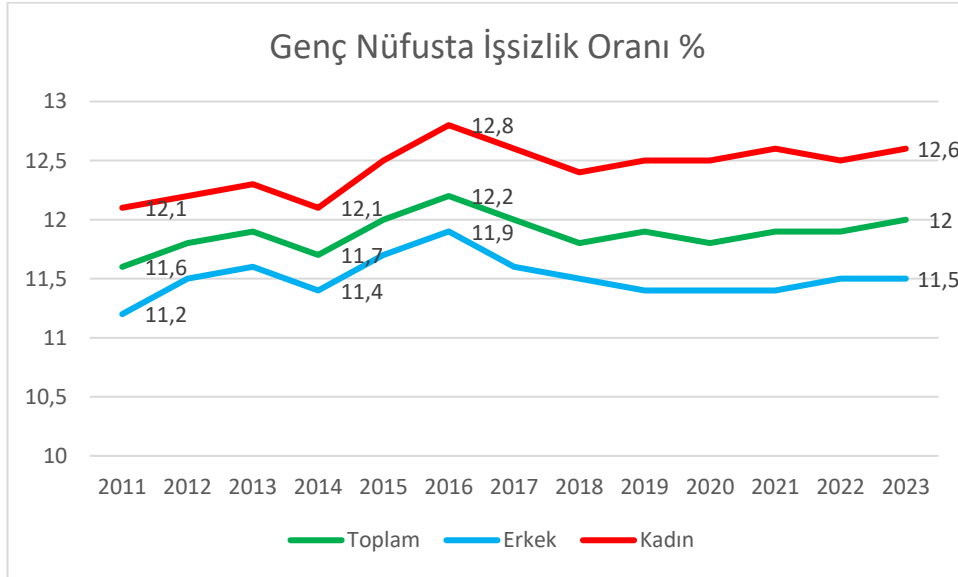
¹⁶ Sedat Murat, Levent Şahin, “Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, Sosyoloji Konferansları Dergisi s.44, (2011), 2.

Şekil 2.2. Dünya’da Genç İşsiz Sayısı

ILO Tahminlerinden (Kasım 2018) elde edilmiştir. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019].

Şekil 2.2. Dünya genelinde genç işsizlerin sayısını göstermektedir. ILO tahminlerine göre; 2018 yılında Dünya’da 15-24 yaş grubundaki gençler arasında işsiz sayısı 59 milyon 345 bin kişidir. Bu sayı erkeklerde; 34 milyon 259 bin kişi, kadınlarda ise 24 milyon 85 bin kişidir.¹⁷

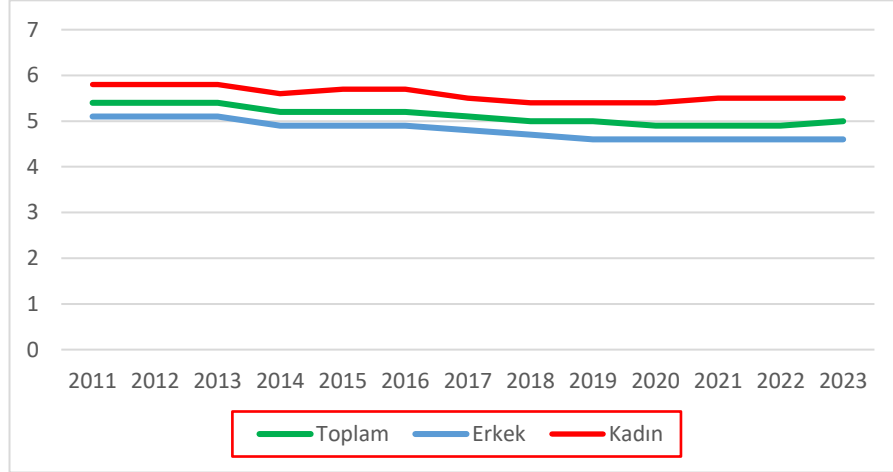

Şekil 2.3. Dünya’da Genç Nüfusta İşsizlik Oranı

ILO Tahminleri’nden (Kasım 2018) elde edilmiştir. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019].

¹⁷ ILO Modelli Nüfus Tahminleri (Kasım 2018) verilerinden derlenmiştir. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019]

Şekil 2.3. Dünya genelinde ILO tahminlerine göre genç nüfus arasında işsizlik oranını göstermektedir. Buna göre 2018 yılında 15-24 yaş grubundaki gençler arasında işsizlik %11.8 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran kadınlar arasında %12.5, erkeklerde ise %11.4 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 2.4. Dünya İşsizlik Oranı (15 yaş üzeri)

ILO Tahminleri'nden (Kasım 2018) elde edilmiştir. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019].

Şekil 2.4.'de görüleceği üzere 2018 yılında dünya genelinde işsizlik oranı %5 olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda bu oran dünya ortalamasının üzerinde %5,4, erkeklerde ise dünya ortalamasının altında %4,7 olmuştur.

Şekil 2.3. ve Şekil 2.4 birlikte değerlendirildiğinde, kadınlar arasında tüm yaş gruplarında, işsizlik oranının erkeklere göre daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Şekil 2.4. genel işsizlik oranları %4 ile %6 arasında dalgalanırken Şekil 2.3'de gösterilen 15-24 yaş arası genç işsizlik oranları, %11 ile %13 bandında dalgalanmaktadır. Açık şekilde görülmektedir ki gençler arasındaki işsizlik oranı genel işsizlik oranının yaklaşık iki katı civarındadır. Ayrıca gençler arasındaki işsizlik oranlarındaki dalgalanma genel işsizlik oranına göre daha keskin bir eğilim göstermektedir.

Küresel bir soruna dönüşen işsizlik karşısında bazı gruplar daha dezavantajlı hale gelmektedir. Bu grupların başında ise gençler gelmektedir. Gelecek yılların temellerinin atıldığı gençlik yılları insan yaşamının en önemli dönemi olması

nedeniyle bu dönemde karşılaşılan işsizlik sorunu, çok daha önemli sorunlara yol açacaktır.¹⁸

Endüstriyel toplumların birçoğunda, genç işsizliği ciddi bir sorundur. Kariyerlerinin erken dönemleri, çalkantılı ve belirsiz geçen gençler işsiz kalarak, yetişkinlere göre daha büyük sorunlarla karşılaşmaktadır. Yüksek oranlardaki, düzenli genç işsizliği, gençlerin çalışma yaşamından uzaklaşarak eğitim sürecinde kalmalarına neden olmaktadır. Gençlerin işsizlik durumundan istihdama geçişleri farklı Avrupa ülkelerinde hem makro hem de mikro ölçekte faktörlerden etkilenmektedir.¹⁹

2.3. Genç İşsizliğini Açıklayan Teoriler ve Genç İşsizliğinin Nedenleri

Literatürde genç işsizliğini inceleyen çalışmalarda; gençler arasında işsizlik yaşanmasının nedenleri genel olarak makro ve mikro nedenler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bununla birlikte arz ve talep yönlü nedenler de sıralanmaktadır.

Tablo 2.1. Genç İşsizliğini İnceleyen Akademik Çalışmalar

Yazar	Eser	Genç İşsizliğinin Nedenleri
Emel Çetinkaya	Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları	Yapısal/Konjonktürel ayrımı yaparak açıklama yapıyor
Serap Ürüt Kelleci- Zehra Türk	Genç İşsizliğinin İncelenmesi: OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması	Makro ve Mikro nedenlerden bahsederek, arz ve talep yönlü açıklamaya vurgu yapıyor.
Sedat Murat-Levent Şahin	Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Türkiye’de Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik	Makro ve Mikro açıdan açıklama yapıyor.
Yunus Taş – Merve Bilen	Avrupa Birliği ve Türkiye’de Genç İşsizliği Sorunu ve Çözüm Önerileri	Makro ve Mikro açıdan açıklama yapıyor.
Naci Gündoğan	Genç işsizliği ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları	Arz ve Talep Yönlü açıklama yapıyor.
Richard Freeman	Why There Is A Labour Market Problem?	Arz ve Talep Yönlü açıklama yapıyor.

¹⁸ Sedat Murat, Levent Şahin, **age**, 4.

¹⁹ Helen Russell, Philip J.O’Connell, ‘‘Getting a Job In Europe: The Transition from Employment to Work among Young People in Nine European Countries’’ **Work, Employment and Society**, (Mart 2001), 1-3.

Tablo 2.1. -devam

Ülkü Gürçağan	Avrupa Birliği'nde Genç İşsizliği ve Genç İşsizliğine Yönelik İstihdam Politikaları	Ekonomik, Demografik ve Yapısal olarak üç kategoriye ayırıyor.
Mehmet Burak Buluttekin	Türkiye'deki Genç İşsizliği Sorununun Makroekonomik Boyutları Ve "Avrupa İstihdam Stratejisi" Çerçevesinde Çözüm Politikalarının Belirlenmesi	Arz ve talep yönlü nedenlerden de bahsederek makro ve mikro ayırımına vurgu yapıyor.
Levent Şahin	Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Genç İşsizlik Sorunu	Makro ve Mikro açıdan açıklama yapıyor.
Güliz Seda Basmacı	Genç İşsizliği Ve Türkiye'de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları	Makro ve Mikro açıdan açıklama yapıyor.
İlknur Can	Küresel Krizin Türkiye'de Genç İşsizliğine Etkisi	Nüfusun yapısından, eğitim yapısından, iş gücü piyasasının yapısından kaynaklanan nedenler olmak üzere üçe ayırıyor.
Elvan Yanıbaşlı	Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu Ve İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi	Konjonktürel, demografik ve yapısal olmak üzere üçe ayırıyor
Merve Bilen	Avrupa Birliği Ve Türkiye'de Genç İşsizliğine Yönelik Sosyal Politikalar: 2000 Yılı Ve Sonrası	Arz ve talep yönlü nedenlerden de bahsederek makro ve mikro ayırımına vurgu yapıyor.
Şenol Yayla	Türkiye'de Ve Güney Avrupa Ülkelerinde Genç İşsizliği: Emek Piyasası Politikaları Ve Kurumları	Arz ve talep yönlü nedenlerden de bahsederek makro ve mikro ayırımına vurgu yapıyor.
Hicran Çoban	Genç İşsizliği Sorunu: Türkiye-AB Karşılaştırması	Arz ve talep yetersizliğine vurgu yaparak, eğitim sistemi, ücret politikaları ve geçiş uygulamalarındaki yetersizliklerin altını çiziyor.
Derya Şentürk	Türkiye'de 2000-2015 Dönemi Genç İşsizlik Sorunu: İŞKUR'un İstihdam Sorununun Çözümüne İlişkin Rolü Ve Etkisi	Makro ve Mikro açıdan açıklama yapıyor.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde, çeşitli dergilerde yayımlanan makaleler ve tezlerden derlenmiştir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> [04.04.2019] ve Sedat Murat, Levent Şahin, Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik, **Sosyoloji Konferansları Dergisi** s.44, (2011).

Tablo 2.1. literatürde, gençler arasındaki işsizlik sorununu inceleyen çalışmaları ve işsizlik nedenlerinin ele alınma biçimlerini göstermektedir. Genç işsizliğinin nedenlerini sıralayan çalışmalara baktığımızda iki temel görüşün hâkim olduğu dikkat çekmektedir. Birinci görüş, hâlihazırda ekonominin içinde bulunduğu durum nedeniyle (söz gelimi; ekonomik kriz ortamı, vergi ve asgari ücret uygulamaları vs.) genç işgücünün istihdamına yönelik talep eksikliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. İkinci görüş ise genç işgücünün nitelik olarak eksik olmasına vurgu yaparak arz yönlü bir tutum sergilemektedir.²⁰

Literatürde arz ve talep yönlü nedenler ile genç işsizliğini açıklayan çalışmaların Richard Freeman'ın 1979 tarihli "Why is there a youth labour market problem?" isimli çalışmasına atıf yapıldığı görülmektedir.

Freeman, genç işsizliğinin neden ve sonuçları arz ve talep cephesinden açıklamaktadır. Tablo 2.2. genç işsizliğinin arz ve talep yönlü nedenlerini özetlemektedir.

Tablo 2.2. Genç İşsizliğinin Arz ve Talep Yönlü Nedenleri

Genç İşsizliğinin Yüksek Olmasının Nedeni	Talep Yönlü Nedenler	Arz Yönlü Nedenler
Mevcut İşler	Ekonomik güçler nedeniyle gençlere yönelik iş açığı vardır.	Düşük düzeyli çok fazla boş iş vardır.
Maaşlar	Asgari ücret ve diğer katı uygulamalar düşük düzeyli iş sayısını azaltmaktadır.	Gençlerin gerçekçi olmayan ücret arzuları vardır.
Mobilite (devir hızı)	Kısa dönemli geçici işler, yüksek işsizlik oranlarının temelini oluşturur.	Genç işçiler istikrarlı değildir ve yüksek bir iş hareketliliğine sahiptirler.
İşe yönelik tutum, düşünce	Gençler, geleceği olan bir iş arzu ederler.	Cari gelir düzeyinde, gençlerin boş zamanı tercih etmesi ve iş ahlakının eksik olması.
Tecrübe	Tecrübe işte kazanılır.	Gençlerde eğitim ve tecrübe eksikliği vardır.

²⁰ Mehmet Burak Buluttekın, "Türkiye'deki Genç İşsizliği Sorununun Makroekonomik Boyutları ve Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Çözüm Politikalarının Belirlenmesi" (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), 2-145.

Tablo 2.2. -devam

Bebek patlaması nesli	İş piyasası gençler için her yaz olduğu gibi birçok yeni iş yaratır.	Genç işsizliğinin nedeni, kısmen genç nüfusun hızlı artışına dayanmaktadır.
Alternatif İşler	Gençler, kayıt dışı işlerden (yasa dışı, yer altı ekonomik faaliyetler)yüksek kazanç elde etmektedir.	

Richard B. Freeman, ‘‘Why is there a youth labour market problem?’’, (1979), 7.

Freeman’a göre; talep yönlü görüşün ana teması, genç işsizliğinin, gençler için uygun iş yokluğunun bir sonucu olduğudur. İş yokluğunun bir sebebi, rekabet dışı, yasal düzenlemelerle artan minimum ücret düzeyidir. Gençler minimum ücretlerle iş başı eğitimini de satın alamayacağından, asgari ücretin zararlı etkileri olduğu iddia edilmektedir. İş kıtlığının bir başka potansiyel nedeni ise, yaşlı işçilerin işten çıkarılmasına yönelik kurumsal düzenlemelerdir. Bu nedenle genç işçilerin istihdama geçişi zorlu bir süreçtir. Talep yapısındaki; teknolojik gelişmelerden, geleneksel olarak genç erkekleri istihdam eden tarımın azalan payına kadar çeşitlenen değişiklikler, talep yetersizliğinin muhtemel sebebidir. Kısa dönemli, geçici işler, yüksek işsizlik oranlarının nedenlerinden birisidir. Çünkü kısa süreli iş sona erdiğinde işsiz kalan bireyler yeni iş aramaya başlamaktadırlar. Gençlere karşı işveren ayrımcılığı da işsizliğin bir diğer nedenidir.²¹

Genç işsizliğinin arz yönlü sebebi ise gençlerin işteki tutum ve davranışlarını vurgulamaktadır. Gençlerin yeteneklerine uygun olan mevcut işleri kabul etmedeki isteksizlikleri, işsizlik sorununun ana nedenlerinden birisidir. Bunun yanında gençlere atfedilen; yüksek maaş beklentileri, sürekli iş değiştirmeleri, düşük eğitim ve beceri, iş ahlakının olmaması gibi iddialar, işsiz kalmalarındaki sebeplerden bazılarıdır.²²

Bir başka çalışmada ise, genç işsizliği üzerindeki dalgalanmaların ana etkenleri ve yetişkin işsizlik oranlarından farklılık göstermesinin sebebi, toplam talebe, genç işçi ücretlerine ve genç işgücünün büyüklüğüne dayandırılmaktadır. Buna göre toplam talep genç işsizliğini, genel olarak işsizliği etkilediği biçimde etkilemektedir. Toplam talepteki bir düşüşün, genel olarak işgücü talebinde bir düşüşe, sonuç olarak da genç işçi talebinde bir düşüşe neden olacağı vurgulanmaktadır.²³

²¹ Richard B. Freeman, ‘‘Why is there a youth labour market problem?’’, (1979), 8.

²² Richard B. Freeman, **age**, 8.

²³ Niall O’Higgins, Unemployment And Social Security- The Challenge Of Youth Unemployment, International Social Security Review, c.50, s.4, (Ekim 1997), 68.

Genç işsizliğinin nedenlerine yönelik çalışmalardan bir diğerinde; sorun konjonktürel ve yapısal açıdan iki farklı kategoride ele alınmaktadır. Konjonktürel açıklamaların temelinde hem genel anlamda hem de uygun tipte iş yokluğu bulunmaktadır. 2. Dünya savaşından sonraki dönemde özellikle 1970’li yıllarda ortaya çıkan durgunluk ve gerilemeyle birlikte gençler arasında işsizlik artmıştır. Genel işsizlikteki artıştan en çok gençler etkilenmektedir çünkü iş piyasasına yeni adım atan genç bireylerin ailelerine karşı sorumlulukları yoktur, hizmet süreleri kısadır, kendilerinden daha kıdemli olan yetişkinlere göre işsizliğin arttığı dönemlerde işsizlikten daha fazla etkilenebilmektedirler. Çünkü durgunluk dönemlerinde işverenler işçi alımını durdururlar ve genellikle son işe giren gençlerden başlayarak işçi çıkarmaya başlarlar.²⁴ İşverenlerin niçin bu şekilde davrandığını anlayabilmek için genç işsizliği teorilerinden bahsetmekte fayda vardır.

Genç işsizliğini açıklamaya çalışan teoriler Mark Casson tarafından dokuz ayrı başlıkta sınıflandırılmıştır. Bunlar şu şekilde sıralanmıştır:²⁵

- İş arama hipotezi
- Seçici – fazlalık hipotezi (seçici işten ıkarma)
- Yaşam döngüsü hipotezi
- Mevsimsel işsizlik hipotezi
- Yapısal işsizlik hipotezi
- Sıra işsizlik hipotezi
- Sosyal haklara bağlı işsizlik hipotezi
- Trend hipotezi
- Okuldan ayrılma hipotezi

Genç işsizliğini açıklamaya çalışan teorilerden ilki ‘‘iş arama teorisi’’dir. Buna göre gençler kendi arasında yetenekli ve az yetenekli olmak üzere ikiye ayrılır. Gençler iş aramaya yeni başladıklarından, çalışma hayatına yabancı olmaları nedeniyle dezavantajlıdırlar ve bu nedenle sorunlara çözüm üretmede daha az başarılıdırlar. Bununla birlikte daha az yetenekli olan gençler, yetenekli olanlara göre okuldan erken

²⁴ Emel etinkaya, ‘‘Genç İşsizliği’nin Teorik Açıklamaları’’, İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları, 58. Kitap, (2010), 47.

²⁵ Mark Casson, ‘‘Youth Unemployment’’, The Macmillan Press LTD, (1979), 48-58.

ayrılma eğilimindedirler. Bu nedenle yetenekli gençler iş seçiminde uzun vadeli plan yaptıklarından mesleki becerileri fazla, mobiliteleri düşüktür. ²⁶

Bu teori kapsamında aynı yaş grubuna mensup bireylerden, okul yıllarında daha başarılı olan bireyler okulda kalarak niteliklerini artırdığında, işgücü piyasasında daha avantajlı konumda olduğundan işverenler tarafından tercih edilme ihtimalleri yüksektir. Bununla birlikte herhangi bir sebeple daha az başarılı olan bireyler okuldan ayrıldığında işgücü piyasasına geçiş yapmak isteyecek ancak deneyimsiz olmaları ve niteliklerinin de yetersiz olmaları nedeniyle işverenler bu gruptaki gençleri işe almada isteksiz davranacaklardır.

İkinci teori ‘’ seçici işten çıkarma teorisi’’dir. Buna göre; işverenler işten çıkarma konusunda tercih yapma aşamasında ilk olarak genç işçileri seçeceklerdir. Çünkü genç işçiler kendilerine firma tarafından en az yatırım yapılan işçilerdir. İşverenler genellikle son giren ilk çıkar politikasına uygular ve çalışma hayatına en yeni katılan olmaları, iş değiştirme sıklığı fazla olması nedeniyle gençleri işten çıkarmayı tercih ederler. Ayrıca işten çıkarmak için tazminat ödemek durumunda kalma ihtimali olan işveren işçinin hizmet süresine göre tazminat belirlendiğinden öncelikle genç işçiyi işten çıkarmayı tercih edecektir Dolayısıyla gençleri işten çıkarmak, deneyimli yetişmiş bir personele göre daha karlı olacaktır. ²⁷

Seçici işten çıkarma teorisine göre işverenler kar güdüsüyle hareket ettiğinden, herhangi bir sebeple yetişmiş, yıllarca deneyimi olan ve belirli bir seviyede yatırım yaptıkları işçilerle, yeni işe başlamış genç işçiler arasında işçi çıkarma konusunda tercih yapmak durumunda kalmaları halinde genç işçileri tercih edeceklerdir.

Üçüncü teori ‘’ yaşam süreci teorisi’’dir. Buna göre, genç istihdamı, uzun vadeli kariyer hedefinin az olduğu, ücret seviyesinin düşük olduğu işlerde yoğunlaşmakta ve bu durum da gençleri eninde sonunda iş değiştirmeye yönlendirmektedir. ²⁸ Düşük maaşlı işlerde çalışmanın gençlerde iki ana etkisi görülür. Birincisi, kaçınılmaz olarak, yaşlandıkça, evlendikçe, evden ayrılma durumunda, finansal sorunlarla karşılaştıkça,

²⁶ Naci Gündoğan ‘’Genç İşsizliği’’ Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1320, (2001)’den aktaran, Mehmet Burak Bulutekin, ‘’Türkiye’deki Genç İşsizliği Sorununun Makroekonomik Boyutları ve Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Çözüm Politikalarının Belirlenmesi’’ (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), 142.

²⁷ Mehmet Burak Bulutekin, *age*, 143.

²⁸ Mehmet Merve Özaydın, ‘’Genç İşsizlikle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Rolü ve Önemi’’, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, c.1 s2. (2013:2) 125.

düşük gelirlerinden endişe etmeye başlarlar ve bu nedenle daha iyi bir iş aramak için eninde sonunda mevcut işlerinden ayrılırlar. İkinci olarak gençlerin iş değiştirme hızı nedeniyle, işverenler için eğitim harcaması verimli olmayacaktır. Ücretler hakkında bilgileri de olmadığından, düşük ücretlerle çalışmaya razı olan gençler, işverenin eğitim yatırımı da yapmaması nedeniyle iş aramaya başladıklarında daha iyi ücretli bir iş bulma ihtimalleri düşüktür. Bu nedenle ya sevimsiz, yetenek gerektirmeyen bir işte olağandışı çalışma şartlarında çalışmalı ya da güçlü bir sendikaya üye olarak yüksek ücret elde etmeye çalışmalıdırlar. Maaşların en düşük olduğu sektörlerde iş değişikliği en yüksek olacaktır. Bu nedenle gençler, yirmili yaşlarının başında daha iyi maaş elde etmek için daha zor işlerde çalışmak amacıyla iş değiştirmeye eğilimlidir.²⁹

Mevsimsel işsizlik hipotezi; gençlerin boş zamana yetişkinlerden daha fazla yer vermesi önermesine dayanmaktadır. Gençler, aileleri tarafından mali yardım gördüğünden (sübvansiyon edildiklerinden), ücret gelirini hafife alma eğilimindedirler. Aldıkları sübvansiyonlara bakılmaksızın gençler, boş zaman için güçlü bir tercih göstermektedir. Bu nedenle boş zaman tercihi daha genel bir önermedir. Boş zaman düşkünlüğü, kısa bir çalışma haftası, uzun tatillerde çalışma ve işe uzun süre ara verme, mevsimsel ya da geçici işlerde çalışma şeklinde görülebilir. İşverenin bakış açısından tatillerde ya da haftanın birkaç günü çalışma uygun görülebilir ancak yüksek istihdam maliyeti gibi bir dizi sebep buna engel olur. Mevsimsel ya da geçici istihdamın iki ana avantajı bulunmaktadır. Birincisi, işin zaten geçici olduğu beklenmekte olduğundan, iş kaybı tekrar aynı işveren için çalışma fırsatına engel olmaz. Bu nedenle mevsimsel ya da geçici olarak çalışmak uzun vadede daha güvenli bir fikir olmaktadır. İkinci olarak işe alınacak gençleri tanıyan işverenler, gençleri işe almayı işe adapte olmaları bakımından daha karlı bulabilir. Örneğin; turizm sektöründeki mevsimsel işler, gençlerin boş zaman aktiviteleri bakımından iyi bir kombinasyon oluşturabilir.³⁰

Becerisi yüksek işçilerin yeniden eğitilmesinin getirdiği zorluklar nedeniyle ortaya çıkan yapısal işsizlik, genç işsizliği ile ilgili değildir. Çünkü gençler, işgücünün en az yetenekli kısmını oluşturmasına rağmen, işe en kolay adapte olan gruptur. Ancak, işgücünün mobilite sorunu, genel anlamda işsizlik için geçerli olduğu kadar, genç işsizliğinde de görülen bir durumdur. Çünkü gençler ailelerine sıkı bir şekilde bağımlıdırlar. Bu nedenle de iş hareketliliği bulunmamaktadır. Fakat bu bağımlılık

²⁹ Mark Casson, **age**, 53.

³⁰ Mark Casson, **age**, 51.

nedeniyle onlar, aileleri nereye yerleşmeyi tercih ederse etsin taşınacaklardır. Bu nedenle, gençlerde coğrafi hareketlilik, daha yaşlı ve çocuklu işçilerde olduğundan fazla ya da eksik değildir. Öte yandan henüz evlenmiş gençler daha mobildirler. Öyle görünmektedir ki yapısal işsizlik, genç işsizliğinde bir unsur olabilir ancak onu açıklamada yeterli değildir.³¹

Sıra işsizlik hipotezi, kurumsal faktörlerin, iş piyasasındaki farklı yaş gruplarının yaşa bağlı maaş farklılıklarını yansıtmada başarısız olduğu önermesine dayanır. Yetişkinlerin görece yüksek maaş aldığı ve bu yüzden yaş olarak tecrübelenen genç işçilerin işten çıkarıldığı belirtilmektedir. Fakat buna rağmen yüksek yetişkin maaşlarının, genç işçileri gelecekte daha yüksek bir seviyeden ücretlendirilme umuduyla aynı endüstride tutmaktadır.³²

Sosyal haklara (devlet yardımı, fayda) bağlı işsizlik hipotezi; devlet yardımlarından, herhangi bir işte çalışmayan genç işçilerin, maaşlı çalışan yetişkin işçilere göre daha az faydalanma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Bu durum belirgin bir şekilde gelir kaybı anlamına gelmektedir. Bu hipotez; genç işsizliğinin, genel işsizlikte olduğu gibi işsizliğin en yüksek olduğu ülkelerde ve kazanca bağlı sosyal hakların en cömert olduğu yerlerde en yüksek olacağı fikrini desteklemektedir. Ayrıca ailelerine bağımlı yaşayan ve varlıklı ailelerdeki gençler arasında işsizliğin yüksek olacağını belirtmektedir.³³

Trend hipotezinde ise temel olarak iki görüş hâkimdir. Birinci görüşe göre; iş değiştirme toplumda artış göstermektedir. Çünkü endüstriyel ekonomilerdeki, uygun iş tiplerindeki memnuniyetsizlik ve işsizliğe olan sosyal tolerans artmaktadır. İş tatminsizliği artışı çalışanları yeni ve daha ilgi çekici işler aramaya itmektedir. Ancak yaşlı, tecrübeli insanların iş değiştirme alışkanlıkları gençlere göre daha tutucudur. Ayrıca grevler ve diğer yıkıcı eylemler yoluyla, hayal kırıklıklarını göstermeyi tercih etme eğilimindedirler. Bu nedenle işteki memnuniyetsizlik, sıklıkla gençler arasında iş değiştirme olarak görülmektedir. İkinci görüş ise genç işsizliğinin arz ve talep trendini analiz etmektedir. Savaş sonrası dönemde talep düşerken genç işgücü arzı artmıştı. Genç işgücü arzındaki artışın ana nedeni demografiktir. Erken savaş sonrası dönemde doğum oranları artmıştır. Genç işgücü talebindeki düşüşün nedeni ise, ev

³¹ Mark Casson, **age**, 51-52.

³² Mark Casson, **age**, 54.

³³ Mark Casson, **age**, 55.

kadınlarının işgücüne katılımının artmasıyla düşük ücretli işler için alternatif bir kaynak olmasıdır.³⁴

Okuldan ayrılma hipotezinin temelinde, okuldan ayrılarak iş arayan genç işçilerin, iş piyasasında, zayıf istihdam olanaklarına uyum sağlamada çok az esnek olmaları bulunmaktadır. Herhangi bir zaman diliminde nüfusu üç gruba ayırmaktadır:

- İstihdam edilenler
- İşsizler
- İşgücüne katılmayanlar

Gruplar arasında sürekli bir geçiş bulunmaktadır. Resesyon zamanlarında, doldurulmamış işlerin ve işsizlerin sayısı artar. Bu nedenle iş arayan birisinin belirli bir süre içerisinde iş bulma olasılığı azalır, açık işler kıttır ve o işlere başvurmayı bekleyen büyük bir işgücü stoku bulunmaktadır. Resesyon boyunca işgücüne katılmayanlardan, istihdama geçmek isteyenler artış gösterecektir. Örneğin ev hanımlarından, ailesine destek olmak için çalışmak isteyenlerin sayısı artacaktır. Fakat okuldan ayrılanlar için askere gitmek bir alternatif olarak gözüксе de tek alternatif kalmaktadır ‘’ eğitime devam etmek’’. Resesyonun devam etmesi genç işgücü arzında azalışa yol açsa da uzun süre önce okulu terk edenler toplam işsizler içinde önemli bir sayıya ulaşacaktır. Resesyonun sonunda işverenler sıradan işler için bile yüksek nitelik isteyeceğinden işsizler arasında düşük nitelikliler dezavantajlı konumda kalacaktır.³⁵

Genç işsizliğini yapısal olarak; eğitim seviyesine göre, gençlerin işgücü piyasasındaki bireysel durumlarına göre ve ücret düzeyine göre açıklanmaktadır. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak işgücü piyasasının çalışanlardan beklentileri artmıştır. En basit işler için bile yeni nitelikler istenmektedir. Bu durumda iş yaşamına yeni adım atan gençler, eğitim hayatından henüz yeni çıkmış olsalar bile, işverenin beklediği nitelikler ile sahip oldukları nitelikler uyumsuz olduğundan işsiz kalabilmektedirler.

Genç işsizliğini yapısal olarak açıklayan görüş; işsizliğin genç nüfus arasında ekonomik gelişmelerden bağımsız olarak yüksek olacağını kabul eder. Bu görüşe göre, olumlu ekonomik gelişmeler, işsizlik oranını azaltsa bile gençler arasında işsizlik oranı yine yüksek seviyelerde kalacaktır. Mevcut işlerde talep edilen nitelikler yüksek

³⁴ Mark Casson, **age**, 59.

³⁵ Mark Casson, **age**, , 57 ve Emel Çetinkaya, **age**, 49.

olduğundan ve gençler genel olarak bu niteliklerden yoksun olduğundan işsiz kalmaya devam edeceklerdir.³⁶

Geçen birkaç on yılda, post endüstriyel toplumlarda, iş piyasaları, teknolojik gelişme nedeniyle derin değişikliklerle karşılaştı. Gençlik, eğitimde ve sosyal hayatta onları işlerine ya da kariyerlerine kavuşturacak, giderek artan ağır taleplerle karşılaşmak durumunda kaldı. Bazı araştırmacılar, teknolojik gelişmelerin, daha yüksek düzeyde beceri gerektiren, kompleks işler yarattığını, teknoloji ve otomasyonun aslında giriş seviyesi işleri ‘vasıfsızlaştırdığını’ öne sürmektedir. Bununla birlikte, gençler arasındaki eğitimsel kazanımdaki düşüşler, genç işsizliğinin nedenlerinden olmaktan ziyade, depresyondaki iş piyasasına ve işteki zorlukların azalmasına bir tepki olabileceği belirtilmektedir.³⁷

İşgücü piyasasındaki bireysel durumlarına göre de genç işsizlik açıklanmaktadır.³⁸ Yukarıda değindiğimiz ‘yaşam süreci hipotezi’ne göre gençler, uzun vadeli bir kariyer hedeflemediğinden düşük ücret seviyelerine razı olmaktadır. Fakat zamanla hayattaki sorumluluklarının artmasının getirdiği etkiyle daha yüksek ücret seviyelerinden iş aramaya başlarlar. Bu durum piyasadaki değil, iş arayan gencin kendi durumundan kaynaklanmaktadır.

Genç işsizliğinin yapısal sorunlarından biri de asgari ücret üzerinde ortaya çıkmaktadır. Yüksek bir asgari ücret seviyesinin belirlendiği ve bu ücretin genç işçiler içinde uygulandığı durumda; genç işsizliği artma eğilimindedir. Çünkü genç işçilerin yetişkin işçilere göre maliyeti artmakta, daha genel olarak istihdam maliyetlerinin arttığı ifade edilmektedir.³⁹

Öte yandan asgari ücretin genç işsizliği üzerindeki etkileri bir tartışma konusudur. Birleşik Krallık ve Fransa’da yapılan incelemelerde asgari ücretin genç istihdamında bir etkisi olmadığı, Hollanda’da yapılan incelemede ise gençlere uygulanan asgari ücretteki kesintinin genç işçilerin istihdamına pozitif etki yaptığı görülmüştür.

³⁶ Torild Hammer, ‘Explanation of Youth’ c.1, s.3, Young, Nordic Journal Of Youth Research, (1993), 11-26’dan aktaran, Zeynep Çetinkaya, ‘Genç İşsizliği’nin Teorik Açıklamaları’, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları**, 58. Kitap, (2010), 49.

³⁷ Laura E. Hess, Anne C. Petersen, Jeylan T. Mortimer, ‘Youth, Unemployment And The Marginality: The Problem And The Solution’, **Youth Unemployment and Society**, Cambridge University Press, (1994), 4-8.

³⁸ Zeynep Çetinkaya, **age**, 51.

³⁹ Niall O’Higgins, Unemployment And Social Security- The Challenge Of Youth Unemployment, International Social Security Review, c.50, s.4, (Ekim 1997), 70.

İspanya’da ise asgari ücretteki artışların, gençlerin istihdamında azalmaya sebep olmasına rağmen, istihdamın geneline pozitif etki yaptığı belirtilmektedir.⁴⁰

Genç işsizliğini demografik faktörlere bağlı olarak açıklayan görüşe göre; iş piyasasında büyük boyutlarda genç insan bulunması onlar için daha fazla işe ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir.⁴¹ Demografik gelişmeler, istihdam arzını belirlediğinden, işgücünde kıtlık ya da fazlalık durumlarına neden olabilmektedir.⁴² Örneğin; bebek patlaması nesli (baby boom generation), yaşlıları karşısında rekabete maruz kalmıştır.⁴³

Tablo 2.1.’den de görülebileceği gibi literatürde genç işsizliğinin nedenlerini açıklayan çalışmaların birçoğunda makro ve mikro açıdan ayrıma gidilmektedir. Bu nedenle çalışmamızın devamında genç işsizliğini açıklamaya çalışan görüşler makro ve mikro sınıflandırmaya göre incelenecektir.

2.3.1. Makro Nedenler

Genç nüfus arasında işsizliğin oluşmasındaki makro nedenleri isimli bir başlıkta birçok konuya yer verilebilir. Ancak genel olarak literatürde karşılaşılan makro nedenler incelendiğinde;

- Toplam talep yetersizliği,
- Ekonomik durgunluk ve krizler
- Demografik faktörler,
- İşgücü politikalarının yetersizliği
- Eğitim politikalarının yetersizliği,
- Ücret politikası,

olarak sıralanabilir.⁴⁴

⁴⁰ Niall O’Higgins, **age**, 70.

⁴¹ Niall O’Higgins, **age**, 70.

⁴² Helmut Fend, ‘‘The Historical Context Of Transition to Work And Youth Unemployment’’, **Youth Unemployment and Society**, Cambridge University Press, (1994), 86

⁴³ Michael White, David J. Smith, ‘‘ The Causes of Persistently High Unemployment’’, Cambridge University Press, (1994), 105.

⁴⁴ Sedat Murat, Levent Şahin, ‘‘Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik’’, Sosyoloji Konferansları Dergisi s.44, (2011), 19.

‘‘Toplam talep; her bir gelir seviyesinde firmaların ve hane halklarının mal ve hizmetlere harcamayı planladıkları miktardır.’’⁴⁵ Bir ekonomide bulunan gruplar; hane halkı, firmalar, devlet ve dış dünya (yabancılar)’dan oluşmaktadır. Toplam talep ise hane halkının nihai mal ve hizmet tüketimi, firmaların yatırımı ve devletin harcamaları ile dış dünyanın ihracat taleplerinden oluşur. Toplam talep, beklentilere, uluslararası faktörlere para ve maliye politikasına göre değişiklik gösterir. Örneğin, hane halkı gelecekte gelirinde artış beklentisi içinde ise bugün tüketmek yerine gelecekte tüketmeyi tercih edecektir. Dolayısıyla hane halkı, bugün tasarruf ettiğinden gelecekte tüketim mallarına olan talepte bir artış meydana gelecektir. Fakat bugün tüketimden vazgeçildiğinden, tüketim mallarına olan talep azalacaktır. Hane halkının gelecekte fiyatlar genel seviyesinde bir artış beklentisine girmesi halinde ise bugün tüketilen mal miktarı artacağından toplam talep artış göstermiş olacaktır. Tam tersi; enflasyonda azalma beklentisi halinde ise hane halkı tüketimini erteleyeceğinden toplam talep azalacaktır. Firmalar açısından ise ekonomide canlılık ve büyüme nedeniyle karlarda bir artış bekleniyorsa; yatırımlar artar. Yatırım mallarına olan talebin artışıyla birlikte toplam talepte artış gerçekleşir. Uluslararası faktörler açısından döviz kuru ve dış dünya gelirindeki değişim toplam talepte değişmeye neden olacaktır. Örneğin; döviz kurunda bir artış meydana geldiğinde; yani yerli para yabancı para birimi karşısında değer kaybettiğinde; ihracat artacak, ithalat ise azalacaktır. Dolayısıyla net ihracat artacağından toplam talep artış gösterecektir. Dış dünya gelirinde bir değişim; örneğin artış durumunda; yerli ihraç mallarına olan talep artacağından net ihracat dolayısıyla toplam talebin artmasına neden olacaktır. Kamu kesimi açısından toplam talebi inceleyecek olursak; kamu harcamalarındaki bir artış toplam talepte bir artışa, kamu harcamalarındaki azalış ise toplam talepte azalışa neden olacaktır. Öte yandan; devletin vergiler artırmaya ya da azaltmaya karar vermesi halinde; hane halkının tüketim ve firmaların yatırım kararları da bu durumdan etkilenecektir. Vergi oranlarında bir artışın meydana gelmesi durumunda hane halkı, tüketimini, firmalar yatırımlarını azaltacaktır. Dolayısıyla toplam talepte azalış meydana gelecektir. Tam tersi durumda ise toplam talep artacaktır. Piyasadaki faiz oranları da toplam talep üzerinde etkilidir. Para arzının artması faiz oranlarını

⁴⁵ Stanley Fishcher, Rudiger Dornbusch, **Makro İktisat**, çev. Vildan Serin, (İstanbul:Alkım Yayınları,2001), 348.

düşüreceğinden yatırım ve tüketim harcamalarını artıracığından, toplam talebi de artıracaktır.⁴⁶

Bir ekonomideki toplam harcamalar; dört kalemden oluşmaktadır:

- Tüketim harcaması (C)
- Yatırım harcaması (I)
- Kamu harcamaları (G)
- Net ihracat (İhracat – ithalat (X-M))

Ekonomideki bu dört harcama kaleminin toplamı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verir. Yani $GSYH=C+I+G+(X-M)$ şeklinde formülize edilmektedir.⁴⁷

Ekonomik büyüme, ekonominin üretim kapasitesinin genişlemesi olarak ifade edilebilir.⁴⁸ Buna bağlı olarak büyümeyle birlikte ekonominin daha çok mal ve hizmet üretimi gerçekleştirmesi beklenmektedir.⁴⁹

Toplam talepteki bir azalmanın doğal sonucu ise işgücü talebinde azalmanın meydana gelmesidir. Bu azalmadan ise sadece yetişkin işgücü değil, genç işgücü de etkilenmektedir.⁵⁰

Toplam talep yetersizliği, ekonominin yönünü birçok açıdan belirlediği gibi istidam açısından da belirlemektedir. Ekonomik durumun iyileştiği, talep artışının meydana geldiği durumlarda, üretim artışı nedeniyle işverenlerin emek talebi de artacaktır. Genel olarak, araştırmalar, düşük toplam talebin işsizliğin ve dolayısıyla genç işsizliğin anahtar nedenlerinden biri olduğunu işaret etmektedir. Düşük toplam talep, literatürde de belirtildiği gibi, düşük ekonomik büyümeden ileri gelmektedir.⁵¹

Genç işsizliğinin bir diğer nedeni ekonomide yaşanan resesyon (durgunluk) ve kriz ortamıdır. Uygulamada resesyon kavramıyla ifade edilmek istenen, bir ekonomide üst

⁴⁶ Tümay Ertek, **Makro Ekonomiye Giriş (Basından Örneklerle)**, 1.bs., (İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.,2004), 131-151.

⁴⁷ İlker Parasız, **Modern Makro Ekonominin Temelleri**, 2.bs., (Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, 2000), 16-17.

⁴⁸ İlker Parasız, **age**, 348.

⁴⁹ Temel Ergun, **Makro Ekonomiye Giriş**, 1.bs., (Ankara:Detay Yayıncılık, 2013), 227.

⁵⁰ Sedat Murat, Levent Şahin, **age**, 19.

⁵¹ Arianne De Lannoyi Lauren Grahmi Leila Patel, Murray Leibbrandt, ‘‘What Drives Youth Unemployment and Interventions Help? A Systematic Overview of Evidence and a Theory of Change’’ University Of Johannesburg, Centre For Social Development in Africa (CSDA) Research Report,

<https://www.uj.ac.za/faculties/humanities/csda/Documents/Youth%20Unemployment%20exec%20summary%20FINAL%20interactive.pdf> [07.05.2019]

üste iki çeyrek dönem küçülme yaşanması durumudur.⁵² *Kriz ise, "bir ülkede veya ülkeler arasında, toplumun veya bir kuruluşun yaşamında görülen güç dönem, bunalım, buhran olarak"* ifade edilmektedir.⁵³

Ekonomik kriz, finansal kriz, mali kriz, siyasi kriz, hükümet krizi, vb. kavramlara çok sık rastlanmaktadır. Ekonomik açıdan bir kriz tanımı yapacak olursak; öngörülemeyen bazı gelişmeler nedeniyle, aniden ve beklenmedik bir anda ortaya çıkarak makro ölçekte devletin, mikro ölçekte ise firmaların ciddi olarak etkilendiği duruma denir. Kriz kavramının temelinde ani ve beklenmedik bir anda ortaya çıkarak bir ülkede bunalımlı bir dönem oluşturması yatmaktadır. Örneğin; fiyatlar genel seviyesindeki azalma yani "*deflasyon*" tek başına kriz anlamına gelmez. Ancak konjonktür içerisinde fiyatlardaki ani düşüş olarak adlandırılan 'depresyon' bir krizdir. Dünyada 1929 - 1933 yıllarında gerçekleşen depresyon gerçek anlamda bir ekonomik krizdir.⁵⁴

Ekonomik kriz, firmaların yatırımında ve tüketici talebinde hızlı daralma, işsizlik oranlarının yükselmesi ve yaşam standartlarının düşmesi şeklinde ortaya çıkabilir. Bazen reel kesimden finans kesimine doğru, bazen de doğrudan finansal sektörden kaynaklanabilir.⁵⁵

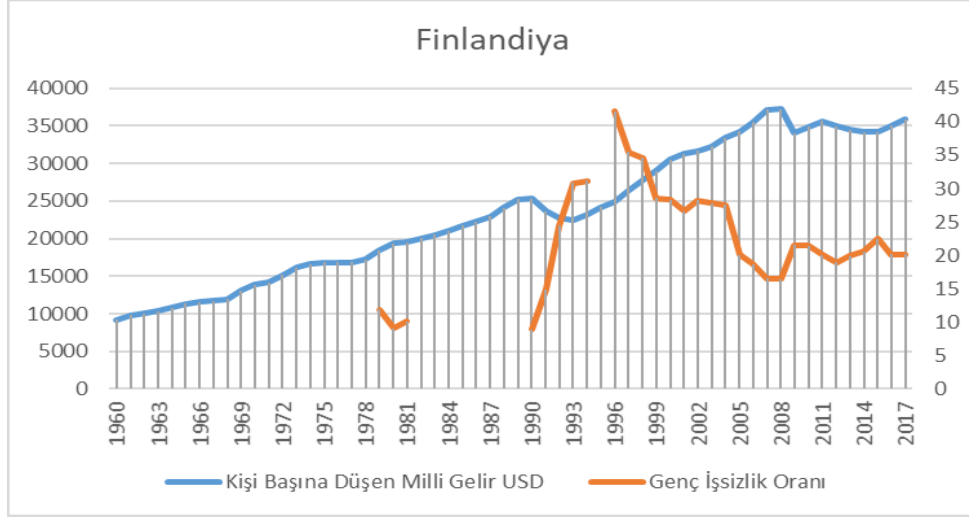
Sher Verick ekonomik krizlerin gençler üzerindeki etkisini, İspanya 1977, Norveç 1987, Finlandiya 1991, İsveç 1991 ve Japonya 1992 krizlerini ele alarak incelemiştir. Sher Verick'in çalışması, ilerleyen yıllara doğru devam ettirildiğinde 2008 krizi sonrasında'da genç işsizlik oranlarında ciddi artışlar olduğu gözlemlenmektedir. Karşılaştırmanın daha sağlıklı yapılabilmesi için Dünya Bankası'ndan elde edilen veriler, tüm ülkeler için en son veri alınan tarihe kadar devam ettirilmiştir.

⁵² Sedat Murat, Levent Şahin, **age**, 20.

⁵³ TDK. <http://sozluk.gov.tr/>

⁵⁴ Coşkun Can Aktan, Hüseyin Şen, "Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri", Yeni Türkiye Ekonomik Kriz Özel Sayısı, s.42, c.2, (Kasım-Aralık 2001) 1225-1230)

⁵⁵ Mahfi Eğilmez, **Küresel Finans Krizi: Piyasa Sisteminin Eleştirisi**, (İstanbul : Remzi Kitabevi, 2011), 48.

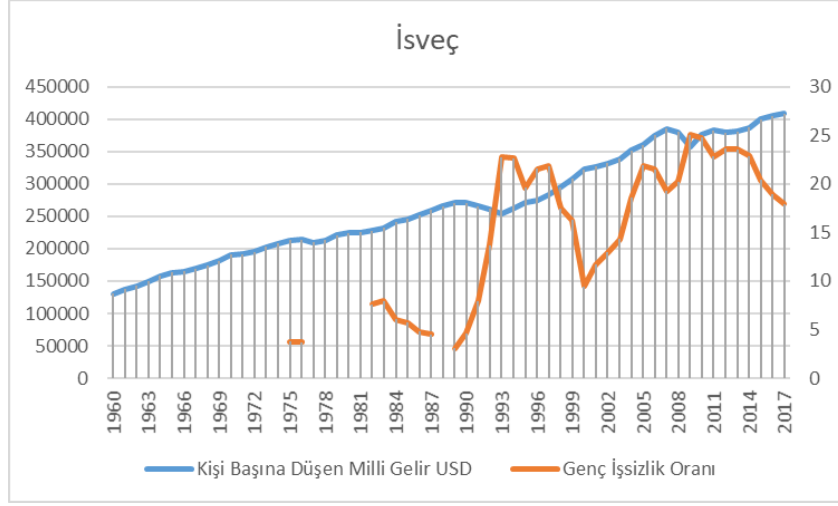

Şekil 2.5. Yıllara Göre Finlandiya’da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Dünya Bankası (ILO tahminleri)’nin 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.
<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Büyük Buhan, 1990’larda Baltık ülkelerinin, 1997’de ve doğu Asya ülkelerinin yaşadığı gibi krizler düzenli olarak görülmektedir. IMF’ye göre 1960’lardan 2009’a kadar gelişmiş ülkelerdeki 122 resesyon örneğinden 15 tanesi “büyük 5 kriz (İspanya 1977, Norveç 1987, Finlandiya 1991, İsveç 1991 ve Japonya 1992)” de dahil olmak üzere finansal krizlerle ilişkilidir. Bu finansal ya da bankacılık krizleri tipik olarak; finansal piyasaların liberalizasyonu ve zayıf bankacılık düzenlemelerini takip eden kredi büyümesi ve varlık balonu oluşumu nedeniyle çökmüştür. Yavaş toparlanma nedeniyle kredi kanallarının donması ve hem firmaların hem de hane halkının borçlarını yapılandırma ihtiyacı krizin ardından belirgin bir durumdur. Bütün bu sıkıntılı durumların iş piyasaları için önemli artan işsizlik anlamında ve istihdamın sektörel değişimi üzerinde etkileri vardır. Baltık ülkeleri; Finlandiya, Norveç ve İsveç, finansal liberalizasyon sürecini takip eden, borç vermedeki hızlı büyüme sonunda bir dizi dışsal şokla çöküş tecrübesi yaşamıştır. Kötü krediler bankaların batmasına neden oldu. Finlandiya 1990 – 1993 arasında GSYH’sının %14’ünün erimesiyle bu süreçte en büyük sorunları yaşayan ülke olmuştur.⁵⁶

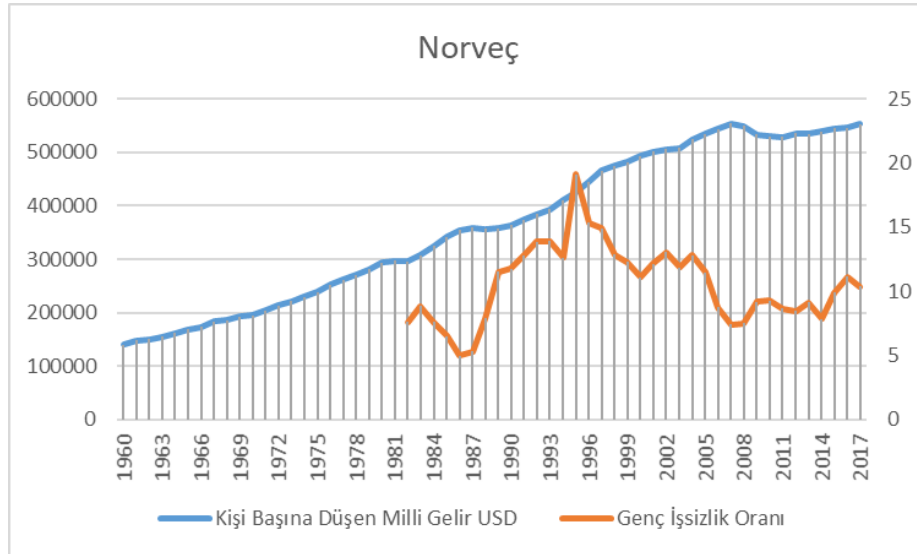
⁵⁶ Sher Verick, “Who Is Hit Hardest during a Financial Crisis? The Vulnerability of Young Men and Women to Unemployment in an Economic Downturn”, ILO and IZA, Discussion Paper No.4359, (Ağustos 2009), 6.

Şekil 2.6. Yıllara Göre İsveç'te GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Şekil 2.6. yıllara göre İsveç'te GSYH ve genç işsizlik oranının gelişimini göstermektedir. İsveç ekonomisi, 1990-1993 yılları arasında kişi başına GSYH'da %6'luk bir düşüş yaşayarak resesyona girmiştir. 1990 yılında %4,6 olan genç işsizlik oranı 1993 yılında %22,7'ye kadar yükselmiştir.

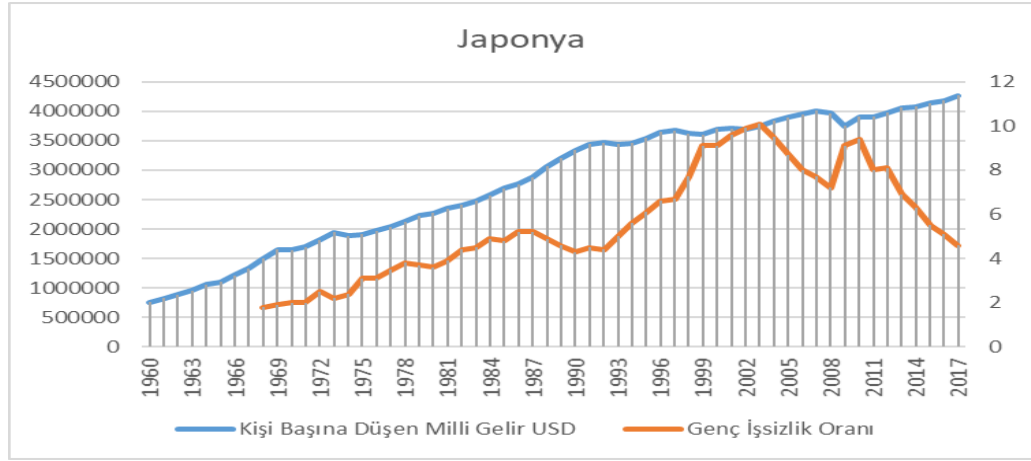
Şekil 2.7. Yıllara Göre Norveç'te GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Baltık bankacılık krizi Norveç'te, Finlandiya ve İsveç'ten erken başladı. Krizi tetikleyen olay 1986 yılında petrol fiyatlarında yaşanan düşüştü. Ekonomik büyüme durma noktasına geldi, fakat GSYH'deki düşüş İsveç ve Finlandiya'dan daha az

gerçekleşti.⁵⁷ Şekil 2.7 yıllara göre Norveç'te kişi başına düşen GSYH ve genç işsizlik oranının gelişimini göstermektedir. Buna rağmen genç işsizlik oranı 1986 yılında %4.99 seviyesinden 1995 yılındaki %19,1 seviyesine kadar sürekli artış göstermiştir. 1995'ten 2008'deki krize kadar kişi başına milli gelir durmaksızın büyümüştür. Aynı dönemde genç işsizlik oranı azaldı ve 2008 yılında %7,5 olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise %10,3 seviyesindedir.

Japonya'da 1986-1991 yıllarında emlak ve hisse senedi fiyatlarındaki aşırı yükseliş sonucu emlak piyasasında balon oluşmuştur. Bu balonun sönmesi, on yıl sürmüştür. 2003 yılında hisse senedi fiyatlarının 2008 krizi öncesindeki en düşük seviyeye inmesine kadar süren balon dönemine Japonlar "kayıp on yıl" adını vermiştir.⁵⁸

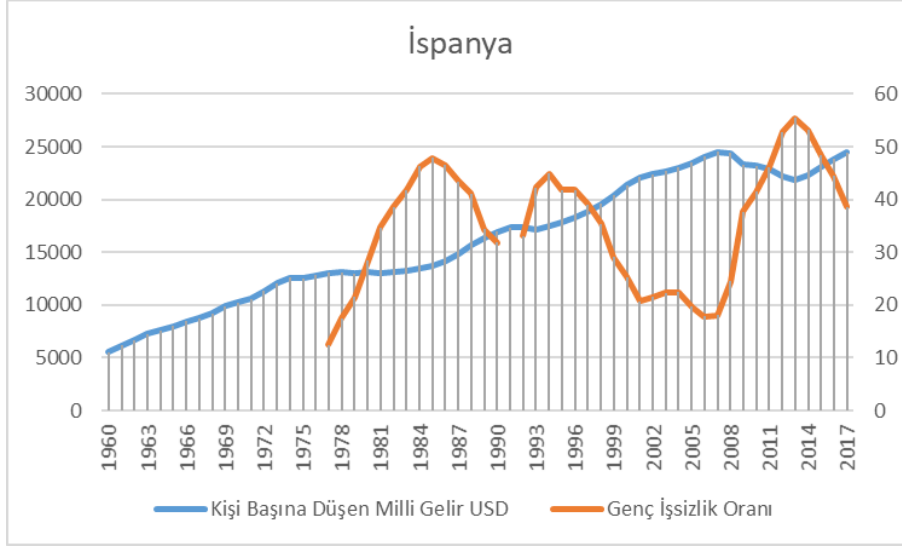
Şekil 2.8. Yıllara Göre Japonya'da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Şekil 2.8.'de görüleceği gibi 1992 yılına kadar %5'in altında kalan genç işsizlik oranı giderek artmaya başlamış, 2003 yılında %10,1'i gördükten sonra 2008 krizine kadar azalmaya devam etmiştir. 2009 yılında %9,1 ve 2010 yılında % 9,4'e kadar ulaştıktan sonra tekrar azalmaya başlamış ve güncel verilere göre 2018 yılında %3,6 olarak gerçekleşmiştir.

⁵⁷ Sher Verick, *age*, 11.

⁵⁸ Selçuk Balı, Ahmet Büyükalvarcı, **1630'dan 2010'a Finansal Krizler Tarihi, Balonlar, Panikler, Buhranlar ve Küresel Finansal Kriz**, Çatı Kitapları, 2.bs., (İstanbul: 2011), 148.

Şekil 2.9. Yıllara Göre İspanya’da GSYH ve Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Dünya Bankası’nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Şekil 2.9. İspanya’da genç işsizliğinin ve GSYH’nın gelişimini göstermektedir. İspanya’da 1977-1985 yılları arasındaki bankacılık krizi, neredeyse bankaların yarısını etkilemiştir.⁵⁹

1977 yılından 1985 yılına gelindiğine kişi başına GSYH sadece %0,05 büyümüştü. Aynı dönemde, genç işsizlik oranı 1977’deki %12,48 seviyesinden, 1985 yılında %47,9 seviyesine yükselmiştir.

İspanya ekonomisi, 1990’ların ortasından başlayan uzun büyüme döneminin ardından, 2007’de başlayan ve 2008’de derinleşen uluslararası finansal krizi ile birlikte derinden etkilenmiştir. Kriz öncesindeki İspanya ekonomisi zayıf temeller üzerine inşa edilmiş olduğundan krizle birlikte emlak balonu ortaya çıkmıştır. Ulusal düzeydeki büyük firmaların tekel konumuna gelmesi ve uluslararası rekabetten uzaklaşmaları, tasarruf bankacılığı sisteminin özelleştirilmesi gibi nedenlerle krize giren İspanya, kontrol altına alınamayan, olağanüstü işsizlik oranlarıyla karşı karşıya kalmıştır.⁶⁰

İspanya’da 2006 yılında, 1977 yılından bu yana görülen en düşük genç işsizlik oranı 2006 yılında %17,89 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2009’da %37’ye fırlamış, 2015 yılında 1985 seviyesini de aşarak %55,47 olmuştur. 2017 yılında ise %38,5 seviyesine

⁵⁹ Sher Verick, *age*, 12.

⁶⁰ Ökkeş Yücel, Ceyda Şataf, ‘‘2008 Küresel Finansal Krizinin İspanya’ya Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme’’, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, c.1, s.1. (2018), 56-68.

gerilemiştir. Kişi başına düşen GSYH 2008-2017 yılları arasında yalnızca binde 3 büyümüştür.

Finlandiya, Norveç, İsveç, İspanya ve Japonya örneklerinde görüldüğü gibi ekonomide resesyon ve kriz yaşanan dönemlerde genç işsizlik oranı da artış göstermiştir.

ILO'nun Gençlik İçin Küresel İstihdam Eğilimleri (2010) adlı raporunda, küresel ekonomik krizin gençlik üzerindeki etkisine özel olarak değinilmiştir. Buna göre; ekonomik şoklar karşısında gençler savunmasızdır. Gençler daha yaşlı, yetişkinlere göre, yetenek ve iş deneyimi bakımından eksik olduğundan, ayrıca gençlerin sosyal çevreleri, yetişkinlere göre daha dar olduğundan iş olanaklarına ulaşmada daha az pazarlanabilirlerdir. Öte yandan gençlerin, nerede nasıl iş arayacaklarına dair bilgi eksikliği olabilir ve iş arama sürecinde kendilerini destekleyecek çok az miktarda mali kaynağa sahip olabilirler, bu nedenle eğer varsa ebeveyn desteğine güvenmek zorunda kalırlar.⁶¹

ILO, ekonomik krizde, 2007 ve 2009 yılları arasında genç işsizliğinin küresel ölçekte 7.8 milyon civarında arttığını ve 28,9 milyona ulaştığını belirtmektedir. Genç işsizlik oranı ise %11,9'dan %13'e yükselmiştir. 2008 ve 2009 yılları arasında genç işsizlik oranındaki yıllık %1 oranındaki artış, kriz öncesindeki son yirmi yıldaki en büyük artış olmuştur. Ayrıca 2002 yılından bu yana genç işsizlik oranlarındaki düşüş eğilimi tersine dönmüştür.⁶²

ILO aynı raporda; gençliğe yatırım yapmanın, genç neslin oldukça büyük bir bölümden oluşması nedeniyle bir fırsat olduğunu belirtmektedir. 1970 ve 1980'lerde Asya'da olduğu gibi demografik bir fırsat penceresi olan gençliğin, ayrıca ekonomik katılıma katkıda bulunarak yoksulluğu azaltan bir ekonomik büyümeye dönüşebileceği vurgulanmaktadır.⁶³

Genç işsizliğinin altında yatan nedenlerden bir diğeri demografik şartlardan ileri gelmektedir. Mark Casson, genç işgücü arzındaki artışın ana nedeninin demografik olduğunu ileri sürmektedir.⁶⁴ Niall O'Higgins genç nüfusun büyüklüğünün, genç

⁶¹ ILO Global Employment Trends For Youth Special Issue On The Impact Of The Global Economic Crisis On Youth, (Cenevre:Ağustos 2010), 28.

⁶²ILO 2010, **age**.

⁶³ ILO 2010, **age**, 57.

⁶⁴Mark Casson, **age**, 59.

işsizliğinin etkileyen faktörlerden birisi olduğunu belirtmektedir. Fakat sorun: genç nüfustaki büyüme genç işsizliğini ne kadar etkileyecektir? Korenman ve Neumark bu sorunun cevabını 15 OECD ülkesinde aramıştır. Buna göre; nüfusun büyüklüğü ile işsizlik oranı arasında doğru yönlü olarak %0,5 oranında esneklik ilişkisi olduğu tahmin edilmektedir. Yani genç nüfus oranında %10'luk bir artış genç işsizlik oranının %5 civarında arttıracaktır.⁶⁵

II. Dünya Savaşı döneminde, normalde savaş öncesi dönemde işgücüne katılmayan ev hanımlarının işgücüne katılmaları, gençler arasında istihdam olanaklarını azaltmıştır. Bunda işverenlerin kadın işgücünü gençlere tercih etmelerinin de etkisi büyüktür. Kadın işçilerin, daha olgun olmaları, daha az disiplin sorunu çıkarmaları genç işgücü karşısındaki önemli avantajlarından. Bu nedenlerle işverenler kadın işçileri istihdam etmeyi daha kârlı bulmaktadırlar. Ayrıca, savaş sonrasında doğum oranlarında yaşanan hızlı artış, genç işgücü arzının talebine göre daha hızlı artmasına neden olmuştur.⁶⁶

Demografik nedenlerden bir diğeri, yaş faktörüdür. İşverenler iş tecrübesi bulunmayan genç işçilere iş vermekte tereddüt etmektedirler. İşverenler işçilerde üstün teknik vasıflar aramakta, bu da gençlerin sahip olmadığı vasıflar nedeniyle tercih edilmemesine neden olmaktadır. Öte yandan, yüksek eğitim görmüş ve vasıfları daha üstün gençler, kendi niteliklerine uygun olan işi bulmak için daha çok vakit harcadığından bu süre zarfında işsiz kalmaktadırlar. Bu nedenle yaş olgusu gençler için olumsuz bir faktördür.⁶⁷

Genç işsizliğinin demografik nedenlerinden bir diğeri de göç olgusudur. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda özellikle metropollere yönelen ve aşırı ölçüde nüfus birikimine yol açan göç faktörünün bu merkezlerde işsizliğin artmasına neden olduğu belirtilmektedir.⁶⁸ Öte yandan dünyada yaşanan bölgesel çatışmalar nedeniyle yaşadıkları bölgelerden göç etmek durumunda kalan insanlar da geldikleri bölge açısından işgücü arzına neden olurken ayrıldıkları bölge açısından ise işgücü açığına neden olmaktadır. Örneğin 2011 yılında başlayan ve 2019 yılı itibarıyla halen devam

⁶⁵ Niall O'Higgins, *age*, 71.

⁶⁶ Naci Gündoğan, "Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları", Anadolu Üniversitesi SBF Dergisi c.54, s.1, (1999), 70.

⁶⁷ Sedat Murat "Sosyo Ekonomik Boyutlarıyla ve Genel Olarak Türkiye'de Gençlerin İşsizliği" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (İstanbul:1991), 42

⁶⁸ DPT, "Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000", 25.

etmekte olan Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye'ye doğru bir göç hareketi oluşmuştur. Bu göç hareketi nedeniyle Türkiye' 2019 yılı Haziran ayı itibariyle 3.613.644 Suriyeli sivil geçici koruma kapsamına almıştır. Bu sivillerden 1.956.459'u erkek, 1.657.185'i ise kadındır. Türkiye'ye göç eden sivillerden 464.794'ü 15-24 yaş arası erkekler, 350.927'si ise kadınlardan oluşmak üzere toplam 815.721 kişidir. Geçici koruma altındaki sivil Suriyelilerin %29,15'i 15-24 yaş arasındadır. Bu sivillerden sadece 109.726'sı geçici barınma merkezlerinde bulunmakta diğerleri ise Türkiye'nin farklı illerine yayılmış durumdadır.⁶⁹ Bu nüfus hareketi nedeniyle Türkiye istihdam piyasasında kayıtlı ya da kayıtdışı olmak üzere işgücü arzında artış ortaya çıkmaktadır.

Genç işsizliğinin makro nedenlerinden bir diğeri, işgücü piyasalarına yönelik politikaların yetersizliğidir. İşgücü piyasalarındaki katı politikalar nedeniyle gençler işsiz kalmaktadırlar. Genç işçilerin iş deneyimlerini artırmaları ve eksiklerini gidermeleri için daha esnek çalışma koşullarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle gençler için geçici işleri, niteliklerine uygun işlere ulaşmada bir basamak olarak kullanabilme olanağı, işverenlere ise yetişkin işçilere göre daha düşük ücret ödeyerek genç işçi çalıştırma imkânı sağlanması durumunda genç istihdamı artacaktır. Nitekim esnek işgücü politikalarının en önemli uygulayıcılarından ABD'de gerek işsizlik oranı gerekse genç işsizlik oranları Avrupa ülkelerine göre daha düşük düzeydedir. ABD esnek işgücü politikasının temel özellikleri; düşük ücret seviyesi, ücretlerin esnekliği, iş güvencesinin katı olmaması, zayıf sosyal koruma uygulamaları olarak sıralanmaktadır.⁷⁰

İşsizlikle mücadele politikaları, makro ve mikro politikalar olarak ikiye ayırmak mümkündür. Makro politikaları ise kendi içinde para politikası, maliye politikası ve gelirler politikası olarak sıralanmaktadır.⁷¹ Genç işsizliğiyle mücadelede ülkenin, bölgenin yerel koşullarının da incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, piyasanın etkinliğini ve işleyişini düzenleyen; mikro düzeyde pasif ve aktif istihdam politikalarının geliştirilmesi önem arz etmektedir.

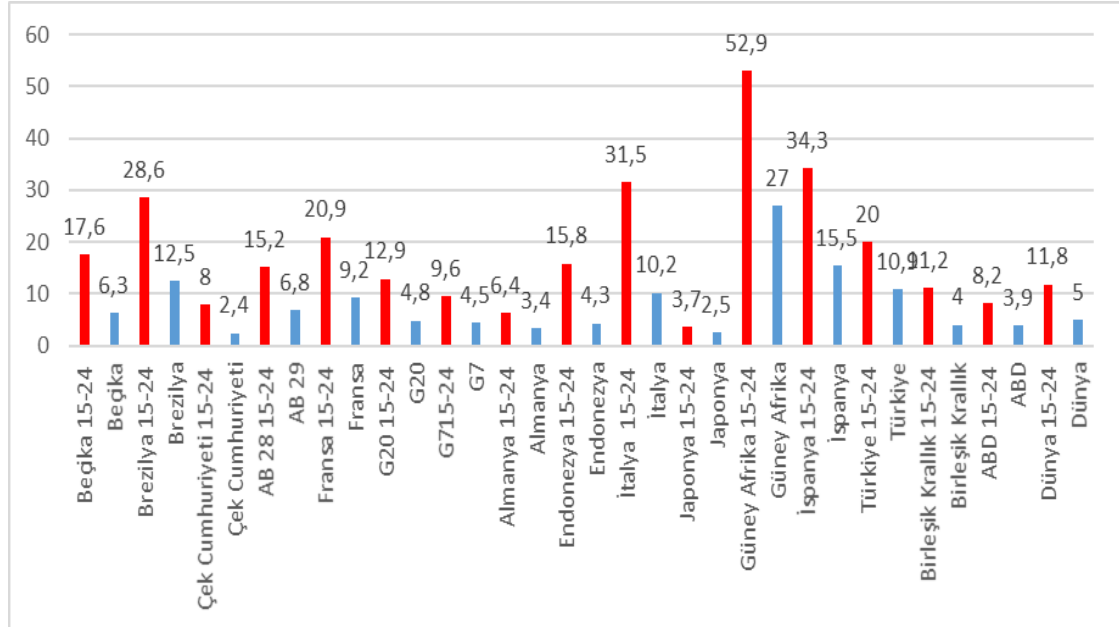
İşgücü piyasasına ilk kez adım atan 15-24 yaş grubundaki gençlerin, işverenler nezdinde tecrübesiz olması ve bu nedenle ek maliyet yaratmaları, piyasa bilgilerinin

⁶⁹ Göç İstatistikleri, T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, https://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 [13.06.2019]

⁷⁰ Sedat Murat, Levent Şahin, **age**, 25.

⁷¹ Sezen Yıldırım, "Avrupa Birliği'nde İstihdam Politikaları ve İşsizlik: Euro Alanında Gelişmeler" (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), 16-20.

yeterli olmaması ve “eğitim sistemi ile etkin bir bağın kurulamaması” gibi nedenler, genç işsizlik oranlarının genel işsizlik oranlarına göre iki kat yüksek olmalarına neden olmaktadır.⁷²

Şekil 2.10. Seçilmiş Ülkelerde Genç İşsizlik Oranları ve Genel İşsizlik Oranları

Kasım 2018 ILO tahminlerinden elde edilmiştir. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019]

Şekil 2.10. seçilmiş ülkelerde ve ülke gruplarında 15-24 yaş grubundaki gençler ile 15 yaş üzerindeki nüfus içindeki işsizlik oranlarını göstermektedir. Buna göre genç işsizlik oranları, genel işsizlik oranlarının en az iki katı civarında ve bazı ülkelerde üç katına yakın olduğu görülmektedir.

Eğitimin gençler arasındaki işsizlik arasındaki etkisine bakıldığında, işin niteliği ve ücrete ilişkin beklentilerin önemi olduğu görülmektedir. Eğitimlerini tamamlayan gençler ilk işlerini ve ücret düzeylerini beğenmediğinden işten ayrılmaları daha kolay olmaktadır. Bu nedenle gençler; eğitim düzeylerine göre ücreti ve iş tatminini bir arada bulana kadar iş arama ve iş değiştirmeye devam edeceklerdir. Ayrıca genç nüfusta görülen işsizlik, işe veya okula devam etme kararıyla da yakın ilişkilidir. Gençler arasındaki işsizliğin yüksek olması onları okulda kalmaya itmektedir. İşsiz kalma

⁷² Eyüp Bedir, Yücel Uyanık, “Rosetta Planının Analizi ve Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik Şartlarında Uygulanabilirliği” Gençler İçin Başlama Vuruşu – Rosetta Planı Projesi, (Ankara, 2006), 3.

süresi uzadıkça da işsizlik olgusunu kabullenmek ve bu durumu içselleştirmek gençler arasında giderek artmaktadır.⁷³

Eğitim, ekonominin kalkınma sürecinde ihtiyacı olan nitelikli işgücünün sağlanması, bilgi ve teknoloji üretiminin artırılması açısından kritiktir. Eğitim kalitesinin artması ve böylece sistem içerisindeki bireylerin niteliklerinin iyileşmesi verimliliklerini arttıracığından iş bulma olanaklarını da arttıracaktır.⁷⁴

2.3.2. Mikro Nedenler

Genç işsizliğin nedenleri sıralanırken mikro düzeyde nedenlerden de bahsedilmektedir. Mikro düzeyli nedenler gençlerin kendilerine özgü nitelikleri, çalışma eğilimleri, piyasa ilk kez giriş yapmaları, etnik köken ve engellilik olarak sıralanmaktadır.⁷⁵

Son yıllarda meydana gelen ekonomik ve sosyal değişiklikler, gençleri orantısız şekilde etkilemiş ve okuldan işe geçişin, daha uzun süren, riskli bir süreç haline gelmesine neden olmuştur. Bu durum gençleri daha dezavantajlı hale getirmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde 1970'lerin ortasına kadar, 16 yaşına gelen gençlerin çoğu, görece düşük niteliklerle okullarından ayrılarak, sınırlı nitelik gerektiren işlere yöneldiler. Genç erkeklerin üçte biri, genellikle iyi ücretli, nispeten güvenli ve el becerilerine dayanan işlere girdiler. Gençlerin az bir kısmı ise profesyonel kariyer ve daha iyi ücretli bir işe erişim sağlamak için okulda kalarak yükseköğrenime devam etmeyi tercih etti. 1990'larla birlikte genç işçiler, tam zamanlı öğrencilere, stajyerlere, kısmi zamanlı çalışanlara ve işsizlere dönüştü. Yüzyılın son çeyreğinde genç işçilere olan talep düştü. Okuldan erken yaşta ayrılanların işgal ettiği birçok iş ortadan kayboldu. Gençler daha üstün nitelikler kazanmak için eğitimde kalmayı tercih etmeye başladı ve genç işgücü piyasaları daha az "düşük nitelikli" hale geldi.⁷⁶

⁷³ Berna Balcı İzgi'' Genç İşsizliği ve Eğitimle Olan İlişkisi'' Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, c.11, s.41, (2012), 303-304.

⁷⁴ Gül Kayalidere, Umut Tepekule, Pelin Mastar Özcan, "Eğitim Kalitesinin Genç İşsizliği İle İlişkisi : PISA Test Sonuçları Üzerinden Bir Değerlendirme'' Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi Dergisi, c.1., s.2, (2016), 95.96.

⁷⁵ Levent ve Şahin, **age**, 30.

⁷⁶ Peter A.Kemp, "Young People and Unemployment: From Welfare To Workfare?'' , **Youth Policy and Social Inclusion: Critical Debates with Young People**'', ed. Monica Barry, Roughledge Taylor and Francis Group (2005), 114.

İş arama teorisinde bahsettiğimiz üzere; daha az yetenekli olan gençler, yetenekli olanlara göre okuldan erken ayrılma eğilimindedirler. Yetenekli gençler ise iş seçiminde uzun vadeli plan yaptıklarından mesleki becerileri fazla, mobiliteleri düşüktür. Bu durum işverenleri tercihlerinde etkilemektedir. İşverenler, mesleki eğitime yatırım yaparken kâr maksimizasyonunu hedefleyen bir politika izlerler. Bu nedenle en yeni stajyerleri ve emeklilik yaşına en yakın olan işçileri işten çıkarma eğilimindedirler. Ayrıca işverenler seçici işten çıkarma teorisine göre hareket ederler. Bu nedenle gençler, iş hayatına yeni girmeleri nedeniyle işten çıkarılmada öncelikli olmaktadır. Bu durum gençlerin sık sık iş değiştirmelerine ve ortalama çalışma sürelerini azaltmaktadır. Bununla birlikte işten çıkarma aşamasında kıdem tazminatı ödemeleri gibi uygulamaların bulunması gençlerin işten çıkarılma sürecinde ayrımcılıkla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.⁷⁷

İş piyasasında karşılaşılan sorunlardan bir tanesi de etnik ayrımcılıktır. Etnik kökene dayalı ayrımcılığın temelinde çok farklı nedenler yer almaktadır. *‘‘Siyasal, toplumsal, ekonomik etkenler sadece etnik kökene dayalı bir ayrımı değil, cinsiyet, yaş ve yöresel farklılığı ve ‘‘ötekileştirmeyi’’ beraberinde getirebilmektedir.’’*⁷⁸

Etnik kökene dayalı ayrımcılık konusunda hazırlanmış raporlarda; Belçika’da kişilerin etnik kökenden dolayı dışlanarak işe alınmadığı, iş yerinde kıdem kazanması, meslek içi eğitim alması, maaş artışı ya da prim alması vs. engellendiği, ırk ayrımcılığına uğradığı örneklerle ortaya konmaktadır. Etnik ayrımcılık konusundaki raporlarda; 1990’lı yılların sonunda Fransa’da, Fransız asıllı 20-29 yaş arası gençlerin %11’i işsiz iken aynı yaş grubundaki Cezayir kökenli gençlerin %42’sinin işsiz olduğunu ortaya koymuştur. Benzer konuda çeşitli sivil toplum kuruluşlarının (STK), sendika temsilcileri ve uzmanlardan oluşan bir komisyonun 2005 yılında Fransa Çalışma Bakanlığı için hazırladığı bir raporda; Paris’te yaşayan kuzey Afrika kökenli ve esmer tenli birinin, kendisiyle benzer özgeçmişe sahip Fransız isimli ve açık tenli birine göre iş görüşmesine çağrılma ihtimalinin 5 kat daha az olduğu belirtilmektedir. Söz konusu rapor, etnik ayrımcılığın beraberinde toplumsal ayrımcılığı getirdiğinin, etnik kökeni yabancı olan gençlerin eğitime devam etme arzularını kırdığının, niteliksiz işlere

⁷⁷ Mark Casson, *age*, 49-58.

⁷⁸ Kuvvet Lordoğlu, Mustafa Aslan, ‘‘ Türkiye İşgücü Piyasalarında Etnik Ayrımcılık Var mıdır?’’, DİSK Birleşik Metal –İş Sendikası, Çalışma Ve Toplum Dergisi, c.2 s33. (2012), 120.

yönelmelerine yol açtığını ve şirketlerinde de ihtiyacı olan pozisyonları doldurmada zorlandıklarının altını çizmektedir.⁷⁹

Çocuk istihdamı, genel anlamda işsizlik özelde de genç işsizlik sorunu açısından tartışılan bir diğer konudur. Çocukların veya ergenlerin, sağlıklarını ve kişisel gelişimlerini etkilemeyen ya da eğitimlerine müdahale etmeyen bir işte çalışmaları genellikle olumlu bir durum olarak kabul edilmektedir. Bu çalışma biçimi örneğin; ailelerine evde yardım etmek ya da bir aile işletmesine destek olmak, okul saatleri dışında cep harçlığı kazanmak gibisinden faaliyetler olarak sıralanabilir. Bu tür faaliyetler, çocukların gelişimine ve ailelerin refahına katkıda bulunur, çocuklara beceri ve tecrübe kazandırır. Böylece içinde yaşadıkları toplumun verimli bir üyesi olarak hazırlanmalarına yardım eder. Öte yandan çocukların okullarına müdahale ederek, onları okula gitme fırsatından mahrum bırakan, okuldan ayrılmalarını zorunlu tutan ya da okulla birlikte çok ağır işlerde çalışmalarının beklenildiği çalışma biçimleri zihinsel, fiziksel, sosyal veya ahlaki açıdan tehlikeli ve çocuklar için zararlıdır. “Çocuk emeği” olarak adlandırılan bu biçimdeki çocuk işçiliği, çocukların köleleştirilmesi, ailelerinden alıkonulması, ciddi tehlikelere ve hastalıklara maruz kalmaları veya büyük şehitlerin sokaklarında genelde de çok erken yaşlarda kendileri için mücadele etmeye bırakılmalarıdır. Çocuk işçiliğinin hangi türünün bahsedilen “çocuk emeği” olarak adlandırılacağı ülkeden ülkeye değişmektedir.⁸⁰

Çocukların eğitimden uzaklaştırılarak ‘çocuk emeği’nin bahsedilen biçimindeki işlerde çalıştırılması, çocuk için bireysel olduğu kadar toplum için de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Yeterli eğitim alamayan çocuk gelecekte donanımsız bir yetişkin olmasına, bu nedenle de vasıfsız işgücü olarak düşük gelirli işlerde çalışmasına bu da yoksulluk kısır döngüsünün ortaya çıkmasına neden olmaktadır.⁸¹

Çocuk istihdamının nedenleri; yoksulluk, düşük eğitim düzeyi ve bilinçsizlik, hızlı nüfus artışı, göç ve çarpık kentleşme, ekonomik krizler ve işverenlerin çocuk işçi çalıştırmayı tercih etmesi olarak sıralanmaktadır.⁸²

⁷⁹ Kuvvet Lordoğlu, Mustafa Aslan, *age*, 120-121.

⁸⁰ ILO, What is child labour?, <https://www.ilo.org/ipecc/facts/lang--en/index.htm> [23.07.2019].

⁸¹ Hacer Tor, ‘‘Türkiye’de Çocuk İşçiliği’nin Boyutları’’, *Journal Of World Of Turks*, s,2, c,2 (2010).

⁸² Haydar Efe, Sevinç Arzu Uluoğlu, ‘‘Dünyada Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Geline Nokta ve Geleceğe Dair Bazı Öngörüler’’, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, c.13 s.51. [2015] 46-72

Çocuk istihdamının nedenlerinin başında yoksulluk gelmektedir. Gelir yetersizliği nedeniyle aileler ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve bu nedenle tüm kaynaklarını zorlamaktadır. Çocuklar nitelikleri gereği yüksek verimlilik ile çalışmadıklarından, vasıfsız, düşük gelirli işlerde çalıştırılmaktadır. Düşük gelirlerle çalışan çocukların emeğinin yoksulluğun üstesinden gelmesine faydası olmamaktadır. Buna ek olarak çocuklar okul, eğitim hayatının dışında kaldığından, eğitim ile sahip olacakları nitelikler nedeniyle gelecekte sahip olacakları yüksek gelirli işlerde çalışma imkanı bulamayacaklardır. Çocuk istihdamının nedenlerinden bir diğeri de yetişkin işsizliğidir. İşsiz kalan aile bireyleri nedeniyle aile ihtiyaçlarını karşılamak için imkanlarını zorlamakta ve tüm kaynaklarını harekete geçirmektedir. Hızlı nüfus artışı, düzensiz, kentleşme ve aile gelirindeki hızlı düşüşlerin yaşanması aile bireylerini çalışmaya zorlamaktadır.⁸³

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Tablo 3.5’de belirtildiği gibi Türkiye nüfusunun 2018 yılı itibariyle %28’i 18 yaşın altındadır. Toplam çocuk nüfus sayısı 22.920 bin kişiden fazladır. Türkiye gibi çocuk nüfusunun bu denli yüksek olan bir ülkede çocukların eğitimde kalarak, zorunlu eğitimi tamamları, ayrıca piyasanın talep ettiği niteliklere eğitim yoluyla sahip olarak iş yaşamına geçiş yapmaları ve gençlerin iyi, nitelikli, yüksek ücretli işlere sahip olmaları bakımından önemlidir. Bu nedenle Türkiye’de çocuk işçi çalıştırma yasağı 4857 sayılı İş Kanunu ile düzenlenmiştir. İş Kanunu’nun ‘‘ Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı’’ başlıklı 71. Maddesi’nde 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaklanmış, ancak 14 yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış çocukların, bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği belirtilmiştir.⁸⁴

2.4.Genç İşsizliğinin Sonuçları

İnsan yaşadığı sürece gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Gençlik çağına gelmiş bir bireyin işsiz kalması hem birey hem de ülke açısından önemli sorunların habercisidir. Gençlik üretim potansiyelinin en yüksek olduğu dönemde istihdam edilirse kalkınmaya ve insan sermayesi oluşumuna da katkı sağlayacaktır. Öte yandan çalışmak insanın kendisine saygısının da bir koşulu olduğundan, istihdam dışında

⁸³ Nilgün Tunçcan, ‘‘Çocuk İşçiliği: Nedenleri, Boyutları ve Küreselleşen Dünyadaki Konumu’’, s.43-44, [2000], 243-259.

⁸⁴ ‘İş Kanunu (4857 S.K.)’, **Resmi Gazete**, 25134 (10.06.2013).

kalan genç bireyin içine girdiği psikolojik durum, sorunlardan biridir. İşgücü piyasasında gençlerin yetişkinlere oranla daha az tercih edilmeleri aynı zamanda yoksulluk şeklinde ortaya çıkan kısır döngüyü ve sosyal dışlanmayı da beraberinde getirerek, bu durumun kuşaktan kuşağa aktarılmasına neden olması mümkündür.⁸⁵

İstihdam edilememeleri nedeniyle ekonomik ve sosyal faaliyetlerin dışında kalan gençler ve dolayısıyla istihdam edilemeyen bir sınıf, modern toplumun en önemli sorunlarından durumundadır. İşsizlikle birlikte gençlerin sosyalleşme süreci de bozulur. İnsanlar çalışma hayatına yeni bir sosyal kimlik beklentisiyle girerler. Ancak bireylerin işsiz kalması bu süreci baltalar ve bireylerin sosyal gelişimini de etkiler. Bu durum hem bireysel hem de toplumsal açıdan beşeri sermayenin etkin değerlendirilememesi anlamına gelmektedir. Maddi bağımsızlığını elde edemeyen genç, ailesine bağımlı olduğundan, gelecek planları belirsizliğe sürüklenecektir.⁸⁶

Gençlerin işgücü piyasasında birden fazla dezavantajı vardır. Gençlerin, işgücü piyasasındaki deneyimlerini inceleyen bir araştırmada; evsizlik, zayıf zihinsel sağlık, suça karışma, aileden ayrılma, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi birçok sorunla yüz yüze olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırmadaki gençlerin çoğunluğunun geçici ya da kısmi zamanlı işlerde çalıştığı tespit edilmiştir.⁸⁷

ABD’de 1958 – 1990 yılları arasında yapılan bir çalışmada; genç işsizliği ile gençler arasında suç işleme arasında doğru yönlü bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Yer altı ekonomisi olarak adlandırılan sektör özellikle genç işgücünü talep etmekte, gençler de geleceklerini tehlikeye atmalarına rağmen bu sektörü tercih etmektedirler.⁸⁸

İnsanların işsiz kalmaları durumunda karşılaşılabileceği psikolojik sorunlar; kişinin kendine olan güven duygusunda kayıp, algılanan yeterlilik ve öz yeterlilik düzeyinde, hayat tatmininde, genel sağlık ve iyilik düzeyinde azalma, depresif duygularda, stres düzeyinde artış ile birlikte bireyin, umutsuzluk ve çaresizlik içine girerek içine kapanması, yalnızlık duygusu hissederek, öz saygısını yitirmesi şeklinde sıralanmaktadır.⁸⁹

⁸⁵ Seda Bayraktar, Ahmet İncekara, “ Türkiye’nin Genç İşsizlik Profili” Çalışma İlişkileri Dergisi, c.4 s.1. (Ocak 2013), 26.

⁸⁶ Naci Gündoğan, *age*, 70-71.

⁸⁷ Peter A. Kemp, *age*, 117.

⁸⁸ Naci Gündoğan, *age*, 71.

⁸⁹ İlknur Can, “Küresel Krizin Türkiye’de Genç İşsizliğe Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014), 3.

İşçilerin huzursuzluğu aynı zamanda siyasi atmosfere de etki edebilmektedir. Örneğin; 1930'ların başında, Büyük Buhran'ın yaşandığı yıllarda, gençler arasındaki yüksek işsizlik oranlarının siyasal şiddete ve hatta devrime yol açacağı kaygısı bulunmaktaydı. Tehlike yalnızca vasıfsız işçiler ile ilişkili değil aynı zamanda, istemediği işlerde çalışmaya zorlanan genç entelektüel işçiler için de geçerlidir.⁹⁰

Gençlerin işsiz kalmaları, sadece işsiz kalanlar için değil genel işsizlikle ilgili olarak toplumun tümünün zarar görmesine neden olmaktadır. İşsiz kalmanın maliyeti, gelir, tecrübe ve nitelik kaybını içermektedir. İşsizlikte ortaya çıkan artış, işsizlik yardımları kaynaklı olarak toplum için vergi gelirlerinde oluşan kayıp nedeniyle hazineye maliyet, gelir dağılımında bozulma, beşeri sermayede kayıp ve yoksullukta artış anlamına gelmektedir.⁹¹

Özetle genç işsizliği:⁹²

- toplumsal verimi ve üretim kapasitesini etkilemekte,
- işgücü istihdama giremediğinden, topluma ek maliyet yüklemekte,
- eğitilmiş işgücünün istihdama girememesi nedeniyle alanındaki gelişmelerini yakalayamamakta,
- gençlerde sorumluluk bilincinin oturması ve erişkinliğe geçişin gecikmesi,
- iş bulma ümidinin azalması neticesinde psikolojik ve ailevi sorunlar oluşmakta bu da yetenek kaybı ve toplumsal huzursuzluğa neden olmakta,
- işsizlik kaynaklı hoşnutsuzluk ve huzursuzluk nedeniyle demokratik süreçlere karşı tepki oluşmakta,
- topluma yabancılaşma ve suç oranlarını artırmakta,

bireyden topluma ve ülkeye yayılan ekonomik, kültürel ve toplumsal sorunlar zinciri ortaya çıkmaktadır.

⁹⁰ Mark Casson, **age**, 3.

⁹¹ Liva Grinevica, Baiba Rivza, "Economic Costs Of Youth Unemployment In Latvia", **23.rd Annual International Scientific Conference "Research for Rural Development 2017" Volume 2,17-19 Mayıs 2017**, (2017), 230.

⁹² Namık Ata, "Türkiye'de İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizlik", TİSK Akademi Genç İşsizliği Sempozyumu, c.2. Özel Sayı 1, (Gazi Üniversitesi, 2007), 115-116.

3. TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ İLE MÜCADELEDE İZLENEN POLİTİKALAR

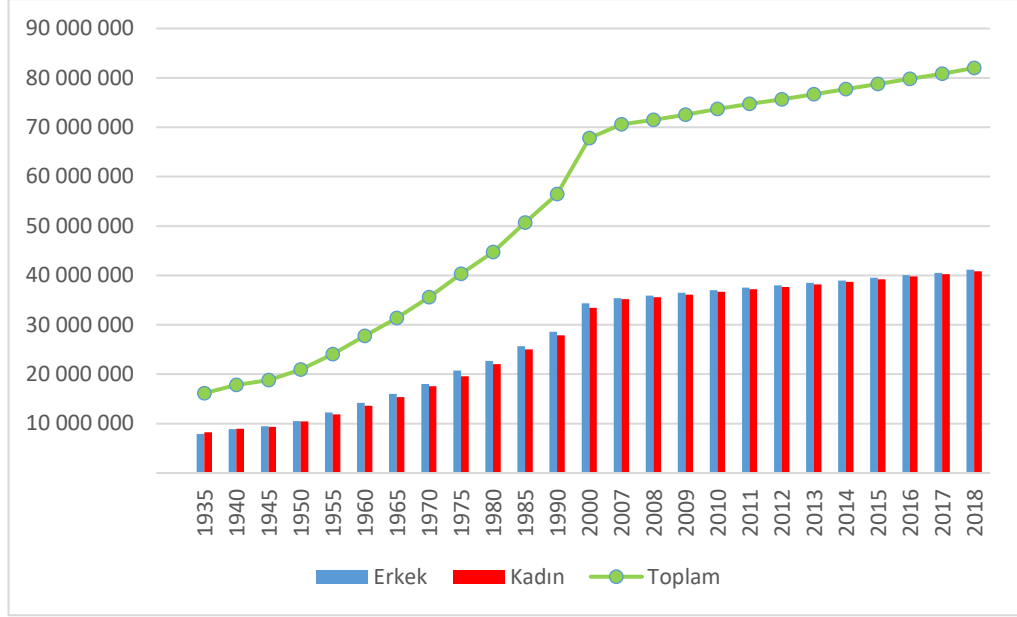
Türkiye’de gençlik meseleleri ya da işgücü piyasasına geçişlerindeki sorunların giderilmesine yönelik kapsayıcı bir politika ya da yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte gençlikle ilgili çalışmalar farklı kamu kurumları tarafından yürütülmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki kurumlar tarafından faaliyetler yürütülmekte ancak koordinasyonu sağlayan bir yapı bulunmamaktadır.

Türkiye’de gençler arasındaki işsizlik sorununun bulunduğu ve buna yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiği beş yıllık kalkınma planlarında, orta vadeli programlarda ifade edilmiştir. Öte yandan genç nüfusun iyi değerlendirilememesi halinde ilerleyen dönemlerde artan sosyal güvenlik harcamaları nedeniyle sosyal güvenlik sistemi ve kamu maliyesinde bu durumun bir baskı unsuru olacağı Onuncu Kalkınma planında belirtilmiştir.

Genç işsizliğini önlemeye yönelik aktif işgücü piyasası politikalarını uygulamada öncü kuruluş Türkiye’de İŞKUR’dur. Çalışmamızın bu bölümünde kalkınma planları, orta vadeli planlar ile yasal düzenlemeler ve İŞKUR’un faaliyetleri incelenecektir.

3.1. Türkiye’de Genç Nüfusun Yapısı ve İstihdamı

Türkiye’de genç işsizliği ile mücadele politikalarının neler olduğuna geçilmeden önce, genç nüfusun yapısının ve gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarının incelenmesi gerekmektedir.

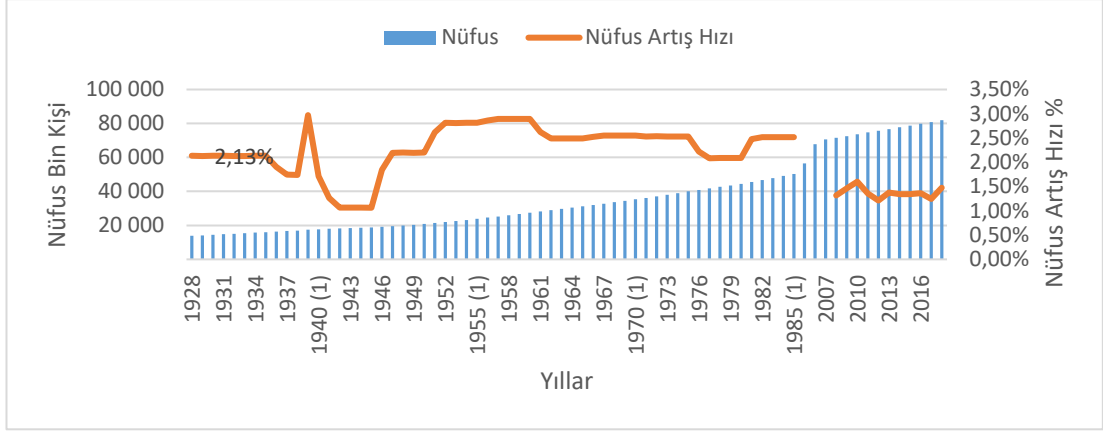
Şekil 3.1. Yıllara, Yaş ve Cinsiyete Göre Türkiye’de Nüfus

TUİK Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Türkiye’de 1935 ve 2018 yılları arasındaki toplam nüfusun artış seyri Şekil 3.1.’de gösterilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti demografik açıdan, Osmanlı Devleti’nin son dönemleri ve kuruluş yıllarında art arda savaşların yaşanması, salgın hastalıklar, tıbbi yetersizlikler, tarımsal üretimin savaş dönemlerinde azalması ve ekonomik şartların ağırlığı gibi nedenlerin bir araya geldiği zor bir ortamda kurulmuştur. Tüm bu süreç sona erdiğinde modern Türkiye’nin nüfus artışına ihtiyacı bulunuyordu. Bu nedenle devlet yeni doğumları özendirici politikalar izlemiştir. Bu politikaların ilk örneği 1930 tarihli Umumi Hıfzısıhha Kanunu’dur. Bu kanunla doğumların teşvik edilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması amaçlanmıştır.⁹³

Toplam nüfus artışını gösteren eğrinin 1935-2000 yılları arasında daha dik bir açıyla yükseldiği, 2000 sonrasında ise daha yatay bir açıyla yükseldiği görülmektedir. İki dönem arasındaki bu değişiklik nüfusun artış hızının yavaşladığını göstermektedir.

⁹³ Mehmet Fatih Aysan, **Türkiye’de Toplumsal Değişim**, 1.bs., (Nobel Akademik Yayıncılık, 2014), 73.

Şekil 3.2. Yıllara Göre Türkiye’de Nüfus ve Nüfus Artış Hızı

TÜİK Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.(1) ile gösterilen yıllar sayım yapılan yıllardır. 1985-2007 yılları arasında veri sürekliliği bulunmadığından nüfus artış hızı çizgisi kesiktir. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 [10.05.2019]

Türkiye’de nüfus artışının gelişimi Şekil 3.2.’de gösterilmektedir. Buna göre 1928 yılında %2.1 olan nüfus artış hızı, İkinci Dünya Savaşı’nın etkisiyle çok sayıda erkek nüfusun silah altına alınması, ağırlaşan ekonomik koşullar ve eşlerin doğumları savaş sonrasına ertelemeleri nedeniyle %1,06 seviyelerine inmiştir.⁹⁴ Savaş sonrasında 1960 yılına kadar nüfus artış hızı artan şekilde yükselmiştir.

1960 yılından sonra ise nüfus artış hızı yavaşlamaya başlamıştır. Bunda Türkiye’den Avrupa’ya doğru işçi akımlarıyla birlikte başlayan dış göç ve 1965 yılında çıkarılan 1965 tarihli Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile birlikte devletin doğumları özendirici politikaları terketmesinin payı bulunmaktadır.⁹⁵

Türkiye’de nüfus artış hızı uzun yıllar boyunca %2.5 seviyelerinde kalmış, 2000’li yıllarda %2’nin altına düşmüş ve 2018 %1.47 seviyesine ulaşmıştır. Şekil 3.2.’de 2007 yılı sonrasında nüfusta sıçrama olurken nüfus artış hızının düştüğü görülse de bu durum 1985-2007 yılları arasındaki nüfus artış hızı verilerine ulaşılamamasından kaynaklanmaktadır. Birleşmiş Milletler nüfus tahminlerine göre; hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelere 2050 yılına kadar nüfus büyüme hızının düşüş göstereceği belirtilmektedir. Buna göre 1995-2000 arasında dünyada nüfus artış hızı %1,35 iken 2045-2050 döneminde bu oranın %0,47 olması beklenmektedir. Bu oranın gelişmiş ülkelerde aynı dönemde yüzde -0,19, gelişmekte olan ülkelere ise

⁹⁴Mehmet Fatih Aysan, *age*, 73

⁹⁵Mehmet Fatih Aysan, *age*, 76 ve Kuvvet Lordoğlu, Seyhan Gürsoy Çuhadar, ‘‘Demografik Dönüşüm Sürecinde Türkiye’de Yaşlanma ve Sorunlar’’, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c. 54 (2016), 73.

yüzde 0,57 olması öngörülmektedir.⁹⁶ TÜİK tarafından yıllık olarak “İstatistiklerle Gençlik” adlı haber bülteni yayınlanmaktadır. Bu bültene göre 2017 yılında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre; Türkiye nüfusu 80 milyon 810 bin 825 kişiye ulaşırken, 15-24 yaş arasındaki genç nüfus 12 milyon 983 bin 987 kişi olmuştur. Genç nüfus toplam nüfusun %16,1’ini oluştururken, genç nüfusun %51,2’si erkek nüfustan, %48,8’i ise kadın nüfustan oluşmuştur.⁹⁷

Tablo 3.1. Türkiye’de Toplam Nüfus ve Genç Nüfusun Gelişimi

Yıl	Toplam Nüfus	Genç nüfus (15-24 yaş)	Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)
1935	16 158 018	2 433 916	15,1
1940	17 820 950	2 568 914	14,4
1945	18 790 174	3 461 047	18,4
1950	20 947 188	4 350 499	20,8
1955	24 064 763	4 650 353	19,3
1960	27 754 820	4 607 042	16,6
1965	31 391 421	5 254 191	16,7
1970	35 605 176	6 545 971	18,4
1975	40 347 719	7 796 643	19,3
1980	44 736 957	9 016 986	20,2
1985	50 664 458	10 191 944	20,1
1990	56 473 035	11 311 973	20,0
2000	64 729 501	12 575 362	19,4
2007	70 586 256	12 544 551	17,8
2008	71 517 100	12 441 662	17,4
2009	72 561 312	12 514 737	17,2
2010	73 722 988	12 545 094	17,0
2011	74 724 269	12 542 174	16,8
2012	75 627 384	12 591 641	16,6
2013	76 667 864	12 691 746	16,6
2014	77 695 904	12 782 381	16,5
2015	78 741 053	12 899 667	16,4
2016	79 814 871	12 989 042	16,3
2017	80 810 525	12 983 097	16,1

“İstatistiklerle Gençlik 2017”, TÜİK Haber Bülteni ekinde yer alan tablolardan derlenmiştir. (1935-1990 yılı arasındaki veriler TÜİK Genel Nüfus Sayımlarından, 2000-2007 yılı arası TÜİK Nüfus Tahminlerinden, 2007-2017 yılları arasındaki veriler TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden elde edilmiştir.) http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 [10.05.2019]

⁹⁶ Şaduman Sazak, “Türkiye’de Bölgelere Göre Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı”, **Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, c.5., s.2, (2004), 188.

⁹⁷ TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2017, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27598> [06.04.2018].

Türkiye’de toplam nüfus ile 15-24 yaşları arasındaki genç nüfus sayısı ve genç nüfusun toplam nüfusa oranları Tablo 3.1.’de verilmiştir. Verilere göre Türkiye nüfusu 1935 yılında 16 milyon 158 bin 15 kişiden 2017 yılında 80 milyon 810 bin 525 kişiye yükselmiş ve sürekli artış göstermiştir.

Türkiye’de 15-24 yaş arasındaki genç nüfus 1935 yılında 2 milyon 433 bin 916 kişiden 2000 yılında 12 milyon 575 bin 362 kişiye kadar durmaksızın artış göstermiştir. 2000 yılından 2017 yılına kadar genç nüfus sayısı bir önceki yıla göre zaman zaman azalış gösterse de 12 milyon 983 bin 97 kişiye ulaşmıştır.

Tablo 3.2. Yaş Gruplarına Göre ve Cinsiyete Göre Nüfus

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
	41 139 980	40 863 902	82 003 882
0-4	3 327 780	3 157 206	6 484 986
5-9	3 264 508	3 094 412	6 358 920
10-14	3 254 277	3 086 146	6 340 423
15-19	3 299 449	3 124 818	6 424 267
20-24	3 347 297	3 199 832	6 547 129
25-29	3 190 023	3 086 446	6 276 469
30-34	3 205 205	3 127 948	6 333 153
35-39	3 316 603	3 259 469	6 576 072
40-44	2 953 329	2 892 697	5 846 026
45-49	2 670 183	2 640 524	5 310 707
50-54	2 372 182	2 329 142	4 701 324
55-59	2 076 882	2 095 459	4 172 341
60-64	1 692 130	1 753 731	3 445 861
65-69	1 245 979	1 366 228	2 612 207
70-74	835 353	1 021 569	1 856 922
75-79	539 825	722 725	1 262 550
80-84	318 882	474 854	793 736
85-89	182 957	302 957	485 914
90+	47 136	127 739	174 875

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarından elde edilmiştir.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 [10.05.2019]

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri’ne göre 31.12.2018 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 82 003 882 kişidir. Yaş gruplarına ve cinsiyete göre nüfus sayıları Tablo 3.2.’de verilmektedir.

Tablo 3.2.’den elde edilen bulgulara göre oluşturulan Tablo 3.3. Türkiye’de genç nüfusun payının önemini daha net bir biçimde göstermektedir. Türkiye nüfusunun %46,9’u 30 yaşın altındadır.

Tablo 3.3. Seçilmiş Yaş Gruplarının Türkiye Nüfusu İçerisindeki Payı

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
0-24 Yaş Arası Nüfus	16493311	15662414	32155725
25 Yaş Üstü Nüfus	24646669	25201488	49848157
0-24 Yaş Arası Nüfus / 25 Yaş Üstü Nüfus Oranı	66,9%	62,1%	64,5%
0-24 Yaş Arası Nüfus/Toplam Nüfus Oranı	20,1%	19,1%	39,2%
15-24 Yaş Arası Genç Nüfus	6646746	6324650	12971396
Genç Nüfus/Toplam Nüfus Oranı	8,1%	7,7%	15,8%
30 Yaş Altı Nüfus	19683334	18748860	38432194
30 Yaş Altı Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı	24,0%	22,9%	46,9%

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları'ndan derlenmiştir.

Türkiye 2018 yılı itibariyle sahip olduğu, 82 milyonluk nüfusunun, %15,8'i 15-24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. Buna göre Türkiye'de 15-24 yaşları arasında 12 milyon 971 bin 396 genç bulunmaktadır. Genç nüfusun %51,2'sini erkek nüfus, %48,8'ini ise kadın nüfus oluşturmaktadır. 0-24 yaş arasındaki nüfusun 25 yaş üzeri nüfusa oranı ise erkeklerde %66,9 kadınlarda %62,1 toplamda ise %64,5 seviyesindedir.

TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarına göre genç nüfus oranının 2040 yılında %13,4 2060 yılında %11,8 ve 2080 yılında %11,1 olacağı öngörülmektedir.⁹⁸

Tablo 3.4. Türkiye'de Çocuk Nüfus ve Çocuk Nüfus Oranının Tarihsel Gelişimi

Yıl	Toplam Nüfus	Toplam Çocuk Nüfus	Çocuk Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı
1935	16 158 018	7 277 722	45,0
1945	18 790 174	8 667 314	46,1
1950	20 947 188	9 470 412	45,2
1955	24 064 763	10 902 635	45,3
1960	27 754 820	12 823 514	46,2
1965	31 391 421	14 998 754	47,8
1970	35 605 176	17 263 147	48,5
1975	40 347 719	18 969 445	47,0
1980	44 736 957	20 572 272	46,0
1985	50 664 458	22 360 927	44,1
1990	56 473 035	23 577 783	41,8
2000	64 729 501	22 800 988	35,2
2007	70 586 256	22 299 995	31,6

⁹⁸ TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2018.

Tablo 3.4. -devam

2008	71 517 100	22 497 241	31,5
2009	72 561 312	22 638 411	31,2
2010	73 722 988	22 699 503	30,8
2011	74 724 269	22 709 283	30,4
2012	75 627 384	22 692 174	30,0
2013	76 667 864	22 761 702	29,7
2014	77 695 904	22 838 482	29,4
2015	78 741 053	22 870 683	29,0
2016	79 814 871	22 891 140	28,7
2017	80 810 525	22 883 288	28,3
2018	82 003 882	22 920 422	28,0

TÜİK ‘İstatistiklerle Çocuk 2018’ Haber Bülteni’nin eklerinde yer alan tablolardan derlenmiştir.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30708> [20.04.2019]

Tablo 3.4 Türkiye’de çocuk nüfus oranının tarihsel gelişimini göstermektedir. Buna göre; 1935 yılında toplam nüfusun %45’i olan çocuk nüfus oranı,1970’de %48,5’e ulaştıktan sonra azalmaya başlamıştır. 2018 yılında ise %28’e ulaşmıştır.

Türkiye’de genç nüfusun yapısı incelendikten sonra gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarının incelenmesi gerekmektedir.

Çalışmamızın bu bölümünde Türkiye’de genç işsizliği sorunu, istatistiksel veriler yardımıyla incelenerek, sorunun boyutları ve gelişimi izlenecektir.

Tablo 3.5 Türkiye’de İşgücüne Katılım Oranı

Yıllar	Toplam (15+)	Erkek (15+)	Kadın (15+)	Toplam (15-24)	Erkek (15-24)	Kadın (15-24)
1990	56,8	80,8	34,0	56,7	74,0	39,5
1991	56,4	80,1	33,9	56,3	72,4	40,3
1992	55,4	79,6	32,5	54,0	70,5	37,6
1993	51,6	77,9	26,6	49,3	67,4	31,2
1994	54,0	78,3	31,1	52,2	68,8	35,7
1995	53,5	77,5	30,8	49,5	65,0	34,1
1996	53,0	76,9	30,4	49,4	64,8	34,0
1997	51,7	76,1	28,6	47,9	63,6	32,1
1998	51,8	76,0	29,0	46,8	61,9	31,6
1999	51,7	74,9	29,8	47,5	61,8	33,1
2000	48,8	72,6	26,3	43,2	58,3	27,9
2001	48,6	71,6	26,8	42,7	57,1	28,2

Tablo 3.5. -devam

2002	48,3	70,2	27,6	41,6	54,3	28,7
2003	46,9	68,9	26,2	39,2	51,7	26,5
2004	46,0	69,9	23,4	39,2	53,3	24,9
2005	46,0	70,1	23,3	39,3	54,0	24,4
2006	45,1	68,4	23,1	37,8	52,0	23,4
2007	45,1	68,4	23,1	38,1	52,4	23,5
2008	45,8	68,9	24,0	38,9	53,1	24,4
2009	46,6	69,1	25,5	39,1	52,9	25,1
2010	47,7	69,6	27,0	39,2	52,3	25,7
2011	48,8	70,5	28,3	40,0	53,2	26,4
2012	48,7	69,8	28,9	38,6	51,3	25,5
2013	49,6	70,4	30,1	40,0	52,7	27,1
2014	50,1	71,2	30,2	41,7	55,3	27,8
2015	51,0	71,7	31,5	42,7	55,2	29,8
2016	51,8	72,2	32,5	43,1	55,3	30,6
2017	52,6	72,7	33,6	43,9	56,2	31,2
2018	52,5	72,6	33,5	44,0	56,2	31,3

Dünya Bankası (ILO tahminleri)'nin 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.
<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 3.5 Türkiye’de yıllara göre işgücüne katılım oranının gelişimini göstermektedir. Türkiye’de işgücüne katılım oranının 1990’lı yıllar boyunca genel olarak düşme eğiliminde olduğu görülmektedir. 1990’lı yıllarda yaşanan ekonomik ve siyasi bunalımlar, yaşanan krizler ülkeyi derinden etkilemiştir. 2008 küresel ekonomik kriz sonrasında işgücüne katılım oranı toparlanmış, 2018 itibariyle 15 yaş üzeri nüfusta %52,5 oranında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde 15-24 yaş arası gençlerin işgücüne katılımı da genel olarak düşüş eğilimi içerisinde. 2006 yılında %38,7 seviyesine kadar gerileyen gençlerin istihdama katılım oranı 2018’de %44 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 3.6. Ne Eğitimde Ne de İstihdamda Olan Gençlerin Oranı (NEET)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
2006	38,55	22,74	53,57
2007	39,22	23,74	53,95
2008	37,02	22,4	50,96
2009	34,94	22,03	47,27
2010	32,29	19,59	44,43
2011	29,56	17,11	41,48
2012	28,72	17,55	39,67
2013	25,53	15,04	35,87

Tablo 3.6. -devam

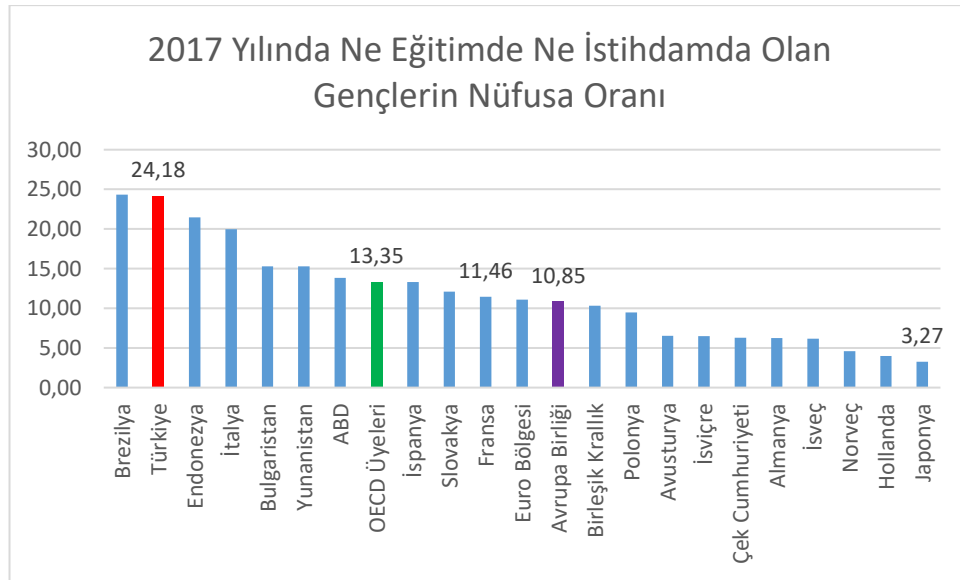
2014	24,79	14,62	34,98
2015	23,89	14,11	33,68
2016	23,95	14,5	33,5
2017	24,18	14,61	34,02

Dünya Bankası (ILO tahminleri)'nin 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.

<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 3.6. ne eğitimde ne de istihdamda yer alan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranını göstermektedir. NEET oranı ekonomiye katkısı olmayan nüfusu ifade etmektedir. Ne istihdamda ne de eğitimde olan gençlerin oranındaki ciddi düşüş, işgücüne katılım oranlarındaki artışı desteklemektedir.

Şekil 3.3. seçilmiş ülkelerde ne istihdamda ne de eğitimde olan 15-24 yaş arasındaki genç nüfusun toplam genç nüfusa oranını göstermektedir.

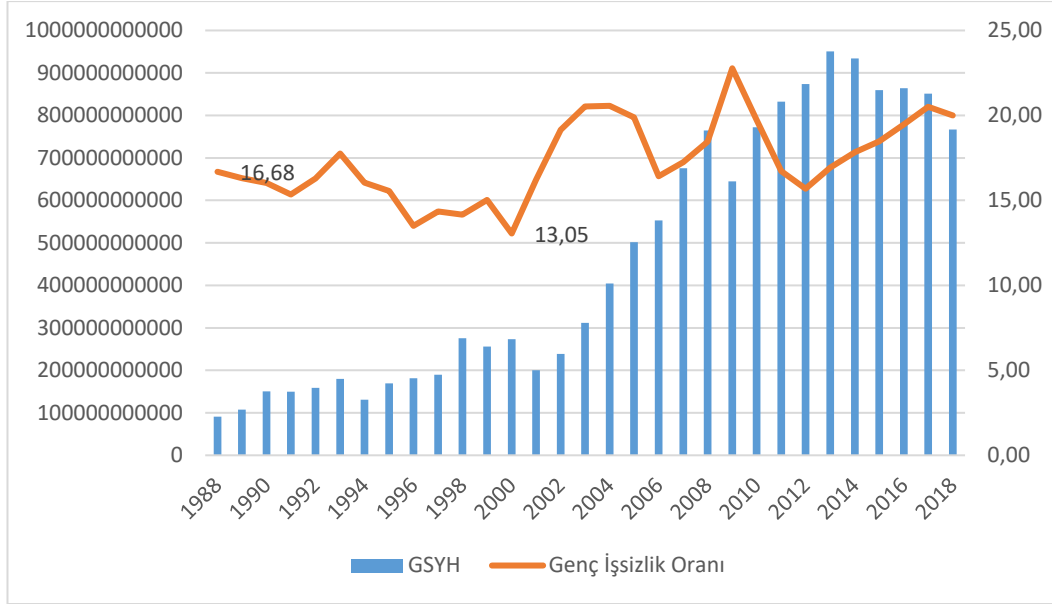

Şekil 3.3 Seçilmiş Ülkelerde NEET Oranı

Dünya Bankası'nın 10.07.2019 tarihli verilerinden elde edilmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.07.2019]

Şekil 3.3.'de görüleceği üzere en yüksek NEET oranı 2017 yılı itibariyle Brezilya'da olurken Türkiye %24,18 ile ikinci sıradadır. Bu oran OECD üyeleri arasında %13,35 iken Avrupa Birliği üye ülkelerinde ise %10,85 olarak gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2017 yılı itibariyle verisi yayınlanan 95 ülke arasında Brezilya 22. Türkiye 24. en yüksek NEET oranına sahiptir. Aynı listede Japonya %3,27'lik NEET oranı ile 94. sıradadır.

Türkiye genç nüfusunu üretime ya da eğitime yönlendirmede hem OECD hem AB ortalamasının altında kalmıştır. Genç nüfusunu eğitime ya da istihdama aktarmada en başarılı ülkeler Japonya, Hollanda ve Norveç olmuştur.

Şekil 3.4. Türkiye’de Yıllara Göre GSYH ve Genç İşsizlik Oranı

Dünya Bankası’nın 10.07.2019 tarihli verilerinden elde edilmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.07.2019]

Türkiye ekonomisi 1990’lı yıllarda yaşadığı krizler döneminin sonucunda 2001 yılında Bankacılık sektörünün çöküşüyle sonuçlanmıştır. 2000 yılında GSYH 272 milyar USD’den 2001 yılında 200 milyar USD seviyesine gerilemiştir. Bunun neticesinde genç işsizlik oranı da hızla yükselmiş 2000 yılında %13 seviyesinden 2004’e kadar %20 seviyesine gelmiştir. 2001 krizi sonrası dönemde Türkiye ekonomisi hızlı büyüme dönemine girmiş 2008 yılında GSYH 764 milyar USD seviyesine yükselmiştir. 2008 yılında ABD’de mortgage piyasasında başlayan küresel ekonomik krizin etkilerinin dünya genelinde hissedildiği gibi Türkiye ekonomisini de negatif etkilemiş GSYH bu dönemde düşüş göstermiştir. Kriz etkisiyle GSYH gerilemesine paralel olarak genç işsizlik oranları artış göstererek %20 bandının üzerine çıkmıştır. Kriz sonrası dönemde GSYH artışı devam etmiş, 2018 yılında 784 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Genç işsizlik oranı ise 2018’de %20 olmuş, 2019 Ocak ayı itibarıyla %26,7 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.7. Sektörlere ve Cinsiyete Göre Nüfusun İşgücü Durumu

Sektörler	Toplam		Erkek		Kadın	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Tarım	19,4	18,4	15,4	14,9	28,3	26,1
Sanayi (İnşaat Dâhil)	26,5	26,7	31,4	31,6	15,6	16,0
Hizmet	54,1	54,9	53,2	53,5	56,1	57,9

TÜİK İstatistiklerle Gençlik 2018, 16.05.2019 tarihli Haber Bülteni, sayı 30723.

Tablo 3.7. 15 ve üzeri yaştaki nüfusun işgücü durumunu göstermektedir. Buna göre; 2018 yılı itibariyle çalışanların %18,4'ü tarımda, %26,7'si sanayide, %54,9'u ise hizmet sektöründe çalışmaktadır. Tarımda çalışanların payı bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir. Buna karşılık sanayi ve hizmet sektörlerinde bir önceki yıla göre tüm gruplarda artış yaşanmıştır.

Tablo 3.8. Sektörlere ve Cinsiyete Göre Genç Nüfusun İşgücü Durumu

Sektörler	Toplam		Erkek		Kadın	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Tarım	18,0	16,6	14,6	14,1	24,9	21,8
Sanayi (İnşaat Dâhil)	30,4	30,0	36,5	36,0	18,0	17,9
Hizmet	51,6	53,3	48,9	49,9	57,1	60,4

TÜİK İstatistiklerle Gençlik 2018, 16.05.2019 tarihli Haber Bülteni, sayı 30723.

Tablo 3.8 Türkiye’de 15-24 yaş grubundaki nüfusun sektörlere göre işgücü durumunu göstermektedir. Buna göre 2018 yılı itibariyle nüfusun %14,6’sı tarım, %30’u sanayi, %53,3’ü ise hizmet sektöründe istihdam olmaktadır. Tablo incelendiğinde 2018 yılında bir önceki yıla göre tüm gruplarda tarım ve sanayi sektörünün payının azaldığı, hizmet sektörünün payının arttığı görülmektedir. Tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne doğru işgücü akışı meydana gelmiştir.

Tablo 3.9 Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik/Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam 15-24	Erkek 15-24	Kadın 15-24
1991	8,21	8,69	7,14	15,3	17,1	11,9
1992	8,51	8,82	7,78	16,2	17,5	13,7
1993	8,96	8,82	9,35	17,6	18,3	16,2
1994	8,58	8,78	8,10	15,9	17,2	13,6

Tablo 3.9. -devam

1995	7,64	7,78	7,33	15,4	16,5	13,3
1996	6,63	6,90	5,97	13,4	14,4	11,3
1997	6,84	6,46	7,79	14,1	13,6	15,2
1998	6,89	6,92	6,81	13,9	14,5	12,9
1999	7,69	7,73	7,59	14,8	15,1	14,0
2000	6,49	6,58	6,27	12,8	13,2	11,9
2001	8,38	8,74	7,48	15,9	16,6	14,4
2002	10,36	10,73	9,47	18,7	19,6	17,0
2003	10,54	10,72	10,11	20,0	20,6	18,7
2004	10,84	10,78	10,99	20,0	19,8	20,6
2005	10,64	10,44	11,18	19,4	18,9	20,4
2006	8,72	8,58	9,10	16,0	15,4	17,3
2007	8,87	8,77	9,15	16,7	16,5	17,3
2008	9,71	9,61	9,98	17,9	17,6	18,6
2009	12,55	12,53	12,61	22,2	22,2	22,2
2010	10,66	10,36	11,38	19,3	18,7	20,5
2011	8,80	8,26	10,06	16,3	15,1	18,8
2012	8,15	7,62	9,36	15,3	14,2	17,6
2013	8,73	7,91	10,53	16,5	15,0	19,4
2014	9,88	9,01	11,81	17,5	16,2	20,0
2015	10,24	9,15	12,56	18,1	16,1	21,9
2016	10,84	9,52	13,60	19,1	16,9	23,3
2017	10,82	9,34	13,85	20,1	17,3	25,2
2018	10,90	9,57	13,61	20,0	17,6	24,4

Dünya Bankası (ILO tahminleri)'nin 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.
<https://data.worldbank.org/> [10.07.2019]

Tablo 3.9. Türkiye’de işsizlik oranlarının ve genç işsizlik oranlarının cinsiyet ve yıllara göre gelişimini göstermektedir. Tablodan ilk çıkarılan sonuç 15-24 yaş grubundaki gençler arasındaki işsizlik oranının, hiçbir grupta %10 seviyesinin altına düşmediğidir. Bununla birlikte genel olarak genç işsizlik oranı işsizlik oranının üzerinde seyretmiş, yaklaşık iki katı civarında olma durumunu sürdürmüştür.

Tablo 3.9.’da görüleceği üzere, genç işsizlik oranı ve işsizlik oranının hareketi birbiriyle uyum içindedir. Örneğin işsizlik oranlarında düşüş yaşanan 1993-1997 yılları arasında genç işsizlik oranları da düşüş göstermiştir.

Tablo 3.10. Genç Erkeklerde Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranı (%)

	2014	2015	2016	2017	2018
Okuma Yazma Bilmeyen	32,1	30	30	34,1	31,3
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	80,9	79,7	80,7	79,8	79,7
İlkokul	36,4	36,6	48,4	57,8	71,5
İlköğretim	57,2	65,1	76,2	87,6	90,1
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	21,1	24,1	27,6	32,6	37,7
Genel Lise	38,7	39,5	39,8	39,5	40,5
Lise Dengi Mesleki Okul	63,5	64,3	66,5	67,2	67,6
Yükseköğretim	77	80	79,5	80,8	80,3

TÜİK İşgücü İstatistikleri 2014 ve sonrası http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007
[04.04.2019]

Tablo 3.10. Türkiye’de 15-24 yaş arasındaki genç erkekler arasında, eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranlarını göstermektedir.

Eğitim durumlarına bakıldığında; 2018 yılı itibariyle en yüksek işgücüne katılım oranı ilköğretim mezunlarında olduğu görülmektedir. Yıllara göre bakıldığında ilköğretim mezunlarının 2014 yılında %57,2 işgücüne katılımı bulunurken bu oran 2018 %90,1 seviyesine yükselmiştir. Aynı şekilde ilkokul mezunlarının işgücüne katılım oranlarında da artış gözlemlenmektedir. Bu nedenle Türkiye’de eğitim ile işgücüne katılım arasında doğrudan bir ilişki kurulamamaktadır.

Okuryazar olan fakat bir okul bitirmeyenler ile ilkokul mezunlarının iş seçiciliğinin daha az olması, erken yaşlarda evlenerek, sorumluluklarını artırmaları, eğitimde geçen sürenin az oluşu nedeniyle bir an önce iş hayatına geçmeleri nedeniyle işgücüne katılım oranları yüksek seyretmektedir.⁹⁹ Dikkat çekici bir durum ise genel lise mezunları ile lise dengi mesleki okul mezunları arasında gerçekleşmektedir. Lise Dengi mesleki okul mezunları %67,6 oranında işgücüne katılırken, genel lise mezunları %40,5 seviyesinde kalmıştır.

Tablo 3.11. Genç Kadınlarda Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranı (%)

	2014	2015	2016	2017	2018
Okuma Yazma Bilmeyen	21,1	21,9	16,1	16	15,4
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	25,2	26,8	26,6	25,9	25,3
İlkokul	16,8	20,2	19,5	28,7	25,5

⁹⁹ Ahmet Okur, *Türkiye’de Genç İşsizliği ve Nedenleri*, Gazi Kitabevi, (Ankara, 2015), 48.

Tablo 3.11. -devam

İlköğretim	22,6	26,9	33,3	36	35,7
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	6,5	9,8	11,3	13	15,1
Genel Lise	23,6	26,1	24,9	24,8	24,4
Lise Dengi Mesleki Okul	42,7	43,6	44,9	45,2	45,2
Yükseköğretim	69,2	71,6	71,8	76,3	76

TUİK İşgücü İstatistikleri 2014 ve sonrası http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007
[04.04.2019]

Tablo 3.11. ise Türkiye’de 15-24 yaş arasındaki genç kadınlar arasında, eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranlarını göstermektedir. Tabloda ilk dikkat çeken durum kadınların işgücüne katılımının erkeklere göre daha sınırlı kaldığıdır. Örneğin, 2018 yılında erkeklerde ilköğretim mezunları arasında işgücüne katılım %90,1 iken bu oran kadınlarda %35,7 seviyesindedir. Kadınlarda en yüksek işgücüne katılım oranları yükseköğretim görenler arasında görülmektedir. 2018 yılında yüksek öğrenim gören kadınlarda işgücüne katılım oranı %76 olmuş, 2014 yılına göre giderek artış göstermiştir. Tablo 3.10’a benzer şekilde kadınlar arasında da lise ve dengi mesleki okul bitirenlerin genel lise mezunlarına göre daha çok işgücüne katıldığı görülmektedir. Kadınlar arasında eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılımın arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 3.12. Türkiye’de 15-34 yaş arasındaki gençlerden en az bir okul bitiren ve istihdamda olanların eğitim durumuna göre aldıkları eğitimin işe katkıları hakkındaki düşüncelerini göstermektedir.

Tablo 3.12. En Az Bir Okul Bitiren Ve İstihdamda Olanların Eğitim Durumuna Göre Aldığı Eğitimin İşe Katkısı (15-34 Yaş, %)

	Büyük ölçüde katkısı oldu	Biraz katkısı oldu	Çok az katkısı oldu	Hiç katkısı olmadı
Toplam	23,9	12,7	10,2	53,2
Lise altı	5,6	8,8	11,2	74,5
Genel lise	9,7	16,8	13,2	60,4
Mesleki veya teknik lise	23,9	17,1	11,8	47,1
2 veya 3 yıllık yüksekokul	43,5	19,0	7,5	29,9
4 yıllık yükseköğretim ve üzeri	63,8	12,8	6,2	17,1
Erkek	19,5	12,9	10,9	56,7
Lise altı	4,5	9,2	11,6	74,6

Tablo 3.12. -devam

Genel lise	9,8	15,5	13,7	61,1
Mesleki veya teknik lise	21,7	17,3	12,6	48,5
2 veya 3 yıllık yüksekokul	43,6	19,3	8,1	29,2
4 yıllık yükseköğretim ve üzeri	58,2	14,2	6,5	21,1
Kadın	33,4	12,4	8,5	45,7
Lise altı	8,4	7,7	9,9	74,1
Genel lise	9,5	20,2	12,0	58,3
Mesleki veya teknik lise	30,4	16,7	9,7	43,2
2 veya 3 yıllık yüksekokul	43,4	18,7	6,7	31,2
4 yıllık yükseköğretim ve üzeri	70,6	11,2	6,0	12,3

TÜİK İstatistiklerle Gençlik, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30723>
[24.05.2019].

Buna göre istihdamda olanlardan, aldığı eğitimin hiç katkısı olmadığını düşünenlerin oranı %53,2'dir. Bu oran erkeklerde %56,7, kadınlarda ise %45,7'dir. Yani istihdam edilenlerin çoğunluğu eğitimlerinin yaptıkları işe bir katkısı olduğunu düşünmemektedir. 4 yıllık yükseköğretim ve üzeri eğitilmiş kadınların %70,6'sı aldıkları eğitimin yaptıkları işe büyük ölçüde katkısı olduğunu düşünmektedir. Bu oran erkeklerde 58,2'dir.

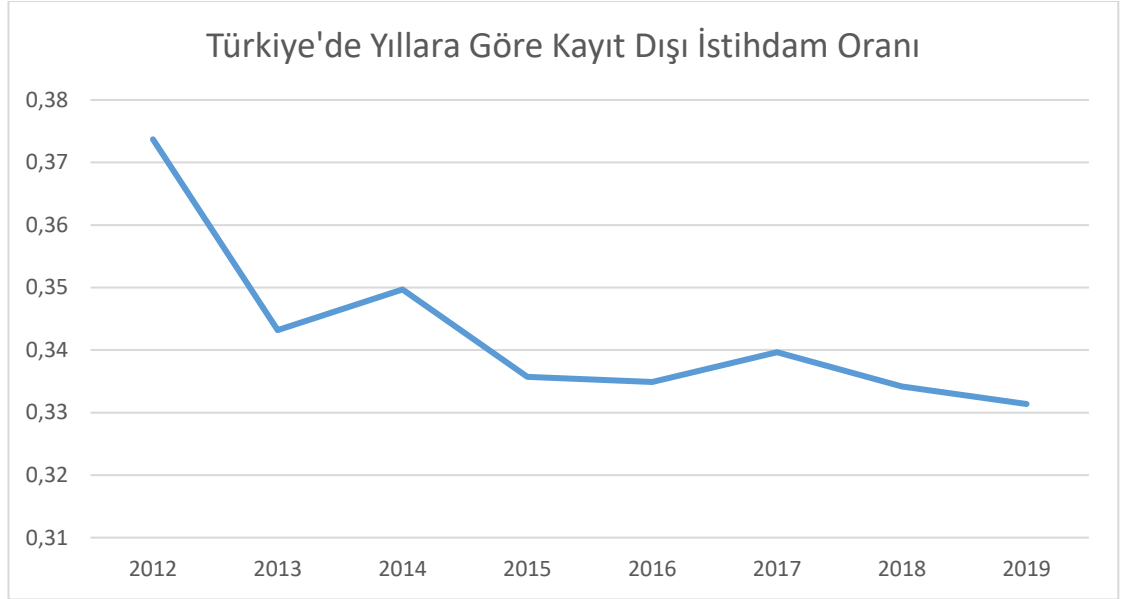
Tablo 3.13. Gençlerde Çalışılan İşten Duyulan Memnuniyet Düzeyi (%)

	Toplam			Erkek			Kadın		
	Memnun	Orta	Memnun değil	Memnun	Orta	Memnun değil	Memnun	Orta	Memnun değil
2014	77,2	10,7	12,1	77,3	12,4	10,4	77,1	6,6	16,3
2015	79,3	9,6	11,2	79,3	9,2	11,5	79,2	10,4	10,4
2016	78,7	11,2	10,1	77,0	12,6	10,5	82,4	8,2	9,5
2017	79,3	7,6	13,2	80,3	6,2	13,5	76,8	10,9	12,3
2018	76,0	11,7	12,3	77,2	11,6	11,3	73,8	11,9	14,3

TÜİK İstatistiklerle Gençlik, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30723>
[24.05.2019].

Tablo 3.13. Türkiye'de 14-24 yaş grubundaki gen nüfusun çalıştığı işlerden duyduğu memnuniyet düzeyini göstermektedir. Buna göre 2014 yılında gençlerin %77,2'si işlerinden memnunken 2018'de bu oran %76 seviyesine gerilemiştir. 2018 yılı itibarıyla gençlerin %12,3 işlerinden memnun değildir. Bu oran kadınlarda %14,3 erkeklerde ise %11,6 olarak gerçekleşmiştir. Tablonun geneline bakacak olursak; erkeklerin kadınlara göre işlerinden duyduğu memnuniyet daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye’de işgücü piyasasındaki önemli sorunlardan biri de kayıt dışı istihdamdır. Kayıt dışı ekonominin ortaya çıkması, işgücü piyasasını parçalamakta, sendikal örgütlenmelerin pazarlık gücünü zayıflatmakta, çalışanların sigorta primleri ödenmediğinden sosyal güvenlik sistemi için gelir kaybı oluşturmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan, kayıt dışı işlerde ya da günlük geçici işlerde çalışmak durumunda kalan bireyler ile kayıtsız olarak kendi işini yapmak durumunda kalan bireylerin her an işsizlikle karşı karşıya kalma ihtimalleri de artmaktadır.¹⁰⁰

Şekil 3.5. Türkiye’de Yıllara Göre Kayıt Dışı İstihdam Oranı

TÜİK İşgücü İstatistikleri’nden elde edilmiştir. (2019 yılı verisi Ocak ayına aittir). TÜİK İşgücü İstatistikleri 2014 ve sonrası http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 [24.04.2019]

Şekil 3.8. Türkiye’de 2012 ve 2019 yılı Ocak ayı arasındaki kayıt dışı istihdam oranını göstermektedir. Buna göre Türkiye’de herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadan çalışanların oranı 2019 yılı Ocak ayı itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre %33,1 olarak gerçekleşmiştir. Nisan 2019 itibariyle toplam kayıt dışı istihdamın %35,7’si ücretli ve yevmiyeli çalışanlardan, %3,18’i işverenlerden, %33,6’sı kendi hesabına çalışanlardan, %27,3 ise ücretsiz aile işçilerinden oluşmaktadır. Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadan çalışanların %85,7’si tarımda, %23,1’i tarım dışı sektörlerde çalışmaktadır.¹⁰¹

¹⁰⁰ Güliz Seda Basmacı, “Genç İşsizliği ve Türkiye’de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları”, (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), (2011), 97.

¹⁰¹ TÜİK İşgücü İstatistikleri, Nisan 2019.

3.2.Kalkınma Planlarında Gençlik ve Genç İşsizliği

Türkiye gençlik ve genç işsizliği ile mücadele politikalarını incelerken kalkınma planları ilk adres olması muhtemeldir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma planında gençlik veya gençlik sorunlarına herhangi bir bölüm ayrılmamıştır. Bununla beraber eğitim politikası kapsamında, imkânları sınırlı gençlerin, eğitimlerinin her kademesinde sağlanması konusuna yer verilmiştir. Ayrıca söz konusu planın hedefleri arasında gençlerin büyük bölümünü mesleki ve teknik eğitim alanına yönlendirilmesi yer almaktadır. Bu amaçla; çıraklıktan teknisyenliğe kadar sanayile bağlantılı ve sanayinin ihtiyaçlarıyla uyuşan bir sistemin gerekliliği vurgulanmaktadır.¹⁰²

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, gençlik sorunlarına bir bölüm ayırmıştır. Plan ilkeleri:

- Gençlerin yaratıcılığının geliştirilmesi ve topluma kazandırılması,
- Gençliğin, eğitim, sosyal refah, sağlık imkânlarından yararlanması ve manevi, ahlaki, kültürel değerler bütünüyle yetişmesi
- Gençliğin boş zamanlarını verimsiz ve olumsuz sonuçlara sürükleyen işlerden kurtarılması ve niteliklerinin artırılması
- Yetenekli gençlerin yetişmesi için gerekli ortam ve özel imkânların sağlanması,
- Gençliği topluma ve kalkınmaya verimli bir şekilde katılması
- Gençlik kuruluşlarının gençliğin kendi ihtiyaçları doğrultusunda faaliyetlere yönlendirilmesi
- Gencin ruh ve beden sağlığı bakımından olumlu şartlar içinde yetişmesi

Olarak sıralanmaktadır. Türkiye’de özellikle plan yıllarında köyden kente göçle birlikte gelen genç nüfusun uyum sağlamada büyük sorunlarla karşılaştığı, özellikle büyük şehirlerde genç suçluluğunun bir sorun olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca gençlerin spor faaliyetlerinden ve rehberlik hizmetlerinden yeterince yararlanamadığı belirtilmektedir. Bu ilke ve sorunların gölgesinde, uygulanması gereken politikalar,

- Gençlere, çalışma hayatında ihtiyacı olan niteliğin kazandırılması içi ders dışı, okul dışı programlar düzenlenmesi,

¹⁰² DPT, ‘Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 457.

- Yaygın eğitim ile özellikle köylerde yaşayan kadınların toplum hayatının gereklerine uyum sağlayabilmeleri için programlar düzenlenmesi
- Kültürel değerleri bozucu yayınlar engellenerek, kültür faaliyetlerinin genç kitlelere yönlendirilmesi
- Gençlerin aktif spor yapması, yaz kampları, eğitici öğretici gezi programlarının düzenlenmesi
- Okullarda sağlık hizmeti ve okul hekimliğinin geliştirilmesi, gençlerin ruhsal sağlığı için rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının sağlanması
- Yükseköğrenim gören gençlik ‘‘Köycülük Dernekleri’’ ve gönüllü çalışma kamplarına yönlendirilerek toplum kalkınması metodu izlenmesi
- Gençlik kuruluşları ve gönüllü kuruluşları arasında işbirliği sağlanması
- Ortaokul ve liselerde uygulanacak rehberlik faaliyetleri ile okulu erken bırakan gençler mesleğe, tatil aylarında ise bir işte çalışmaya yönlendirilmesi
- Fırsat eşitliği ilkesi doğrultusunda burs olanakları sağlanması

Olarak sıralanmaktadır.¹⁰³

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, İkinci planda öngörülen sorunların, politika önemlerine rağmen çözümlenemediği bu nedenle yeni bir anlayış getirmek amaçlı Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kurulduğu belirtilmektedir. Bu amaçla;

- Gençliğe hizmet götürülen örgütler arası koordinasyonun Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından sağlanacağı,
- Okul dışı gençliğin eğitilmesi, mesleki beceri ve niteliklerin kazandırılması,
- Gençliğin kamu nezdindeki, eğitim, kültür, spor ve sosyal tesislerden yararlanması,
- Spor faaliyetleri yoluyla gençlere beden ve ruh sağlığı kazandırılması
- Yükseköğrenim öğrencilerinin, kredi, yurt, burs sosyal ve kültürel faaliyet olanaklarının Gençlik ve Spor Bakanlığı’nca yeniden düzenlenmesi ve yükseköğrenim gençliğinin kalkınma projelerine katılımı,
- Gençlik sorunlarının temeline bilimsel araştırmalar ile inilecek bu bağlamda üniversiteler ile işbirliği yapılacaktır.¹⁰⁴

¹⁰³ DPT İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 254.

¹⁰⁴ DPT Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 289-792.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da diğer planlarda olduğu gibi gençlere yer verilmekle beraber genç işsizliği sorununa değinilmemiştir. Sadece gençlerin eğitim, sağlık, barınma, istihdam ve çalıma sorunlarına bir bütün olarak ele alınacağı belirtilmiştir. Ancak bir politika önerisi sunulmamıştır.¹⁰⁵

Genç işsizliğinin azaltılması, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının temel amaç ve politikaları arasında sayılmıştır. Plan döneminde yıllık programlarla genç işsizliğine yönelik istihdam artırıcı projelerin hazırlanacağı belirtilmiştir. Genç işsizliğinin azaltılması amacıyla genç işçileri istihdam eden işverenlere yönelik vergi ve diğer yollara başvurularak teşvik edilmesi, gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak nitelik ve eğitimde donatılması ile işverenlere vergi iadesi uygulamasının başlatılacağı bildirilmektedir. Ayrıca örgün eğitimde ileri gidemeyerek iş hayatına atılan gençlere yaygın eğitim ile meslek kazandırma uygulamalarına başlanacağı ifade edilmektedir. Yine Beşinci plan döneminde mesleki ve teknik liseler ile gençleri kısa yoldan iş hayatına atılmalarının sağlanacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte gençliğe verilecek, eğitimi sağlık, barınma, sosyal güvenlik ve çalışma imkânlarında fırsat eşitliği sağlanacağını altı çizilmektedir. Gençlerin katılma, gelişme ve hoşgörü ilkeleri bağlamında toplumla bütünleşmesine çalışılacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁶

Ancak Beşinci Plan döneminde de genç işsizliği bir bütün olarak ele alınmamıştır. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da genç işsizliğine yönelik bütüncül bir bakış açısı bulunmamaktadır. İlk defa batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk işçilerin ve özellikle gençlerin çalışma hayatına ilişkin sorunlarının çözümünde ülkelerle işbirliğine gidileceği belirtilmektedir. Ayrıca planda, gençlerin meslek ve nitelik kazanmalarını sağlayacak özel program ve projelerin geliştirileceğinden bahsedilmektedir.¹⁰⁷

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kentlere talep edilenden fazla gelen göç nedeniyle, işsizlik sorununun ortaya çıktığı, özellikle gençlerin içine kapanmalarına ya da radikal örgütlerle bağlantı kurarak yasadışı işlere ve suça eğilimi olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda iyi eğitilmiş genç neslin 2000'li yıllarda Türkiye'nin

¹⁰⁵ DPT Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 670.

¹⁰⁶ DPT Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**.

¹⁰⁷ DPT Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 306.

en büyük avantajı olacağı, verimlilik ve refah artışının kaynağı olacağı belirtilmektedir.¹⁰⁸

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, gençliğe yönelik hizmetlerde sayı ve nitelik iyileştirmelerinin sağlanmasına rağmen öğrenim dışı kalan gençliğin sorunlarının önemini koruduğu ifade edilmektedir. Yaşam boyu öğrenme anlayışının benimsenmesi yoluyla gençlere nitelik kazandırma ve meslek edindirme faaliyetlerinin, yerel idareler, özel sektör ve gönüllü kuruluşların teşvik edileceğinin altı çizilmektedir. Planda özellikle genç, kadın ve engellilere yönelik işsizliği önleyici aktif ve pasif istihdam politikalarının uygulanacağından bahsedilmektedir.¹⁰⁹

Dokuzuncu Kalkınma Planında da yine genç işsizliğinin işgücü piyasasındaki önemli sorunlardan biri olduğu belirtilmektedir. Bir önceki plan döneminde eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap veremediği, özellikle gençlerin istihdam edilebilirliğinin artırılmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca aktif istihdam politikaları geliştirilerek, gençler gibi dezavantajlı grupların, iş bulması, girişimcilik eğitimleri ve istihdam garantili programların oluşturulmasının önemi hatırlatılmaktadır. Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katıldığı, 2006 itibariyle 49300 kişinin bu programlardan yararlandığı belirtilmektedir. İşgücü piyasalarında savunmasız durumda olan genç, kadın, uzun süreli işsiz, eski hükümlü ve engelli gibi gruplara fırsat eşitliği sağlanmasının önemine dikkat çekilmektedir.¹¹⁰

2014 - 2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planında genç işsizliğinin bir sorun haline geldiğinin altı çizilmekle beraber, temel ve mesleki becerileri geliştirme programında, İŞKUR aracılığıyla düzenlenecek eğitimlerden gençlerin faydalanmasının sağlanması ve halk eğitim merkezleri aracılığıyla temel beceri eğitim faaliyetleri yoluyla gençlerin niteliklerinin artırılması, aktif istihdam politikalarına bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹¹

Onuncu Kalkınma Planında, "demografik fırsat penceresi" olarak görülen genç nüfusun iyi değerlendirilememesi, emeklilik ve sosyal güvenlik sisteminde gerekli önlemlerin alınmaması halinde, artan sağlık harcamaları ile birlikte ilerleyen

¹⁰⁸ DPT Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**, 29-32

¹⁰⁹ DPT Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **age**.

¹¹⁰ Dokuzuncu Kalkınma Planı, **age**.

¹¹¹ Onuncu Kalkınma Planı, **age**, 187.

dönemlerde sosyal güvenlik sistemi ve kamu maliyesinde bu durumun bir baskı unsuru olacağıın altı çizilmektedir.¹¹²

Öte yandan beşeri sermayenin geliştirilmesi Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus nedeniyle ilerleyen dönemler için bir fırsat olarak görülmektedir. Bununla beraber, nüfusun eğitim düzeyinin yükseldiği ancak OECD ve AB ortalamalarına göre düşük olduğu, ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve yükseköğrenime erişimde sağlanan gelişmeler sayesinde nüfusun eğitim seviyesinin yükseleceği öngörülmektedir. Fakat eğitim sisteminin, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı, eğitilmiş ve genç bireylerin işsizlik oranlarındaki düşüşün sınırlı olduğu vurgulanmaktadır.¹¹³

Onuncu Kalkınma Planı; bilgi toplumunun gerekleriyle donatılmış, ülke kalkınmasında aktif, nitelikleri yüksek, özgüvenli, insani ve milli değerlere sahip, girişimci ve katılımcı yönü kuvvetli bir gençlik profili çizmekte ve bunun için gençlere sunulan hizmet kalitesinin artırılmasını temel amaç olarak görmektedir. Bu bağlamda; gençlerin ekonomik ve sosyal hayata katılımının artırılması hedeflenmektedir. Gençlerin toplumda karar mekanizmalarında aktif rol almasının sağlanması, hareketlilik programları ile özellikle dezavantajlı gençliğin katılımının artırılması politika olarak sunulmaktadır.¹¹⁴

Plandaki politika önerileri arasında; başta kadınlar ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam olanaklarının geliştirilmesi, mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif işgücü politikalarının etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacağı belirtilmektedir. Ayrıca girişimcilik kültürünün, eğitimin her kademesinde yaygın eğitim programlarıyla geliştirilerek, genç girişimciliğe de öncelik verileceği belirtilmektedir.¹¹⁵

Türkiye'yi ekonomi, eğitim, sağlık, demografik faktörler ve diğer tüm yönleriyle ele alan "Kalkınma Planları", genç nüfusun, Türkiye'nin "demografik fırsat penceresinin" değerlendirilmesi için kritik öneme sahip olduğunu belirtmesi ve

¹¹² Onucun Kalkınma Planı, **age**, 11.

¹¹³ Onucun Kalkınma Planı, **age**, 31

¹¹⁴ Onucun Kalkınma Planı, **age**, 42.

¹¹⁵ Onucun Kalkınma Planı, **age**, 47-50..

özellikle köyden kente göçle birlikte genç işsizlik oranlarının artması neticesinde bir sorun olarak görmesine rağmen bir bütün olarak ele almamıştır.

3.3.Orta Vadeli Planlarda Gençlik ve Genç İşsizliği

Stratejik amaçlar doğrultusunda kamu politikalarını şekillendirmek ve kaynak dağılımını bu doğrultuda yönlendirmek için, 10.12.2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında ilk Orta Vadeli Program (OVP) 2006-2008 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

2006-2008 yılları arasını kapsayan ilk OVP’de; rekabet gücü yüksek ve sürdürülebilir kalkınma için eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ve istihdam edilebilirliği artırılması, bunun için de aktif istihdam politikalarının uygulanacağı belirtilmiştir. OVP’de genç işsizlerin istihdam edilmesi için uzaktan ve yaygın eğitim olanakları kullanılarak, bilgi, iletişim teknolojileri alanında ihtiyaç duyulan insan kaynağının yetiştirilmesine destek verileceği bildirilmiştir.¹¹⁶

2007-2009 arasını kapsayan ikinci OVP’de; birinci OVP’de genç işsizlerin istihdamı için yaygın, uzaktan eğitim teknolojileri ile bilgi iletişim alanında işgücü yetiştirilmesi amacına ek olarak, gençlerin işgücü piyasalarında deneyim kazanmaları için programlar geliştirileceği belirtilmiştir. Ayrıca sosyal içerme ve yoksullukla mücadele kapsamında; gençlerin, aile ve toplumla iletişimini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini artıracak, sosyalleşmelerini, duyarlılıklarını ve karar alma süreçlerine katılımlarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılacağı belirtilmektedir.¹¹⁷

2009-2010 dönemini kapsayan üçüncü OVP’de işgücü piyasalarında zorluklarla karşılaşan, kadın, genç, uzun süreli işsizler, engelliler ve eski hükümlüler için fırsat eşitliği sağlanacağı bildirilmiştir. Bu bağlamda; iş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi için, işgücü eğitim ilişkisini güçlendirilecek mekanizmalar kurulacağı, yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca bilgi toplumunun değişen ihtiyaçları doğrultusunda, yükseköğrenim kurumlarının birim ve programlarının güncelleneceği vurgulanmıştır.¹¹⁸

¹¹⁶ Orta Vadeli Program 2006-2008.

¹¹⁷ Orta Vadeli Program 2007-2009.

¹¹⁸ Orta Vadeli Program 2008-2010.

2010- 2012 dönemini kapsayan beşinci OVP’de 2008 ekonomik krizinin etkileri nedeniyle ortaya çıkan likidite krizi kaynaklı dış kaynak sorununun azaltılması için vergi kolaylıklarının hayata geçirildiği belirtilmiştir. Bu bağlamda; işgücü maliyetlerini azaltmak ve genç, kadın, engelli istihdam olanaklarını artırmak amacıyla, işveren sigorta priminin düşürüldüğü bildirilmiştir. Başta gençler, kadınlar ve engelliler işgücü piyasasındaki dezavantajlı kesimler olarak sıralanmış, bu gruplara yönelik destekleyici politikaların geliştirileceği belirtilmiştir.¹¹⁹

2015-2017 dönemini kapsayan OVP’de etkin ve bütüncül bir istihdam politikası ile kadın, genç ve engelliler başta olmak üzere, işgücüne katılım ve istihdam oranlarının artırılmaya devam edileceği ifade edilmektedir.¹²⁰

2016-2018 dönemini kapsayan on birinci OVP’de, genç girişimcilere nakdi yardım ve veri kolaylıkları sağlanacağı, bireylere işgücü piyasasının taleplerine uygun temel ve mesleki beceriler kazandırılarak, genç işsizliğinde düşüş sağlanması, gençlerin işgücü piyasasına geçişinin kolaylaştırılmasına, iş ve aile yaşamı arasında uyumun sağlanmasına yönelik politikaların uygulanmasına devam edileceği bildirilmektedir. Ayrıca aktif işgücü politikalarının bölge ve sektör bazında yapılan etki analizlerine dayalı olarak uygulanacağı belirtilmektedir. Buna ek olarak gençlerin becerilerinin artırılması ve işgücüne katılımlarının hızlandırılması için genç istihdamı ve girişimciliğinin destekleneceği, bunun için ilk kez iş bulan, yeni iş kuran, kendi işini kurmak isteyen gençlere ve genç çiftçilere kredi desteği, karşılıksız nakdi destek ve gelir vergisi muafiyeti gibi desteklerin hayata geçirileceği bildirilmektedir.¹²¹

2018-2020 dönemini kapsayan OVP’de; ilk defa ne istihdamda ne eğitimde olan gençlerin profilleri belirlenerek, bunların işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı kapsayıcı bir süreç geliştirileceğinden bahsedilmiştir. Ayrıca yenilikçi iş fikrine sahip genç girişimcilerin, iş kurma ve mevcut işlerini geliştirmelerini kolaylaştırmak için oluşturulmuş Genç Girişimci Merkezleri’nin yaygınlaştırılacağı ifade edilmektedir.¹²²

2019-2021 dönemlerini kapsayan, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan Yeni Ekonomi Programı (YEP)’e göre; gençlerin eğitim seviyesi ve işgücünün niteliğinin yükseltilmesi amacıyla, verilecek eğitimlerle, başta yazılım, algoritma ve

¹¹⁹ Orta Vadeli Program 2010-2012.

¹²⁰ Orta Vadeli Program 2015-2017.

¹²¹ Orta Vadeli Program 2016-2018.

¹²² Orta Vadeli Program 2018-2020.

endüstriyel tasarım olmak üzere belirli konularda temel beceriler kazanmalarının sağlanacağı belirtilmektedir. Ayrıca gençlerin ve kadınların işgücü piyasasına katılımını sağlamaya yönelik; hedef grup, sektör, bölge odaklı aktif işgücü programları uygulanmasını ve istihdam edilmelerini sağlamaya yönelik teşviklerin geliştirileceği bildirilmektedir.¹²³

3.4. İŞKUR Tarafından Uygulanan Aktif İşgücü Politikaları

İşsizlikle mücadele politikalarının temelinde iki noktada ayrım bulunmaktadır.

- Aktif politikalar
- Pasif politikalar

OECD'ye göre; aktif iş gücü politikaları kısaca insanlar ile işler arasında bağlantı kurmak anlamına gelmektedir. Etkili bir aktif işgücü politikasının amacı, daha fazla insanın işgücüne ve iyi işlere erişim sağlamasıdır. İyi bir aktif işgücü politikası, istihdam için teşviklerin artırılmasını, işe hazırlık düzeyini artırmayı ve uygun iş bulmaya yardımcı olmayı, istihdam fırsatlarını genişletmeyi gerektirir.¹²⁴

İşsizlik sigortası, işsizlik yardımı gibi işsizlere doğrudan gelir desteği sağlamayı amaçlayan politikalar ise pasif istihdam politikalarını oluşturmaktadır. Pasif istihdam politikaları işsizliği önlemeye yönelik olmadığından devlet bütçeleri üzerinde de ciddi yükler oluşturur. Bu nedenle 1980 sonrasında işsizliğin ciddi problem olması nedeniyle aktif istihdam politikaları yaygınlaşmaya başlamıştır.¹²⁵

Türkiye'de aktif işgücü politikaları İŞKUR öncülüğündeki faaliyetlerle yürütülmektedir. Çalışmamızın bu bölümde İŞKUR'un yürüttüğü faaliyetler kapsamında genç işsizliği ile mücadelede aktif işgücü politikaları incelenecektir.

Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerine yönelik ilk yasal düzenleme, 1936 tarih ve 3008 sayılı İş Kanunu olmuştur. Bahsedilen kanunla iş ve işçi bulma aracılığı yapan özel büroların yasaklanması ve istihdam hizmetlerinin kamu tekelinde yürütülmesi düzenlenmiştir. Yasa kapsamında 1946 yılında, 4837 sayılı Kanun ile İş ve İşçi Bulma

¹²³ Yeni Ekonomi Programı Dengeleme Disiplin Değişim 2019-2021, Orta Vadeli Program. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

¹²⁴ OECD, Active Labour Market Policies: Connecting People With Jobs, <http://www.oecd.org/employment/activation.htm> [Erişim: 18.05.2019].

¹²⁵ Emir Timur Kafkas, "Avrupa Birliği İşsizlikle Mücadele Stratejisi Işığında Türkiye İçin İşsizlik Sorununda Yeni Bir Paradigma : Çalışma Kredisi", (Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Yurtdışı İçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü), (Ankara, 2014), 15.

Kurumu(İİBK) kurulmuştur. Söz konusu yasada kurumun görevi; “işçilere vasıflarına uygun işler bulmak ve işverenlere de işlerine uygun vasıfta işçi bulmak” şeklinde belirtilmiştir. Kamu istihdam kurumlarının gelişmiş ülkelerde, iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanında işgücü piyasasını sürekli izleyen, uyguladığı aktif ve pasif işgücü politikaları ile emek piyasasına yön veren kurumlar haline gelmesi ve Avrupa Birliği’ne uyum süreci, İİBK için yeniden yapılanmanın zorunlu hale gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle 2003 yılında çıkarılan 4904 sayılı Kanun ile İİBK, İŞKUR’a dönüşmüştür. Bir dizi yasal düzenlemeyle İŞKUR, aktif ve pasif işgücü politikalarını etkin bir şekilde uygulayacak şekilde düzenlenmiştir. ¹²⁶

1960’lı yıllardan itibaren sanayileşmiş ülkelerin artan işgücü ihtiyaçlarını yabancı işçilerden karşılama yoluna gitmeleri nedeniyle İİBK, yurt dışına işçi gönderme faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Bu dönemde Türkiye’den, birçok Avrupa ülkesine işçi gönderilmiştir. Bu ülkeler arasında Almanya en önde gelmektedir.

Tablo 3.14. Yurtdışına Gönderilen İşçilerin Yıllara ve Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	1961-1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Almanya	648.029	1.228	640	2.101	2.413	1.333	933	764
Hollanda	23.359	1.503	32	98	83	48	40	32
Fransa	45.366	10.577	25	6	15	13	11	21
Avusturya	34.461	2.501	226	672	583	54	23	944
Belçika	15.309	555	59	72	45	41	27	35
İsviçre	6.360	770	229	281	246	326	406	536
Libya	664	1.015	2.121	4.098	8.582	7.726	9.825	15.090
S.Arabistan	4	0	251	1.832	4.722	5.769	8.522	5.643
Avustralya	4.668	1.133	401	339	542	549	407	409
Diğerleri	12.069	924	435	1.059	1.853	2.993	3.436	5.029
Toplam	790.289	20.206	4.419	10.558	19.084	18.852	23.630	28.503

Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu (1946-2011), Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, (Ankara, 2011), 7

Tablo 3.14. yıllara göre yurtdışına gönderilen işçilerin ülkelere göre dağılımını göstermektedir. Buna göre 1970-1973 arasında Avrupa ülkelerine ve dünyanın farklı ülkelerine 790 binin üzerinde işçi gönderilmiş, bu dönem yurt dışına en çok işgücü

¹²⁶ Türkiye İş Kurumu 2018-2022 Dönemi Stratejik Planı, Türkiye İş Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, (Ankara, Aralık 2017), 16.

göçü verilen dönem olmuştur. En çok işçi gönderilen ülkeler Almanya ve Fransa olmuştur.

Türk işçilerinin yurtdışına gidiş sebepleri arasında, daha iyi bir iş, yüksek ücret ve sürdürülebilir bir refah düzeyi sayılabilir. Bu sebeplerle yabancı ülkeler, özellikle Almanya, düşük ücretler ve zorlu çalışma koşullarından kurtuluş kapısı olarak görülmüştür.¹²⁷

İİBK küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin işgücü piyasasındaki etkileri nedeniyle değişimlere cevap vermede yetersiz kalmış yeniden yapılanma ihtiyacı duymuştur.¹²⁸

1980 sonrası yıllarda İİBK, yurtdışına işçi gönderiminin azalmasıyla beraber, aktif ve pasif işgücü politikaları doğrultusunda faaliyetler gerçekleştirme yoluna gitmiştir. Bu faaliyetler şöyle sıralanabilir :¹²⁹

- I. **İşsizlik Sigortası Çalışmaları:** Pasif istihdam politikalarındandır. 1980 yılı sonrasında kurum gündeminde yer almıştır. 1959 yılında İİBK ve DPT öncülüğünde başlayan işsizlik sigortası çalışmaları 1982 Anayasası ile sosyal güvenlik anlayışı içinde bireysel bir hak haline gelmiş, bu hakkın vatandaşlarca kullanılabilmesi için kanuni alt yapının oluşturulması ve fiziki yetersizliklerin çözümlenmesi için çalışmalar yapılmıştır. İşsizlik sigortası 1999 yılında İşsizlik Sigortası Kanunu ile yasal hale gelmiştir.
- II. **Mesleki Eğitim Kurumları:** Aktif istihdam politikalarındandır. 1988 yılından itibaren İİBK'nın faaliyet konusu haline gelmiş, temel amaçları, vasıfsız işgücüne meslek kazandırılması, mesleki gelişmelere uyum ve yeni mesleklerin öğretilmesi olarak belirlenmiştir.
- III. **İş ve Meslek Danışmanlığı:** Aktif işgücü politikalarındandır. Temeli 1951 yılında kurulan Mesleğe Yönelme Servisi'dir. Amacı kaynakların etkin olarak kullanımını, kişilerin başarılı olacağı ve tatmin olacağı işlere yönlendirilmesidir.
- IV. **Yabancı Kamu İstihdam Otoriteleri ile İşbirliği:** İİBK dünyada yaşanan gelişmelere ve değişime ayak uydurmak amacıyla, 1980'li yıllarla beraber birçok Avrupa ülkesine çalışma ziyareti düzenlemiştir.
- V. **İş ve İşçi Bulma Kurumunun Reorganizyonu Projesi:** Almanya Çalışma Bakanlığı ve İstihdam Kurumu ile İİBK arasında 1990 -1993 yılları arasında

¹²⁷ Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu (1946-2011), Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, (Ankara, 2011), 7.

¹²⁸ Emel Çetinkaya, *age*, 116.

¹²⁹ Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu, *age*, 19-22

işbirliğine gidilmiştir. Bu bağlamda bilgi deneyim paylaşımı amacıyla kurum çalışanları karşılıklı olarak yer değiştirmiş ve proje kapsamında iki somut çıktı elde edilmiştir. Birinci çıktı; işe yerleştirme hizmetlerinin, ulaşım, haberleşme, enerji gibi sektörlerde sunulması sağlanmış ve tüm illerde yapılanmaya gidilmiştir. Uzman personelin yetişmesi sayesinde, işveren ihtiyaçları daha doğru şekilde analiz edilmiş, işçiler daha kısa sürede işe yerleştirilmiştir. İkinci somut çıktı ise tek bir merkezden sağlanan iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri 1991 yılında beş büyük ile (Ankara, Adana, İstanbul, İzmir, Bursa) yayılmıştır.

VI. Türkiye İstihdam ve Eğitim Projesi:1990 yılında, Türkiye’de, farklı kamu kuruluşları tarafından hazırlanan, Beşeri Kaynakları ve ‘*İstihdamı Geliştirme Sistemleri Politika Dokümanı Strateji Analizi ve Aksiyonu (BE-KA)*’ raporu Dünya Bankası’na sunulmuş ve Dünya Bankası tarafından kredilendirilerek uygulanmaya başlanmıştır. Projenin toplam finansmanı 107,4 milyon dolar olup bunun 67 milyon doları Dünya Bankası, 40,4 milyon doları Türkiye tarafından karşılanmıştır. Projenin hedefleri; istihdam hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve etkinlik artışı, vasıfsız işgücünün üretken işlerde istihdam edilmesi, kadınların istihdama katılımlarının desteklenmesi, işgücü piyasası verilerinin sağlıklı olarak elde edilmesi olarak sıralanmaktadır. Projenin somut çıktısı, İşgücü Yetiştirme Kursları’dır.

Yıllara ve meslek gruplarına göre açılan işgücü yetiştirme kursları ve yıllara göre gelişimi Tablo 3.15’te verilmiştir. Buna göre; 1993-1999 yılları arasında, turizm, konfeksiyon ve tekstil, bilgisayar destekli ofis elemanı, halı ve kilim dokuyuculuğu, imalat sanayi ile ilgili meslekler başta olmak üzere toplamda 4358 kurs açılmıştır.

Tablo 3.15. Yıllara ve Meslek Gruplarına Göre Açılan İşgücü Yetiştirme Kursları

Meslek Grupları	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Toplam (1993 - 1999)
Turizm	149	206	230	125	26	36	777
Konfeksiyon Ve Tekstil	83	165	232	270	401	299	1557
Bilgisayar Destekli Ofis Elemanı	136	185	277	12	9	10	632

Tablo 3.15. -devam

Halı ve Kilim Dokuyuculuğu	66	113	156	104	78	79	640
İmalat Sanayi İle İlgili Meslekler	75	50	56	32	44	47	320
Diğerleri	62	89	130	63	46	25	432
Toplam	571	808	1081	606	604	496	4358

Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu (1946-2011), Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, (Ankara, 2011), 20.

VII. Toplum Yararına Çalışma Programları: Aktif işgücü piyasası politikalarındandır. İşsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimi ile topluma faydalı iş ve hizmetlerin gerçekleştirilmesini öngören bir faaliyettir. Türkiye İstihdam ve Eğitim Projesi ile ortaya çıkmıştır. 1999 depreminde, Düzce Kocaeli Yalova Sakarya ve Bolu’da 4605 depremedeyi kapsayan 140 program uygulanmıştır. Böylece hem geçici istihdam yaratılmış hem de küçük işletmelerin canlanmasına katkı sağlanmıştır.

2003 yılında çıkarılan 4904 sayılı Kanun ile İŞKUR’un görev alanı geliştirilmiş, iş ve işçi bulma faaliyetlerine ek olarak :¹³⁰

- İşgücü piyasası bilgi sistemi oluşturmak,
- İşgücüne nitelik kazandırma ve işbaşında eğitim,
- Kariyer danışmanlığı hizmetleri,
- Mesleki iyileştirme önlemlerinin uygulaması,
- İş yaratma önlemlerinin uygulaması,
- İş kurmaya destek vermek,
- Topluma faydalı çalışma programları,
- İşsizlik sigortası,
- İş kaybı tazminatı,

gibi aktif ve pasif işgücü politikaları kurumun görev alanına girmiştir.

İŞKUR’un 2018-2022 dönemine yönelik stratejik planında; aktif işgücü program faaliyetleri 5 kategoride özetlenmiştir. Bunlar;

- İşbaşı eğitim programları

¹³⁰ Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu, age, 25.

- Girişimcilik eğitim programları
- Meslek eğitim kursları
- Engelli ve eski hükümlülere yönelik projeler
- Özel politika ve uygulamalar

olarak sıralanmıştır.¹³¹

Tablo 3.16. İŞKUR Mesleki Eğitim Kursları

Yıl	Mesleki Eğitim Kursları	Kursiyer Sayısı		
	Kurs Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
2013	6.096	60.561	70.688	131.249
2014	5.552	48.467	61.199	109.666
2015	7.668	64.211	105.191	169.402
2016	5.715	41.275	77.897	119.172
2017	5.649	35.761	81.819	117.580

İŞKUR İstatistikleri Yıllık Tablolarından düzenlenmiştir. <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

İŞKUR, “Mesleki Eğitim Kursları” ile mesleksizlikle mücadeleyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu tüm alanlarda, işsizlerin nitelik kazanmasına yardımcı olarak istihdam edilebilirliklerini artırmayı hedeflemektedir. Kurslar fiilen 160 gün sürmekte olup katılımcıların önceden belirlenen tutarlar dahilinde olmak kaydıyla zaruri giderleri, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Primleri ve Genel Sağlık Sigortası primleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Kadın katılımcıların bakmakla yükümlü olduğu 2-5 yaş arası çocukları için de aylık 400 TL’ye kadar bakım desteği sağlanmaktadır.¹³²

Tablo 3.16. 2013-2017 yılları arasında İŞKUR’un aktif işgücü politikaları kapsamında düzenlediği mesleki eğitim kursları ve bu kurslardan yararlanan katılımcı sayısı gösterilmektedir. İŞKUR bu kapsamda 85 ayrı kategoride kurslar düzenlemektedir. 2017 yılında toplam 5649 mesleki eğitim kursu düzenlenmiş, bu kurslardan 117580 kişi yararlanmıştır. Kadınlar erkeklere göre kurslardan 2,28 kat fazla yararlanmıştır. Yıllara göre bakıldığında ise erkeklerin kurslara katılımının sürekli azaldığı görülmektedir.¹³³

¹³¹ İŞKUR Stratejik Plan (2018-2022), <https://iskur.gov.tr/yayinlarimiz/stratejik-plan/> [24.05.2019], 19.

¹³² İŞKUR Mesleki Eğitim Kursları, <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/mesleki-egitim-kurslari/> [24.05.2019].

¹³³ İŞKUR Yıllık İstatistikleri 2017 Tabloları, <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

Tablo 3.17. İŞKUR Girişimcilik Eğitim Programı

Girişimcilik Eğitim Programı		Katılımcı Sayısı		
Yıl	Kurs Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
2013	910	13.023	12.143	25.166
2014	1.229	16.456	15.192	31.648
2015	1.625	21.905	20.002	41.907
2016	2.460	35.509	27.752	63.261
2017	3.691	47.715	46.301	94.016

İŞKUR İstatistikleri Yıllık Tablolarından düzenlenmiştir. <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü eğitim programlarından bir diğeri ‘‘Girişimcilik Eğitim Programıdır’’. İŞKUR bu program ile kuruma kayıtlı kişilerin kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak amacıyla temel seviye girişimcilik eğitimi vermektedir. Bu program Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İadesi Başkanlığı (KOSGEB) ile ortak olarak yürütülmektedir.¹³⁴ Tablo 3.17. bu eğitimden 2013-2017 yılları arasında faydalanan katılımcıların sayısını ve toplam kurs sayısını göstermektedir. İŞKUR'un düzenlediği girişimcilik eğitimleri 2013 seviyesine göre 4 kat artış göstermiş, toplam katılımcı sayısı ise aynı dönemde 25.166 kişiden 2017 yılında 94.016 kişiye yükselmiştir. Tabloda kadınların da son yıllar da giderek bu eğitimlerden faydalandığı ve erkek katılımcıların sayısını yakaladığı görülmektedir. İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü eğitim programlarından bir diğeri, ‘‘İşbaşı Eğitim Programları’’dır. İŞKUR bu program ile kuruma kayıtlı üyelerin iş tecrübesi kazanmalarını sağlamaktadır. Eğitim kapsamında katılımcıların, mesleki deneyim edinmeleri için teorik eğitimini aldıkları mesleklerde çalışma ortamını da görerek, iş ortamına uyum sağlamalarını amaçlamaktadır. İşbaşı eğitimi almak isteyen aday bu kapsamda işi kendi bulabileceği gibi İŞKUR'dan da iş bulmasını talep edebilmektedir. Program kapsamında katılımcıların zaruri giderleri ile kadınların bakmakla yükü oldukları 2-5 yaş arası çocukları için aylık 400 TL bakım desteği sağlanmaktadır. Ayrıca katılımcıların İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası primleri ile Genel Sağlık Sigortası primleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Program süresi bilişim ve imalat sektöründe en fazla 6, diğer sektörlerde en fazla 3 ay olarak uygulanmaktadır.

¹³⁴ İŞKUR Girişimcilik Eğitim Programları, <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/girisimcilik-egitim-programlari/> [24.05.2019].

Bilişim sektöründeki mesleklerde işbaşı eğitim alan 18-29 yaş arası gençler için bu süre en fazla 9 ay olarak uygulanmaktadır.¹³⁵

Tablo 3.18. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programı

İşbaşı Eğitim Programı		Katılımcı Sayısı		
Yıl	Kurs Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
2013	24.379	33.417	30.243	63.660
2014	26.283	30.028	29.428	59.456
2015	76.934	81.830	77.246	159.076
2016	103.852	131.000	107.205	238.205
2017	107.284	145.867	151.388	297.255

İŞKUR İstatistikleri Yıllık Tablolarından düzenlenmiştir. <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

Tablo 3.18. İŞKUR tarafından uygulanan İşbaşı Eğitim Programlarının yıllara göre kurs ve katılımcı sayısını göstermektedir. Buna göre 2013 yılında 24.379 olan kurs sayısı 2017 yılında 107.284'e yükselmiştir. Bu programda kadın katılımcıların programa olan ilgisinin yıldan yıla arttığı ve 2017 yılında erkeklerin sayısını geçtiği görülmektedir. Yine aynı dönemde toplam katılımcı sayısı da 4.7 kat artış göstermiştir. İŞKUR'un aktif işgücü eğitim programları kapsamında düzenlediği; İşbaşı Eğitim Programları, Girişimcilik Eğitim Programı, Mesleki Eğitim Kurslarının yıllara göre toplam kurs ve katılımcı sayısı Tablo 3.19.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.19. İŞKUR Aktif İşgücü Eğitim Programları

Aktif İşgücü Eğitim Programları		Katılımcı Sayısı		
Yıl	Kurs Sayısı	Erkek	Kadın	Toplam
2013	31.385	107.001	113.074	220.075
2014	33.064	94.951	105.819	200.770
2015	86.227	167.946	202.439	370.385
2016	112.027	207.784	212.854	420.638
2017	116.624	229.343	279.508	508.851

İŞKUR İstatistikleri Yıllık Tablolarından düzenlenmiştir. <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

¹³⁵ İŞKUR İşbaşı Eğitim Programları, <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/isbasi-egitim-programlari/> [24.04.2019]

Buna göre; kurs sayısı 2013-2017 yılları arasında yaklaşık 3,7 kat artış göstermiştir. Kurslara toplam katılımcı sayısı ise aynı dönemde 2,3 kat artmıştır. İŞKUR'un aktif işgücü programları kapsamında düzenlediği kurslara katılan toplam kadın sayısı erkek sayısından dönem boyunca daha fazla olmuştur.

Tablo 3.20. Yıllara Göre Aktif İşgücü Programlarına Katılan Gençler (15-24)

Yıllar	Erkek	Kadın	Erkek %	Kadın%	Toplam %
2013	50.258	45.568	0,47	0,40	0,44
2014	41.648	41.623	0,44	0,39	0,41
2015	74.748	76.172	0,45	0,38	0,41
2016	92.199	77.040	0,44	0,36	0,40
2017	103.651	106.042	0,45	0,38	0,41

İŞKUR İstatistikleri Yıllık Tablolarından düzenlenmiştir.
<https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

Tablo 3.20. İŞKUR tarafından düzenlenen aktif işgücü programlarından faydalanan gençlerin sayısını ve toplam kursiyerler içindeki oranlarını, yaş ve cinsiyete göre vermektedir. Buna göre, eğitim programlarından yararlanan 15-24 yaş arasındaki gençlerin sayısı iki kattan fazla artış gösterirken kadınların erkeklere göre daha fazla yararlanmaya başladığı görülmektedir. Bununla birlikte aktif işgücü programlarından yararlanan gençlerin toplam kursiyerler içindeki payı 2017 yılında %41 seviyesinde gerçekleşmiştir. Buradan hareketle İŞKUR'un aktif işgücü eğitim programlarında gençlere büyük önem verdiğini söylemek mümkündür.

İŞKUR 2018-2022 dönemini kapsayan planında, stratejik hedeflerini açıklamıştır. Buna göre; plan döneminde işe yerleştirilen kişi sayısını her yıl bir önceki yıla göre %5 artırmak, öğrencilere etkili iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermek ve üniversite irtibat noktalarının sayısını 130'a yükseltmek, öğrencilere yönelik mesleki deneyim ve işe uyum programları gerçekleştirmek, plan döneminde işbaşı eğitim programlarının, mesleki eğitim kurslarının ve girişimcilik programı katılımcı sayılarını her yıl bir önceki yıla göre %5 artırmak hedefindedir. ¹³⁶

¹³⁶ İŞKUR Stratejik Plan (2018-2022), <https://iskur.gov.tr/yayinlarimiz/stratejik-plan/> [24.05.2019], 30-32.

Tablo 3.21. İşsizlik Sigortası Fonu Giderlerinde İŞKUR Programları (TL)

Gider Kalemi	2017	2018	2019 (Ocak-Nisan)
Aktif İşgücü Programları	3.771.274.305	4.904.236.483	2.403.731.450
İşbaşı Eğitim Programları	1.900.276.071	1.851.971.449	856.406.478

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Fonu Bülteni Nisan 2019 <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

Tablo 3.21 İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanan İŞKUR programlarının TL cinsinden miktarı yer almaktadır. Buna göre İŞKUR’un aktif işgücü programlarına toplamda harcadığı tutar 2018 yılında bir önceki yıla göre %30 artış göstermiştir.

Aynı dönemde programdan yararlananların sayısı ise bir önceki döneme göre %20 artış göstermiştir.

3.5.Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de çalışma koşulları, 2003 yılında çıkarılan 4857 sayılı İş Kanunu’na göre belirlenmektedir. İş Kanunu’nda tam bir tanım yapılmamakla birlikte, çocuk ve genç işçi kavramlarına yer verilmiştir. İş Kanunu’nun “ Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı” başlıklı 71. Maddesi’nde 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaklanmış, ancak 14 yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış çocukların, bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte aynı kanun maddesinde genç işçi kavramına yer verilmiş, on dört yaşını doldurmuş, ilköğretim çağını tamamlamış çocuk işçilerin çalıştırılabileceği hafif işler ile on beş yaşını tamamlamış ancak on sekiz yaşını bitirmemiş genç işçilerin hangi çeşit işlerde çalıştırılabileceği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirleneceği belirtilmiştir.¹³⁷

1999 tarihli İşsizlik Sigortası hakkında kanun ile işsizlik sigortasının amacı, kuralları ve uygulama esasları düzenlenmiştir. Ayrıca bu kanun kapsamında, aktif işgücü

¹³⁷ ‘İş Kanunu (4857 S.K.)’, **Resmi Gazete**, 25134 (10.06.2013).

politikaları kapsamında düzenlenecek kurs ve programlara da ödemeler yapılması düzenlenmiştir.¹³⁸

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Hakkında Kanun ile sıralanan özel şartların taşınması halinde belirli süre ve miktarda işsizlik ödeneğinin işsizlere ödeneceği belirtilmektedir. Buna göre işsizlik ödeneğinden yararlanmak için:

- Kendi isteği ve kusuru dışında işsiz kalmak,
- İş akdinin sona ermesinden önceki son 120 günde çalışmış olmak,
- İş akdinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmak,
- İş akdinin feshedilmesinden sonraki 30 gün içinde İŞKUR aracılığı ile işsizlik ödeneğine başvurmuş olmak,

şeklinde şarta tabidir.

İşsizlik ödeneğinde iş akdinin feshinden önceki üç yıl içinde, sigortalı olarak çalışmış ve işsizlik sigortası ödemiş işsizlerden 600 gün çalışana 180 gün, 900 gün çalışana 240 gün, 1080 gün çalışana 300 gün süre ile işsizlik ödeneği verilmektedir.¹³⁹

İşsizlik sigortasında mevcut uygulama gereği son 3 yılda en az 600 gün sigortalı olarak çalışmış olma, kendi arzusu ve kusuru dışında işsiz kalmış olma şartları henüz iş yaşamına giren gençlerin lehine bir durumdur. Zira hiçbir tecrübesi bulunmayan genç bir bireyin işsiz kaldığı dönemde geçimini sağlaması Türkiye özelinde ancak aile desteği ile mümkün olabilecektir.

2004 tarihli, 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile bir takım vergi indirimleri ve devlet teşvikleri düzenlenmiştir. Buna göre kişi başına GSYH geliri 1500 ABD doları ve altında olan illerde istihdam edilen kişilerden alınacak gelir vergisi stopajının alınmaması, yeni istihdam edilen personellerin, sigorta primi işveren paylarının Hazine tarafından ödenmesi, yasa kapsamında illerde yapılacak yatırımlara bedelsiz arsa tahsisi ve işletmelere enerji desteği sağlanması düzenlenmiştir.¹⁴⁰

5763 sayılı Kanun ile istihdamı teşvik amacıyla, İşsizlik Sigortası Fonunda genç işçi çalıştıran işletmelere yönelik olarak işsizlik sigortası işveren payının fondan karşılanacağı belirtilmiştir. Buna göre 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olanlar

¹³⁸ İşsizlik Sigortası Kanunu, (4447 S.K.), **Resmi Gazete**, 23810, (08.09.1999): 48.

¹³⁹ İşsizlik Sigortası Kanunu, **age**.

¹⁴⁰ Yatırımların ve İstihdamın Teşviki İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5084 S.K.), **Resmi Gazete**, 25365, (06.02.2004): 1-5.

ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınlardan; yürürlük tarihinden önceki altı aylık dönemde prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olması şartıyla, maddenin yürürlük tarihinden önceki bir yıllık dönemde işyerine ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak maddenin yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hissesine ait primlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanabilmesi düzenlenmiştir.¹⁴¹

2009 tarihli 5838 sayılı Kanun ile kısa çalışma ödeneği %50 artırılmış, kısa çalışma süresi 3 aydan altı aya çıkarılmış, 5763 sayılı Kanun ile getirilen teşvik süresi bir yıl olarak güncellenmiştir.¹⁴²

3.6. Türkiye Gençlik İstihdam Stratejisi

Türkiye’de gençliğin istihdamı konusunda, 15-16 Mayıs 2008 tarihinde, Çorum’da ulusal düzeyde tüm tarafların katkılarıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma Sosyal ve Güvenlik Bakanlığı ve ILO’nun başlattığı çalışmalar kapsamında; Çorum Valiliği, Çorum Belediyesi, ILO, Dünya Bankası ve UNDP’nin maddi katkılarıyla, 250 kişilik bir katılım ile 1. Ulusal Gençlik İstihdam Zirvesi düzenlenmiştir.¹⁴³

Zirvenin sonucunda, Türk gençlerinin, dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi insana yakışan iş imkânlarından mahrum kaldığı, ekonomik ve sosyal açıdan belirsizliğe sürüklendiği bildirilmektedir. Ayrıca Türkiye’deki işsizlik ve özel olarak genç işsizlik meselesinin 2008 ekonomik krizi döneminde tetiklenmesine ek olarak aslında yapısal bir durum olduğu vurgulanmaktadır. Yine dünyadaki gençlerde olduğu gibi Türkiye’de de gençlerin temel sorunlarından birisinin eğitimlerini tamamladıktan sonra iş hayatına geçiş aşamasında yaşanan güçlüklerle maruz kaldıklarının altı çizilmektedir. Bunun nedenleri ise iş arama konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmama, mesleklerin tanıtılmaması, rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin yetersizliği ve deneyim eksikliği olarak sıralanmaktadır.¹⁴⁴

Zirve sonucunda Türkiye için bir dizi politika önerisi sıralanmıştır:¹⁴⁵

¹⁴¹ İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (5763 S.K.),26887, (26.05.2008).

¹⁴² Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (5838 S.K.), **Resmi Gazete**, 27155, (28.02.2009).

¹⁴³ Düünden Bugüne Türkiye İş Kurumu, **age**, 74.

¹⁴⁴ Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı, Birleşmiş Milletler Ortak Programı “Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı Ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması”, **Türkiye İş Kurumu**, (2011), 59-61.

¹⁴⁵ Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı, **age**, 59-61.

- Türkiye Ulusal Gençlik Stratejisi, ilgili kuruluşların, sosyal çevrelerin de görüşleri alınarak, Avrupa İstihdam Stratejisi'ne uygun olarak, geliştirilmesini, gençlerin işgücü piyasalarına girişini engelleyen çeşitli nedenlerin ortadan kaldırılmasını hedefleyen spesifik politikalarla birlikte kullanılması gerektiği belirtilmektedir.
- Gençlerin kayıt dışı istihdamla karşılaşma ihtimali azaltılarak, insan onuruna yakışacak şekilde mekanizmalar artırılmalıdır.
- Gençlerin istihdam edilebilirliğinin ve işgücü piyasalarının talep ettiği niteliklere kavuşması gereklidir.
- Gençlerin mesleki eğitime yönlendirilmesi ve mesleki eğitimin tercih edilebilir şekilde kalitesinin artırılması gereklidir.
- Eğitim istihdam ilişkisi işgücü piyasasının gereklerine göre yeniden belirlenmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yatay ve dikey geçişlere imkân veren bir rehberlik hizmetini içeren etkin bir sistem oluşturulmalıdır.
- Ortaöğretimde cinsiyet ve bölgesel farklılıkları giderici şekilde okullaşma oranı artırılmalı, okul terk oranını azaltıcı tedbirler alınmalıdır.
- Ulusal mesleki eğitim sistemini oluşturan; ulusal meslek standartları, ulusal mesleki yeterlikler, ölçme ve değerlendirme, sertifikalandırma, kredilendirme ile mesleki tanıtım ve yönlendirme ile ilgili çalışmalar tamamlanarak uygulamaya alınmalıdır.
- Mesleki eğitimin modernizasyonu sağlanarak, bilgi tabanlı topluma entegre bir sistem kurulmalıdır.
- Genç girişimcilere yönelik danışmanlık hizmetleri geliştirilerek, genç girişimcilerin eğitim, vergi, kredi, finansman, teknoloji, işletme ve pazarlama konularında desteklenmeli, genç odaklı projelere öncelik verilmelidir.
- Kırsal kesimdeki gençlerin İŞKUR hizmetlerinden daha fazla yararlanması sağlanmalıdır.
- MEB'in hazırladığı mesleki eğitim modüllerinde cinsiyet eşitliği vurgulanmalıdır.
- Kadınları işgücüne katılımını artırmak için okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalı, çocuk ve yaşlıların bakım hizmetlerine ilişkin olanaklar geliştirilmelidir.

- Göç eden kişilere yönelik beceri, şehir yaşamına adaptasyon konulu uygulamalar geliştirilmelidir.
- Fikri ve sınai hakların korunmasına önem verilerek, üniversite sanayi işbirliği geliştirilmeli, bilimsel fikir ve buluşların yüksek teknoloji ürünlerine dönüşmeleri sağlanmalıdır.
- Odalar, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının mesleki eğitime verdiği önem artırılmalı, kurumlar arası işbirliği sağlanmalıdır. Hayat boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında kendini geliştirmek isteyenlerin bu imkânlarla erişimi kolaylaştırılmalıdır.
- Gençlik kuruluşlarının ulusal ve yerel düzeyde sosyal diyalog süreçlerine katılımı ve temsili sağlanmalıdır.
- Staj olanakları geliştirilmeli, staj olgusunun çalışan statüsü ile karıştırılmaması için önlemler alınmalı, sektör - üniversite işbirliği geliştirilmeli, burs imkânları firma ve sektör tanıma programları artırılmalıdır.
- Kırsal kesimden kentlere göç edenlerin vasıfsız olmalarından dolayı sosyal güvensiz, düşük ücretlerle kayıt dışı çalışmalarının engellenmesi için çözüm yolları geliştirilmelidir. Bu sebeple kırsal alanlarda mesleki eğitimin nitelik ve niceliğinin artırılması gereklidir.
- Genç bilim insanlarına yurt dışında sağlanan imkânlar Türkiye’de de sağlanarak tersine beyin göçü başlatılmalıdır.
- Avrupa Birliği kaynaklı projelerden gençlerin azami ölçüde yararlanması için STK’ların bu programlara ulaşma konusunda işbirliği yapması gereklidir.

Türkiye’de gerek beş yıllık kalkınma planlarında, gerekse orta vadeli programlarda, işsizlik bir sorun olarak görülmüştür. Son dönemde ise genç işsizliği de işsizlik içerisinde ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. İŞKUR öncülüğünde uygulanan aktif işgücü politikalarından yararlanan gençlerin, meslek edinmesi, işbaşı eğitim programları ile iş hayatının içine girerek uygulama fırsatı bulması ve tecrübe sahibi olması, hiç kuşkusuz onları bu imkânlarla hiç sahip olmamış gençlere göre daha avantajlı konuma getirmektedir.

Türkiye nüfusu 2018 yılı itibarıyla 82.003.882 kişidir. Toplam nüfus içerisinde 15-24 yaş arasındaki gençler 12.971.396 kişi, yani toplam nüfusun %15,8’ine gelen bir paya sahiptir. Genç nüfusun sadece %44’ü işgücüne katılabilmektedir. Yetişkin nüfusun

toplam nüfus içindeki payı ise %60,8'dir. TÜİK 2080 yılı itibariyle nüfusun 107 milyona çıkacağını, genç nüfusun payının %11,1'e düşeceğini, yetişkin nüfusun oranının ise %73,2'ye yükseleceğini öngörmektedir.¹⁴⁶ Yani Türkiye nüfusu gitgide yaşlanmaktadır. Nüfusun yaşlanması, ekonomik faktörlerden emeğin verimliliğini de etkileyecektir.

Öte yandan, İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü politikaları kapsamındaki faaliyetlere katılan 15-24 yaş arasındaki gençlerin sayısı 2017 yılı itibariyle sadece 209.693 kişidir. Bu grup toplam genç nüfusun sadece %1,6'sına denk gelmektedir.

Yani işgücü hızla yaşlanırken, Türkiye genç nüfusunu iş hayatına, üretime yönlendirememektedir. İŞKUR öncülüğünde yürütülen aktif işgücü politikalarına rağmen genç nüfus, işsizlikle mücadelede bir başına kalmaktadır.

¹⁴⁶ TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2018, Tablo 1, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30723> [24.04.2019].

4. AB VE SEÇİLMİŞ ÜLKELERDE GENÇ İŞSİZLİĞİ İLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Avrupa Birliği (AB) nüfusunun 1 Ocak 2018 itibariyle 513 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Dört milyon kilometre kare toprağa sahip olan Avrupa Birliği, Çin ve Hindistan'dan sonra dünyanın en büyük üçüncü nüfusuna sahiptir.¹⁴⁷

Avrupa Birliğinde, 15-24 yaşları arasında 2018 yılı itibariyle 3.411 bin kişi işsizdir. Genç işsizlik oranı ise %15,2'dir. 15-29 yaş aralığındaki nüfusun toplam nüfusa oranı ise 2018 itibariyle %17'dir.

AB'nin gençlikle ilgili politikaları incelenmeye başlandığında, kurucu anlaşmalarından itibaren istihdama ve işçilerin mobilitesine önem verdiği görülmektedir.

1957 yılında imzalanarak 1958 yılında yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. Bir ekonomik işbirliği antlaşması olan Roma Antlaşması, işgücü piyasasıyla ilgili maddeler içeriyordu. Bu maddelerde, istihdam, iş hukuku, çalışma koşulları ve mesleki eğitim alanında mevzuatın yakınlaştırılması öngörülmüyordu. Söz konusu antlaşma ile genç işçilerin serbest dolaşımı ve bunların sosyal güvenlik hakları düzenlenmiştir. Ayrıca "Avrupa Sosyal Fonu" kurularak coğrafi ve mesleki hareketlilik hedeflenmiştir.¹⁴⁸

1986 yılında imzalanarak 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi, Roma Antlaşması üzerinde değişiklikler yapmıştır. Avrupa Birliği'nin kuruluş dönemine nispeten Avrupa Tek Senedi'nin imzalandığı dönemde ortaya çıkan işsizlik sorununun

¹⁴⁷ Eurostat, "Population And Population Change Statistics", https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics#EU-28_population_continues_to_grow [Erişim: 18.05.2019] ve "Living In the EU", https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en [Erişim: 18.05.2019].

¹⁴⁸ Elvan Yanıbaşı, "Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu ve İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi", (Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014), 49-53.

da etkisiyle, işsizlikle mücadele, gençleri istihdama sokmak amacıyla Avrupa Sosyal Fonu'nun kullanılması bir amaç olarak belirlenmiştir.¹⁴⁹

1992 yılında, imzalanan Maastricht Antlaşması ya da Avrupa Birliği Antlaşması olarak bilinen antlaşma ile AB'de ekonomik ve parasal birliğe geçilmiştir. Bu dönemde AB'de işsizlik oranlarında artışların yaşanması, üye ülkeler arasında koordinasyon politikalarının oluşturulması için bir ihtiyaç doğurmuştur. Bu ihtiyaç sonrasında üye ülkeler arasında uyumlaştırma, uluslararası çerçevede ise rekabet etmeyi amaçlayan "Avrupa İstihdam Stratejisi (AİS)" doğmuştur.¹⁵⁰

Avrupa Birliği'nde işsizlik sorunu 1997 yılında Lüksemburg'daki istihdam zirvesinde ele alınmıştır. Burada 15-24 yaş grubu içindeki gençlere altı ay içerisinde iş, eğitim ya da yükseköğrenim kazandırma garantisi verilmiştir. Bu garantinin sağlanması için üye devletlere beş yıllık bir zaman dilimi verilse de yüksek işsizlik oranlarına sahip ülkeler için bu hedefi daha uzun sürelerde yerine getirme esnekliği tanınmıştır.¹⁵¹

1993 yılında Beyaz Kitap ile doğan Avrupa İstihdam Stratejisi 2006 yılında Avrupa Büyüme ve İstihdam Stratejisi olarak düzenlenmiştir.

Avrupa İstihdam Stratejisi'nin eylem planı 1997 yılındaki Lüksemburg Zirvesinde ortaya konmuştur. Bu süreç şu şekildedir;

- Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan "Ortak İstihdam Raporu" baz alınarak üye devletlerin istihdam politikaları incelenir.
- Üye ülkeler için Ortak İstihdam Raporuna göre Avrupa Komisyonu tarafından "İstihdam Rehberleri" hazırlanır ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilir.
- Üye devletler yıllık Ulusal Eylem Planı'nı hazırlar.
- Avrupa Komisyon tarafından üye devletlere "Tavsiyeler" hazırlanır ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilir.
- Emsal İnceleme Programı ile strateji tamamlanır.¹⁵²

¹⁴⁹ Elvan Yanıbaşı, **age**, 53.

¹⁵⁰ Elvan Yanıbaşı **age**, 55 ve Levent Şahin, "Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Genç İşsizlik Sorunu", (Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), (2010), 149

¹⁵¹ Filiz Açıkgöz, "Seçilmiş Ülke Uygulamalarında Genç İstihdamına Yönelik Aktif İşgücü Politikaları ve İŞKUR için Öneriler", (Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü), (Ankara:2017), 57.

¹⁵² Mehmet Rauf Kesici, Ahmet Selamoğlu, "Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşüm", İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, c.7, s.2, (2005), 34.

Avrupa İstihdam Stratejisi'nin dört temel ilkesi;

- Girişimciliği özendirmek: Avrupa Yatım Bankası desteği ve üye ülkelerin yeni girişimlerin kurulmasını kolaylaştırmak için idari yükleri (vergi ve sosyal güvenlik sistemi kaynaklı) azaltarak maliyetleri düşürmesi sayesinde mevcut engeller azalacaktır.
- İstihdam edilebilirliği arttırmak: İşsiz durumdaki her genç altı ayı aşmayan sürelerde, eğitim, staj ya da herhangi bir şekilde istihdam sağlanacak, işsiz durumdaki yetişkinlere ise on iki ayı aşmayan sürelerde mesleki rehberlik hizmeti verilecektir. Üye devletler, okuldan iş yaşamına geçişi kolaylaştırmak için okulların eğitim kalitesini yükseltecek, çıraklık eğitimi gibi uygulamalarla, gençlerin ekonomik değişikliklere uyum sağlamalarını temin edecektir.¹⁵³
- Uyarlanabilirlik: Modern ve esnek çalışma şekillerinin geliştirilmesi ve yeni iş sözleşmesi türlerinin kabulü, eğitimin cazip hale getirilmesi sayesinde işletmeler ve işverenler teknolojik dönüşüme ve piyasa koşullarına uyum sağlayacaktır.¹⁵⁴
- Fırsat eşitliği: Bu noktada üye devletlere düşen görev, kadın –erkek eşitliğinin sağlanması, kadınlara yönelik ayrımcılığın önlenmesi, kadın ve erkek istihdam oranları arasındaki farkın azaltılması ve engellilerin de çalışma hayatına katılmalarının sağlanmasıdır.¹⁵⁵

şeklinde sıralanmaktadır.

2000 yılında Lizbon'da düzenlenen Avrupa Konseyi toplantısında; AİS gözden geçirilmiştir. Avrupa Birliği'nin küreselleşme ve bilgi odaklı yeni ekonominin zorluklarından kaynaklı bir değişim ile karşı karşıya olduğu, bu değişikliklerin insan hayatını her yönden etkilediği ve Avrupa ekonomisinin radikal bir dönüşüme ihtiyaç duyduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle Avrupa Birliği'nin açık bir stratejik hedef belirlemesi, bu hedefe ulaşmak için bilgi altyapıları oluşturması, inovasyon ve ekonomik reform geliştirmesi, sosyal refah ve eğitim sistemlerini de modernize etmeye ihtiyaç duyduğu üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu sebeple, AB 2010 yılına kadar on yıllık bir stratejik hedef belirlemiştir. Bu hedef; dünyadaki en rekabetçi ve

¹⁵³ Emir Timur Kafkas, *age*, 56.

¹⁵⁴ Mehmet Rauf Kesici, Ahmet Selamoğlu, *age*, 36.

¹⁵⁵ Cihan Selek Öz, Sefa Karagöz, "Avrupa 2020 Hedeflerinin Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.1, (2015), 106.

dinamik bilgi tabanlı ekonomi olmak, ‘‘daha fazla ve daha iyi işler’’ ve sosyal uyumla sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirmek olarak belirlenmiştir.¹⁵⁶

Daha fazla ve daha iyi işler için aktif bir istihdam stratejisi belirleyen AB, bu bağlamda dört anahtar alan belirlemiştir:

- İstihdam edilebilirliği arttırmak ve nitelik açığını azaltmak. Avrupa çapında iş ve öğrenme fırsatları sunan bir altyapı oluşturarak, istihdam hizmetleri sağlamak. İşsizlerin nitelik açığını gidermesi için özel programlar oluşturmak.
- Yaşam boyu öğrenmeye öncelik vermek. Çalışma süresi ve iş rotasyonunu esneterek yaşam boyu öğrenme faaliyetiyle uyumlu hale getirmek ve özellikle ilerici firmaları ödüllendirmek.
- İstihdam açığı olan, kişisel hizmetler gibi alanlarda istihdamı arttırmak. Bu gibi en az tercih edilen alanlara yönelik özel, kamu ya da üçüncü sektör girişimleri ile çözümler üretmek.
- Fırsat eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı azaltmak. Özellikle çocuk bakım hizmetlerini geliştirerek çalışma hayatı ve aile hayatını uyumlu hale getirmek.¹⁵⁷

Yine 2000 yılında Lizbon’da düzenlenen zirvede, birlik üyelerine sayısal hedefler verilmiştir. Buna göre; Avrupa Konseyi, alınan tüm bu önlemlerin amacının, mevcut istatistiklere dayanarak, 2010 yılına kadar, istihdam oranının %61’den %70 seviyesine yükseltmek ve istihdamdaki kadın sayısını %51 seviyesinden %60 seviyesine çekmek olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte farklı başlangıç noktalarını baz alan üye devletler, istihdam artışı için ulusal hedefler belirleyecektir. Böylece işgücü genişletilerek sosyal koruma programlarının sürdürülebilirliği güçlendirilmesi hedeflenmiştir.¹⁵⁸

¹⁵⁶ 23-24 Mart 2000 Lizbon Zirvesi Sonuç Bildirgesi, https://www.ab.gov.tr/avrupa-birligi-zirve-sonuc-bildirgeleri_45449.html [Erişim:18.05.2019].

¹⁵⁷ 23-24 Mart 2000 Lizbon Zirvesi Sonuç Bildirgesi, **age**, madde 29.

¹⁵⁸ 23-24 Mart 2000 Lizbon Zirvesi Sonuç Bildirgesi, **age**, madde 30.

4.1. Avrupa Gençlik Stratejisi

2009 yılının Kasım ayında Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin gençlik bakanlarının bir araya gelmesiyle Eğitim, Gençlik ve Kültür Konseyi toplanmıştır. Bu konseyde AB'nin gençlik alanında 2010-2018 arasındaki stratejisi belirlenmiştir.¹⁵⁹

Bu bağlamda iki ana amaç belirlenmiştir. Bunlardan birincisi, iş piyasasındaki ve eğitimdeki gençlere daha fazla ve eşit fırsatlar sağlamak. İkincisi ise gençleri aktif bir şekilde toplumda yer almaları için cesaretlendirmek olarak belirlenmiştir.¹⁶⁰

Avrupa Birliği, bu hedeflere ulaşmak için ikili bir yaklaşım uygulamıştır.

- Spesifik gençlik girişimleri aracılığıyla, gençleri resmi olmayan (yaygın eğitim) öğrenme biçimlerine ve gönüllü aktivitelere, gençlik projelerine, hareketliliğe teşvik etmek.
- Eğitim, istihdam veya sağlık ve refah gibi gençler üzerinde önemli etkilere sahip alanlardaki politikaları ve eylemleri formüle ederken, uygularken ve değerlendirirken, gençlik sorunlarının dikkate alınmasını sağlayan sektörler arası girişimlerini kaynaştırmak.

AB Gençlik Stratejisi sekiz alanda uygulamalar önerileri bulunmaktadır. Bunlar:¹⁶¹

I. İstihdam ve girişimcilik,

Buna göre üye devletler ve Avrupa Komisyonu;

- işgücü piyasasında talep gören işlere uygun becerilerin geliştirilmesi için yatırımların artırılması ve iyileştirilmesi,
- gençlerinin kendi özgü durumlarını dikkate alan esnek stratejiler belirlemek,
- gençlere yönelik sınır ötesi iş fırsatlarını teşvik etmek,
- gençlerin işgücü piyasalarına entegrasyonunu sağlamak için gençlerin yapısal durumlarını da hesaba katan kısa vadeli tedbirler geliştirmek,
- kariyer ve rehberlik danışma hizmetlerini geliştirmek,

¹⁵⁹ Güliz Seda Basmacı, "Genç İşsizliği ve Türkiye'de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları", (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), (2011), 114.

¹⁶⁰ EU Youth Strategy 2010-2018, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/strategy-2010-2018_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁶¹ EU Youth Strategy 2010-2018, **age**.

- işçilerin serbest dolaşımı için Avrupa Birliği'nde engelleri azaltmak,
- iş gücü piyasasına girişi ve ilerlemeyi kolaylaştırmak amacıyla kalite staj programlarını ve çıraklık uygulamalarını teşvik etmek,
- hem genç kadınların hem de genç erkeklerin profesyonel ve özel hayatlarında sorumluluk paylaşımını teşvik etmek ve çocuk bakım hizmetlerini geliştirmek,
- girişimcilik eğitimi yoluyla gençlerin girişimlerini desteklemek, fon sağlamak, mentorluk yapmak,
- genç girişimcileri desteklemek için Avrupa çapında network oluşturmak,
- sürdürülebilir kalkınma alanında girişimciliği teşvik etmek,

olarak hedeflerini belirlemişlerdir.¹⁶²

II. Sosyal kapsayıcılık

Ekonomik kriz sırasında gençler arasında artan sosyal dışlanma ve yoksulluk nedeniyle AB Gençlik Stratejisi bu maddeye yer vermiştir. Buna göre;

- tüm gençlerin eğitime ve iş piyasasına katılması için daha fazla eşit fırsat yaratılması,
- gençlerin sosyal katılımı ve aktif vatandaşlığın desteklenmesi,
- gençlik merkezleri yoluyla genç istihdam potansiyelinin kavranması,
- eğitim ve istihdam yatırımlarında dışlanmayı ele almak sektörler arası yaklaşımı teşvik etmek,
- kültürler arası farkındalığın gelişimini desteklemek ve önyargıyla mücadele etmek,
- ulaşım, sağlık ve sosyal hizmetler gibi hizmetlere erişimi teşvik etmek

sosyal kapsayıcılık alanındaki çalışmalar kapsamındadır.¹⁶³

III. Katılım

¹⁶² Council Resolution of 27 November 2009 On a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018), Official Journal of the European Union C 311/1, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009G1219\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009G1219(01)&from=EN) [Erişim, 18.05.2019].

¹⁶³ Social Inclusion, What is EU's role?, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/social-inclusion_en [Erişim, 18.05.2019].

Avrupa Birliği, gençlerin toplumdaki demokratik süreçlere katılmasına önem vermektedir. Bunun için:

- gençlerle diyaloga girme yöntemleri geliştirerek, ulusal politikaların şekillendirilmesine katılımlarını sağlamak,
- yerel ve ulusal düzeyde gençlik organizasyonlarını desteklemek,
- az temsil edilen genç grupların, siyasete, gençlik kuruluşlarına ve diğer sivil toplum örgütlerine katılımını teşvik etmek,
- erken yaştan itibaren toplumsal katılım yollarının öğrenilmesinin desteklenmesi,

olarak amaçlarını belirlemişlerdir.¹⁶⁴

IV. Eğitim, öğretim

Avrupa Birliği, mevcut işlerle, işçilerin nitelikleri arasındaki uyumsuzluğu azaltmak ve gençlerin eğitimden istihdama geçişlerini sağlamak için politikalar geliştirmiştir. Bu bağlamda;

- Tüm gençlerin yüksek kaliteli eğitime eşit imkanlarla erişiminin sağlanması,
- Gençlik çalışmaları ve diğer resmi olmayan öğrenme fırsatlarının geliştirilmesi,
- Resmi eğitimle resmi olmayan eğitim arasında bağlantı kurmak,
- Eğitim öğretimden, işgücü piyasalarına geçişi geliştirmek,
- Okuldan erken ayrılmayı azaltmak,

şeklinde amaçlarını ifade etmişlerdir.¹⁶⁵

V. Sağlık ve refah

Avrupa Birliği Gençlik Stratejisi, gençlerin sağlığını ve refahını desteklemek için, mental ve cinsel sağlığı, sporu, fiziksel aktiviteleri ve sağlıklı yaşam tarzını teşvik etmektedir. Bunun için beslenme eğitimine, okullarda, genç işçiler arasında, sağlık çalışanları ve spor organizasyonları arasında işbirliğini teşvik etmektedir. Sağlık

¹⁶⁴ Participation In Civil Society, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/civil-society_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁶⁵ Education And Training, What is the EU's Role?, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/education-training_en [Erişim, 18.05.2019].

kurumlarını, gençler için daha ulaşılabilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca beslenme ve obezite kaynaklı sağlık sorunları alanında strateji geliştirerek, yetersiz beslenme ve düşük fiziksel aktivite kaynaklı sorunlarının önüne geçmeyi hedeflemektedir.¹⁶⁶ 2014 yılı itibariyle üye ülkelerin milli sağlık bütçelerinin %7'sinin obezite kaynaklı hastalıklarla ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. AB genelinde her yıl aşırı kilo ve obezite kaynaklı 2.8 milyon ölüm gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bunun için "Çocuk Obezitesi Üzerine Aksiyon Planı" nı geliştirmiştir.

VI. Gönüllü faaliyetler

Gönüllülük faaliyetleri Avrupa Birliği tarafından, yaygın eğitim için bir fırsat olarak görülmektedir. Avrupa Birliği İstihdam Stratejisi bu nedenle;

- Gönüllü faaliyetlerinin değerinin ve geliştirdiği becerilerinin daha iyi tanınmasını,
- Genç gönüllüler için iyi çalışma koşulları ve iyileştirilmiş iş fırsatlarının geliştirilmesini,
- Kuşaklar arası dayanışma ve ulus ötesi gönüllülük kavramlarının geliştirilmesini,

teşvik etmektedir.¹⁶⁷

VII. Gençlik ve dünya

Avrupa Birliği, dünyadaki gençlerin bir araya gelerek, insani kalkınmaya, kültürler arası güven oluşumuna katkıda bulunmayı ve bu yolla daha dirençli, istikrarlı bir AB oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda gençler arasında, küresel konulara olan farkındalığın artırılmasını, girişim, istihdam, eğitim AB dışındaki ve gönüllülük projelerine de katılımı teşvik etmektedir.¹⁶⁸

VIII. Yaratıcılık ve kültür

¹⁶⁶ Health And Well-Being, What is EU's Role?, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/health-wellbeing_en [Erişim, 18.05.2019] ve EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020, https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_action_plan_2014_2020_en.pdf [Erişim, 18.05.2019], 2.

¹⁶⁷ Voluntary Activities, What is the EU's role?, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/voluntary-activities_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁶⁸ Youth and The World, What is the EU's role? https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/world_en [Erişim, 18.05.2019].

AB, gençlerin yaratıcılığını ve inovasyonu kültürel katılım yoluyla desteklemektedir. Bu bağlamda, yeni teknolojileri erişilebilir kılmak ve gençlerin yaratıcılığa, inovasyona, kültüre, sanata ve bilime olan ilgilerini teşvik etmek amacındadır. Genç işçiler arasında kültürler arası becerinin, yeni medyanın ve özel kültürel eğitimlerin desteklenmesini amaçlamaktadır.¹⁶⁹

4.1.1. Avrupa Gençlik Stratejisinin Bugünü

Kasım 2019’da Avrupa Konseyi, Avrupa Gençlik Stratejisini ileriye götürme kararı aldı. Bu bağlamda Avrupa Gençlik Stratejisi, 26 Kasım 2018 tarihli Konsey kararına dayanan, 2017-2027 döneminde AB gençlik politikası işbirliğinin çerçevesini oluşturmaktadır. Yeni strateji, gençlerin demokratik hayata katılımını teşvik ederek, sosyal ve toplumsal katılımı desteklemeyi ve gençlerin toplumda yer alması için gerekli kaynaklara sahip olmasını amaçlamaktadır.¹⁷⁰

AB Komisyonu tarafından önerilen yenilenmiş Avrupa Gençlik Stratejisi üç alanda on bir amaca odaklanmaktadır. Bu üç alan;¹⁷¹

- Katılım sağlamak (Engage): Gençlerin sosyal ve demokratik hayata katılımının sağlanması.
- Bağlantı kurmak (Connect): Gönüllü katılımı, öğrenme hareketliliğini, dayanışmayı ve kültürlerarası anlayışı geliştirmek için Avrupa Birliği ve ötesindeki gençleri birbirine bağlamayı ifade etmektedir.
- Güçlendirmek (Empower): Gençliğin kalite, inovasyon ve gençlik çalışmalarının tanınması yoluyla desteklenmesini ifade etmektedir.

2017-2027 döneminde Avrupa Gençlik Stratejisinin on bir amacı bulunmaktadır. Bu amaçlar şöyle sıralanmaktadır:

- AB ile gençler arasında bağlantı kurmak
- Tüm cinsiyetler arasında eşitlik sağlamak
- Kapsayıcı toplum

¹⁶⁹Creativity and Culture, What is the EU’s role ?, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/creativity-culture_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁷⁰ EU Youth Strategy, Overview, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁷¹ A Renewed EU Strategy Proposed by the European Commission for 2019-2027, https://ec.europa.eu/youth/news/eu-youth-strategy-adopted_en [Erişim, 18.05.2019].

- Bilgi ve yapıcı diyalog kurmak
- Mental sağlık ve refah sağlamak
- Kırsal kesimde yaşayan gençliği ileriye taşımak
- Herkes için kaliteli istihdam
- Kaliteli renme
- Herkese alan ve katılım sağlamak
- Srdrlebilir Yeşil bir Avrupa
- Gençlik Organizasyonları ve Avrupa Programları

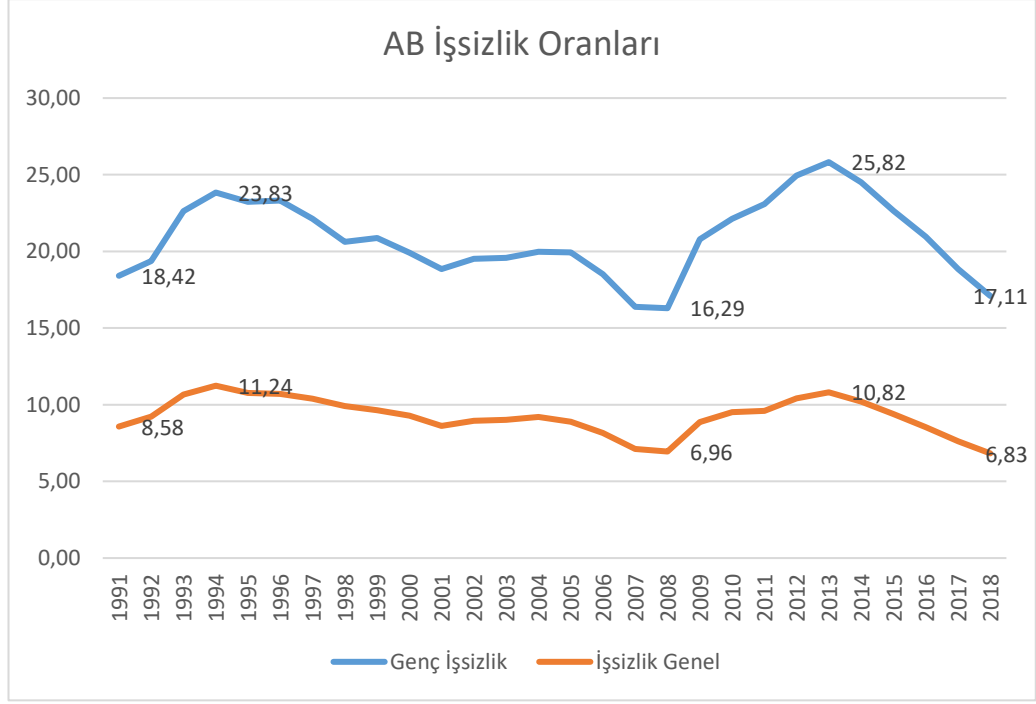
AB Gençlik Stratejisi, AB düzeyinde politika araçlarının ve paydaşlar tarafından ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde eylemler ile harekete geçilerek gençlik vizyonuna katkıda bulunulması gerektiğinin altını çizmektedir.¹⁷²

Avrupa Komisyonu tarafından yapılan çalışmada, gençler için en zor konulardan birisinin bağımsızlıklarını kazanmak için düzenli bir iş bulmak ve istihdamda kalmak olduğu belirtilmektedir. Son ekonomik durgunluk, genç işçilere olan talebin azalmasına ve bu da okuldan iş hayatına başarılı geçiş şansının azalmasına neden olmuştur. Avrupa ekonomisinin ve istihdam olanaklarının gelişmesine rağmen işsizliğin gençleri nasıl etkilediğini ve onların ne gibi fırsatlara erişebildiğini anlamak gerekmektedir.¹⁷³

şekil 4.1. Avrupa Birliği'nde genel işsizlik oranını ve genç işsizlik oranının gelişimini göstermektedir.

¹⁷² European Youth Goals, https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en [Erişim, 18.05.2019].

¹⁷³ European Commission, Commission Staff Working Document Situation of Young People In The European Union Part 3/7, (Brüksel,2018), 3. https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/swd-2018-169-part3_en.pdf [Erişim, 18.05.2019].

Şekil 4.1. AB’de İşsizlik ve Genç İşsizlik Oranları

Dünya Bankası’nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Şekil 4.1.’den çok net şekilde okunan üç sonuç bulunmaktadır. Birincisi Avrupa ekonomisinin Ortak Pazar’a geçtiği 1993 yılına doğru işsizlik oranı ve genç işsizlik oranı artmaktadır. Bu dönemde 1991 yılında %8,58 seviyesinde olan işsizlik oranı yükselmeye başlamış, 1993 yılına gelindiğinde, %11,24 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ise genç işsizlik oranı %18,42’den %23,83 seviyesine yükselmiştir.

İkinci sonuç, 1990 yılların ikinci yarısından itibaren işsizlik oranlarında azalma görülse bile 2008 küresel ekonomik krizinin etkisiyle fırlamıştır. İşsizlik oranı 2008 yılında % 6,96’dan 2013 yılında %10,82’ye yükselmiş, 2018 yılında ise %6,83 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde genç işsizlik oranı %16,96 seviyesinden %25,82’ye yükselmiş, 2018 yılında ise %17,11 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 4.1.’de görülen üçüncü sonuç genç işsizlik oranının daima işsizlik oranının üzerinde seyretmesi ve genel olarak iki katına yakın olmasıdır. Ayrıca genç işsizlik oranı, işsizlik oranına göre daha geniş bir bantta dalgalanmaktadır. Bu durum gençlerin işgücü piyasasındaki hareketlerden istihdamın geneline göre daha derinden etkilendiğine işaret etmektedir.

Tablo 4.1. AB Ülkelerinde İşsizlik Oranının Gelişimi

Ülke Adı	1991	1993	1995	2000	2007	2008	2009	2016	2017	2018
Avusturya	3,4	4,3	4,3	4,7	4,9	4,1	5,3	6,0	5,5	4,8
Belçika	7,0	8,1	9,3	6,6	7,5	7,0	7,9	7,8	7,1	6,3
Bulgaristan	12,2	13,0	13,3	16,2	6,9	5,6	6,8	7,6	6,2	5,3
G.Kıbrıs	2,0	2,6	3,5	5,0	3,9	3,7	5,4	12,9	11,1	8,1
Çek Cumhuriyeti	2,3	4,3	4,0	8,8	5,3	4,4	6,7	4,0	2,9	2,4
Almanya	5,3	7,7	8,2	7,9	8,7	7,5	7,7	4,1	3,7	3,4
Danimarka	9,1	10,7	7,0	4,5	3,8	3,4	6,0	6,2	5,7	5,0
Euro Bölgesi	8,3	10,7	11,4	9,4	7,4	7,4	9,5	10,0	9,0	8,2
İspanya	15,9	22,2	22,7	13,8	8,2	11,3	17,9	19,6	17,2	15,5
Estonya	1,5	6,5	9,7	13,4	4,6	5,5	13,5	6,8	5,8	5,5
Avrupa Birliği	8,6	10,7	10,8	9,3	7,1	7,0	8,9	8,5	7,6	6,8
Finlandiya	6,5	16,2	17,0	11,1	6,9	6,4	8,2	8,8	8,6	7,8
Fransa	9,1	11,3	11,8	10,2	7,7	7,1	8,7	10,1	9,4	9,2
Birleşik Krallık	8,6	10,3	8,7	5,6	5,3	5,6	7,5	4,8	4,3	4,0
Yunanistan	7,7	8,6	9,1	11,2	8,4	7,8	9,6	23,5	21,5	19,2
Hırvatistan	11,1	10,9	10,1	16,1	9,9	8,5	9,2	13,1	11,2	8,9
Macaristan	9,7	12,1	10,2	6,6	7,4	7,8	10,0	5,1	4,2	3,7
İrlanda	15,8	15,6	12,0	4,3	5,0	6,8	12,6	8,4	6,7	5,7
İtalya	10,1	10,2	11,7	10,8	6,1	6,7	7,7	11,7	11,2	10,2
Litvanya	1,1	13,8	17,5	15,9	4,3	5,8	13,8	7,9	7,1	6,0
Lüksemburg	1,5	2,3	2,9	2,3	4,1	5,1	5,1	6,3	5,5	5,5
Letonya	2,7	16,7	19,0	14,2	6,1	7,7	17,5	9,6	8,7	7,9
Malta	6,1	6,5	6,5	6,3	6,5	6,0	6,9	4,7	4,6	4,6
Hollanda	7,3	6,3	7,2	2,7	3,2	2,8	3,4	6,0	4,8	3,9
Polonya	13,1	14,0	13,3	16,3	9,6	7,1	8,2	6,2	4,9	3,7
Portekiz	3,9	5,3	7,1	3,8	8,0	7,6	9,4	11,1	8,9	6,9
Romanya	8,2	8,4	8,0	7,0	6,4	5,8	6,9	5,9	4,9	4,3
Slovakya	11,7	12,2	13,1	19,1	11,1	9,5	12,0	9,7	8,1	6,8
Slovenya	7,1	8,5	7,2	6,9	4,8	4,4	5,9	8,0	6,6	5,5
İsveç	3,2	9,3	8,9	5,5	6,2	6,2	8,4	7,0	6,7	6,4

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.1. Avrupa Birliği üyesi ÷lkelerde ve Euro bölgesinde işsizlik oranlarının yıllara göre gelişimini göstermektedir. 2018 yılı itibariyle, Avrupa Birliği'nde en yüksek işsizlik oranına sahip %19,2 Yunanistan, %15,5 İspanya ve %10,2 ile İtalya olmuştur. Ardından %9,2 ile Fransa gelmektedir. En düşük işsizlik oranına sahip ÷lkeler ise %2,4 ile Çek Cumhuriyeti, %3,4 ile Almanya, %3,7 Macaristan ve yine %3,7 ile Polonya olmuştur.

Tablo 4.2. Avrupa Birliği'nde 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusta işsizlik oranlarının gelişimini göstermektedir.

Tablo 4.2. AB'de Genç İşsizlik Oranının Gelişimi

Ülke Adı	1991	1993	1995	2000	2007	2008	2009	2016	2017	2018
Avusturya	3,7	4,7	5,9	6,3	9,4	8,5	10,6	11,2	9,8	9,2
Belçika	13,9	18,4	21,6	15,3	18,8	17,9	21,9	20,1	19,2	17,6
Bulgaristan	24,5	26,1	26,8	33,2	15,1	12,7	16,1	17,2	12,9	13,5
G.Kıbrıs	4,7	5,7	7,2	9,7	9,5	8,5	13,0	27,9	23,9	18,1
Çek Cumhuriyeti	4,7	8,4	7,8	16,9	10,8	9,9	16,7	10,5	7,9	8,0
Almanya	5,5	7,7	8,5	8,5	11,9	10,6	11,2	7,0	6,8	6,4
Danimarka	11,5	14,6	9,9	6,7	7,5	8,0	11,8	11,9	11,0	9,2
Euro Bölgesi	18,0	22,9	24,6	19,3	15,9	16,4	21,3	23,9	21,6	19,7
İspanya	30,7	42,2	41,8	25,2	18,2	24,6	37,9	44,6	38,7	34,3
Estonya	3,4	10,9	14,0	21,1	10,1	12,0	27,3	13,4	12,1	11,5
Avrupa Birliği	18,4	22,6	23,2	19,9	16,4	16,3	20,8	21,0	18,8	17,1
Finlandiya	15,0	30,8	40,6	29,7	16,4	16,3	21,4	20,0	20,0	17,3
Fransa	19,5	25,2	26,8	20,5	18,7	18,2	22,8	24,5	22,1	20,9
Birleşik Krallık	13,9	17,5	15,5	11,9	14,1	14,8	18,9	13,0	12,0	11,2
Yunanistan	23,4	25,8	26,7	28,8	22,5	21,7	25,6	47,3	43,5	39,5
Macaristan	18,6	22,8	18,6	12,3	18,1	19,6	26,5	12,9	10,7	10,3
İrlanda	22,5	24,1	18,2	6,3	9,2	13,6	24,8	17,0	14,5	13,5
İtalya	28,5	30,1	33,5	31,5	20,4	21,2	25,4	37,9	34,8	31,5
Litvanya	2,7	25,6	31,6	28,6	8,4	13,4	29,6	14,4	13,2	12,4
Letonya	5,7	31,2	34,9	21,3	10,6	13,6	33,4	17,2	16,9	14,7
Malta	11,3	11,9	11,8	11,9	13,5	11,6	14,5	11,0	11,2	10,2
Hollanda	11,1	10,5	12,1	5,3	5,9	5,3	6,6	10,8	8,9	7,0
Polonya	27,4	29,5	30,6	35,2	21,5	17,2	20,5	17,6	14,7	11,4
Portekiz	8,6	12,1	16,0	8,2	16,7	16,7	20,3	28,0	23,9	20,3
Romanya	25,0	23,9	21,0	17,6	20,2	18,7	21,0	20,5	18,3	15,3
Slovakya	23,6	24,8	24,7	36,7	20,4	19,1	27,4	22,2	18,9	18,2
Slovenya	22,2	29,4	18,8	16,3	10,1	10,5	13,7	15,3	11,3	10,2
İsveç	7,9	22,5	19,3	9,3	19,2	20,1	24,9	18,8	17,8	16,9

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.2. incelendiğinde; 2018 yılı itibariyle en yüksek genç işsizlik oranına sahip ülke %39,5 ile Yunanistan olmuştur, ardından %35,3 ile İspanya ikinci sırada gelmektedir. %31,5 ile İtalya üçüncü olmuştur. En düşük genç işsizlik oranı ise %6,4 ile Almanya sahiptir. Ardından %7 ile Hollanda ikinci en düşük genç işsiz oranına sahipken Çek Cumhuriyeti %8 ile üçüncü sıradadır. Her iki tablo karşılaştırıldığında, işsizliğin yüksek olduğu ülkelerde genç işsizliğinin de yüksek olduğu görülmektedir. İşsizliğin en düşük olduğu ilk üç ülkeden ikisi; Almanya ve Çek Cumhuriyeti'nde ise genç işsizliğinin düşük olduğu göze çarpmaktadır.

4.2.Seçilmiş Ülkelerde Genç İşsizliği ile Mücadele Politikaları

Avrupa Birliği'nin genç işsizliği ile mücadelede uyguladığı, Gençlik İstihdam Stratejisi'ni inceledikten sonra, farklı ülkelerde uygulanan genç işsizliği ile mücadele politikalarını incelemek, konunun daha iyi kavranmasına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda Dünya Bankası'na göre yüksek gelir grubundaki ülke kategorisinde yer alan Fransa ve Çek Cumhuriyeti ile Türkiye gibi üst orta gelir grubunda yer alan Brezilya incelenmiştir. Söz konusu ülkelere Fransa gelişmiş ülkeler arasında yer aldığından, Çek Cumhuriyeti ise en düşük genç işsizlik oranına sahip ülkelere olması nedeniyle ve Brezilya ise Türkiye gibi gelişmekte olan ülke kategorisinde yer alması ve yüksek genç nüfusa sahip olması nedeniyle seçilmişlerdir. Bu ülkeler arasında yapılan incelemede her üç ülkenin de gençleri işgücü piyasasında savunmasız olarak gördüğü ve istihdam edilebilirliklerinin artırılması için aktif işgücü piyasası politikalarına başvurduğu görülmüştür.

4.2.1. Fransa

Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinden Fransa, 64,1 milyonluk nüfusuyla AB'nin karar mekanizmasında önde gelen ülkeler arasındadır.

Tablo 4.3. Fransa'da GSYH'nin Gelişimi

Yıl	Kişi başına GSYH (Sabit 2010 US\$)	GSYH (Cari US\$)	GSYH Büyümesi %
1990	32544	1.269.179.616.914	2,91
1991	32856	1.269.276.828.276	1,04
1992	33216	1.401.465.923.172	1,60
1993	32870	1.322.815.612.694	-0,61
1994	33516	1.393.982.750.473	2,35
1995	34091	1.601.094.756.210	2,09

Tablo 4.3. -devam

1996	34442	1.605.675.086.550	1,39
1997	35123	1.452.884.917.959	2,34
1998	36238	1.503.108.739.159	3,56
1999	37280	1.492.647.560.196	3,41
2000	38461	1.362.248.940.483	3,88
2001	38928	1.376.465.324.385	1,95
2002	39078	1.494.286.655.374	1,12
2003	39120	1.840.480.812.641	0,82
2004	39915	2.115.742.488.205	2,79
2005	40252	2.196.126.103.718	1,61
2006	40922	2.318.593.651.988	2,37
2007	41630	2.657.213.249.384	2,36
2008	41479	2.918.382.891.460	0,20
2009	40052	2.690.222.283.968	-2,94
2010	40638	2.642.609.548.930	1,97
2011	41329	2.861.408.170.265	2,19
2012	41258	2.683.825.225.093	0,31
2013	41283	2.811.077.725.704	0,58
2014	41478	2.852.165.760.630	0,96
2015	41765	2.438.207.896.252	1,11
2016	42086	2.465.134.297.439	1,17
2017	42838	2.582.501.307.216	2,16

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.3. Fransa ekonomisinin gelişimini aktarmaktadır. Buna göre Fransa ekonomisi ortak pazara giriş yılı olan 1993 yılındaki %0,61'lik ve 2008 krizinin etkilerinin yaşandığı, 2009 yılındaki %2,94'lük küçülme haricinde kesintisiz olarak büyümüştür. 2017 yılı itibariyle 2.582 milyar dolarlık GSYH ve 42.838 dolarlık kişi başına GSYH rakamlarını yakalamıştır.

Gençlerin sosyal, profesyonel ve toplumsal katılımı ile gençliğin korunması ve eğitim olarak gelişimi Fransız kamu politikalarının uzun süredir ana temelini oluşturmaktadır. Gençlik için kesin ve kalıcı bir politik strateji olmamasına rağmen, gençlik sorunları, gençlikle ya da milli eğitimle sorumlu bir bakanlık tarafından ele alınmaktadır.

Gençlik politikaları sadece ulusal düzeyde değil yerel düzeyde de uygulanmaktadır. Yerel otoriteler, gençlik politikalarının uygulanmasında devlet düzeyindeki politikalarla tamamlayıcı ve karşılıklı bağımlılık içinde hareket etmektedir. Gençlik politikalarında olduğu gibi istihdam politikaları; kamu görevlilerini, yerel otoriteleri, dernekleri ve işletmeleri hem istihdam politikalarının geliştirilmesinde hem de uygulama zamanında harekete geçiren bakanlıklar ve sektörler arası çalışmalara dayanmaktadır.¹⁷⁴

Fransa'da genç istihdamına yönelik politikalar "özel istihdam biçimleri" örnek olarak gösterilebilir. Bunlar; belirli süreli iş sözleşmesi, geçici sözleşmeler, sübvansiyonlu sözleşmeler ve çıraklıklar olarak sıralanmaktadır. Özel istihdam biçimleri gençler için ana iş çeşidi olarak geliştirilmiştir.2013 yılında 15-24 yaş arasındaki gençlerin işgal ettiği işlerin yarısından fazlası özel istihdam biçimindeydi. Kısa süreli sözleşmelerin sayısındaki artış Fransa işgücü piyasasının ikili yapısını ifade etmektedir. Süresiz sözleşmeler hisse senetlerine, kısa süreli sözleşmeler sermaye akımlarına benzetilmektedir.¹⁷⁵

Fransa'da gençlik politikalarının finanse edilmesi bakanlıkları bir araya getiren bir politika belgesi (*Document De Politique Transversale- DPT**) ile mümkündür. Fransa'da 2013-2017 yılları arasında yatırımların önceliği;

I. Kamu hizmetinin geliştirilmesi:

2010 yılında uygulamaya konulan kamu taahhüt programı ile gençler genel ilgi alanlarındaki görevlere katılarak gelir elde edebilmektedir.

II. Kar amacı gütmeyen, STK sektörünün geliştirilmesi için toplamda beş program finanse edilmiştir.

- Toplumsal Yaşamı Geliştirme Fonu; fon toplumsal yaşamı, ulusal ve yerel düzeyde desteklemek ve özellikle gönüllü eğitimini ve inovatif sosyal eylemleri finanse etme amacı güder.
- Gönüllü kaynak ve bilgi merkezleri
- Ulusal ve bölgesel örgütlerin federasyonlarına destek vermek
- Akredite'' Gençlik ve Resmi Eğitim'' örgütlerine destek vermek

III. Gençlik ve yaygın eğitim lehine faaliyetler:

- Avrupa ve uluslararası hareketler,

¹⁷⁴ Youth Policy in France, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-France> [18.05.2019].

¹⁷⁵ European Commission Youth Wiki National Description, Youth Policies in France, (2017), 68.

- Gençlere bilgi sağlamak, (gençler için bilgi kuruluşlarını sübvansetmek)
- Yeni nesil tatil kampları kurarak, daha geniş bir eğlence teklifi geliştirmek.
- Resmi olmayan eğitim alanlarında kariyer,
- Resmi olmayan gençlik eğitim organizasyonu projelerini desteklemek
- Gençlik, resmi olmayan eğitim ve gönüllü organizasyonlara destek verilmesi,

konuları Fransa'da politika unsuru olarak görülmüş ve desteklenmiştir. Örneğin; DPT* gençlik yararına yapılan toplam devlet harcamalarını, 2015 yılında 84,5 milyar Euro, 2016 yılında 86 milyar Euro olarak açıklamıştır. Toplam yatırımların bir kısmı özellikle gençlik politikalarına ve gönüllü organizasyonlarının geliştirilmesine ayrılmıştır. ‘*Programme 163 Jeunesse et Vie Associative*’ ile 2015 yılında 237 milyon Euro, 2016 yılında ise 391 milyon Euro bütçe ayrılmıştır.¹⁷⁶

Fransa ayrıca AB fonlarından da pay almaktadır. Fransa'nın Avrupa Komisyonu'ndan Erasmus + Ajansı ile ilgili olarak 2016 yılında aldığı proje bütçesi, 13,2 milyon eurodur. Bu bütçe üç temel faaliyette harcanmıştır:

- I. Genç işçiler ve gençlerin mobilitesi için 9,7 milyon euro. Bu bütçenin; 3,7 milyon eurosu gençlik değişimlerine, 4,6 milyon eurosu, Avrupa gönüllü hizmetine, 1,4 milyon eurosu genç işçi hareketliliğine ayrılmıştır.
- II. Stratejik ortaklık (Eğitim ve İşbirliği Planı) için 0,7 milyon euro ayrılmıştır.
- III. Gençlik politikalarına 0,6 milyon euro ayrılmıştır.¹⁷⁷

Tablo 4.4. Yıllara Göre Fransa'da İşgücüne Katılım Oranı

Yıl	15-24 Yaş, Toplam	15-24 Yaş, Erkek	15-24 Yaş Kadın	Toplam (15+)	Erkek (15+)	Kadın (15+)
1990	44,6	47,7	41,3	55,7	65,7	46,3
1991	40,6	43,2	38,0	55,3	64,6	46,4
1992	40,0	42,9	37,0	55,3	64,4	46,8
1993	38,4	40,8	35,8	55,3	63,9	47,2
1994	36,8	39,2	34,2	55,2	63,5	47,4
1995	36,1	38,4	33,7	55,2	63,1	47,7
1996	36,0	39,0	32,9	55,6	63,5	48,2

¹⁷⁶ European Commission, *age*, 23.

¹⁷⁷ European Commission, *age*, 24.

Tablo 4.4. -devam

1997	35,3	38,3	32,0	55,2	63,2	47,8
1998	35,1	38,1	32,0	55,3	62,9	48,1
1999	36,7	40,7	32,5	55,6	63,1	48,5
2000	36,4	40,1	32,6	55,5	62,9	48,6
2001	36,0	39,8	32,0	55,2	62,6	48,3
2002	36,7	40,9	32,2	55,5	62,8	48,6
2003	37,2	41,0	33,2	56,1	62,8	49,8
2004	37,1	40,8	33,1	56,1	62,8	49,7
2005	38,6	42,7	34,4	56,2	62,6	50,1
2006	38,8	42,9	34,4	56,0	62,3	50,2
2007	39,2	42,9	35,3	56,1	62,1	50,5
2008	39,2	43,2	35,1	56,2	62,1	50,7
2009	40,1	43,7	36,3	56,4	62,1	51,0
2010	39,3	43,2	35,2	56,3	62,0	50,9
2011	38,2	41,8	34,5	56,0	61,5	50,8
2012	37,5	41,1	33,8	56,2	61,7	50,9
2013	37,5	41,0	33,8	56,1	61,4	51,1
2014	36,8	40,2	33,2	55,7	60,8	50,8
2015	37,6	41,0	34,0	55,6	60,7	50,7
2016	37,6	40,7	34,4	55,4	60,4	50,7
2017	37,7	41,3	33,9	55,3	60,3	50,4

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.4 Fransa'da işgücüne katılım oranının gelişimini göstermektedir. Buna göre 1990 yılından 2017 yılına sadece 15 yaş üzeri kadın nüfusun işgücüne katılım oranı %46,3 seviyesinden %50,4 seviyesine ulaşarak artış göstermiştir. 15-24 yaş arasındaki gençlere baktığımızda ise işgücüne katılım oranı, hem kadınlarda hem erkeklerde hem de toplamda düşüş göstermiştir.

Tablo 4.5. Fransa’da İşsizlik Oranı ve Genç İşsizlik Oranı

Yıl	Genç İşsizlik Oranı Toplam	Genç İşsizlik Oranı Erkek	Genç İşsizlik Oranı Kadın	İşsizlik Oranı Toplam	İşsizlik Oranı Erkek	İşsizlik Oranı Kadın
1990	19,47	16,8	22,6	9,13	7,20	11,67
1991	21,39	18,4	25,0	10,20	8,13	12,90
1992	25,21	23,2	27,6	11,32	9,65	13,45
1993	28,42	26,8	30,4	12,59	11,06	14,53
1994	26,77	23,4	30,7	11,84	10,01	14,10
1995	27,22	24,7	30,3	12,37	10,62	14,53
1996	28,51	26,5	31,0	12,57	11,04	14,46
1997	25,88	23,8	28,4	12,07	10,39	14,15
1998	26,07	24,5	28,2	11,98	10,38	13,94
1999	20,46	18,8	22,6	10,22	8,56	12,23
2000	17,93	16,0	20,5	8,61	7,02	10,55
2001	18,89	17,5	20,8	8,70	7,79	9,82
2002	17,20	16,4	18,2	8,31	7,60	9,15
2003	19,67	19,6	19,7	8,91	8,09	9,89
2004	20,18	19,4	21,2	8,49	7,82	9,29
2005	21,19	20,2	22,5	8,45	7,87	9,13
2006	18,70	18,2	19,4	7,66	7,28	8,10
2007	18,20	18,4	18,0	7,06	6,73	7,45
2008	22,81	23,8	21,5	8,74	8,68	8,80
2009	22,44	22,1	22,9	8,87	8,70	9,07
2010	21,84	21,3	22,6	8,81	8,54	9,12
2011	23,57	24,0	23,1	9,40	9,44	9,36
2012	23,98	23,7	24,3	9,92	10,04	9,79
2013	24,14	25,0	23,0	10,29	10,53	10,02
2014	24,55	25,6	23,2	10,36	10,79	9,87
2015	24,45	24,9	23,9	10,06	10,24	9,85
2016	22,13	23,0	21,1	9,40	9,45	9,34
2017	20,92	21,6	20,1	9,18	9,13	9,24

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.5. Fransa’da genel ve genç işsizlik oranlarının gelişimini göstermektedir. Buna göre; Fransa’da 15-24 yaş arasındaki gençlerde işsizlik oranı, genel işsizlik oranının iki katı civarında seyretmiştir. İşgücüne katılım oranının etkisiyle 15 yaş üzeri kadınlarda işsizlik oranının 1990 seviyesinin altına inerek 2017 yılında %9,24 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bununla beraber kriz ortak pazara giriş yılı olan 1993 ve küresel ekonomik krizin başlangıcı olan 2008 yılı itibariyle tüm yaş ve cinsiyet gruplarında işsizlik oranları artma eğilimine girmiştir.

4.2.2. Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti Avrupa Birliği’ne 2004 yılında giren on ülkeden birisidir. 10.5 milyonluk nüfusu bulunan ülke 78,8 bin kilometre kare alana sahip olmasına rağmen dengeli durumdaki ekonomisiyle dikkat çekmektedir.

Tablo 4.6 Çek Cumhuriyetinde GSYH’nin Durumu

Yıl	GSYH (Cari US\$)	GSYH Artışı Yıllık (%)	Kişi başına GSYH (sabit 2010 US\$)
1990	40.477.403.220	-11,61	13989
1991	29.675.502.270	-0,51	12394
1992	34.590.052.812	0,06	12318
1993	40.614.350.197	2,91	12313
1994	47.554.674.591	6,22	12667
1995	59.775.697.061	4,22	13463
1996	66.985.765.439	-0,59	14048
1997	61.792.161.168	-0,33	13979
1998	66.490.372.105	1,43	13947
1999	64.867.483.193	4,27	14161
2000	61.649.492.817	2,91	14807
2001	67.523.642.262	1,65	15295
2002	81.910.771.994	3,60	15577
2003	99.627.140.274	4,91	16143
2004	119.162.172.468	6,53	16930
2005	136.280.689.891	6,85	18011
2006	155.463.807.113	5,60	19194
2007	189.227.050.760	2,68	20151
2008	235.718.586.901	-4,80	20521
2009	206.179.982.164	2,27	19424
2010	207.477.857.919	1,78	19808
2011	227.948.349.666	-0,80	20119
2012	207.376.427.021	-0,48	19930
2013	209.402.444.996	2,72	19827
2014	207.818.330.724	5,31	20344
2015	186.829.940.546	2,45	21382
2016	195.090.272.403	4,35	21864
2017	215.913.545.038	1,11	22755

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/>
[10.05.2019]

Tablo 4.6 Çek Cumhuriyeti GSYH'sinin genel durumu izlenmektedir. 1989 yılında "Kadife Devrim" ile Sovyetler Birliği'nden ayrılarak Çekoslovakya kurulmuş, 1993 yılında ise ülke Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak ikiye ayrılmıştır.¹⁷⁸ Sovyetlerden ayrılarak kapitalizme dönen Çek Cumhuriyetinin ilk yılında %11,6 gibi ciddi bir küçülme görülse de ülke toparlanmıştır. Tablo 4.6'dan görüleceği üzere 1990 yılından 2017 yılına GSYH'sini beş kattan fazla, kişi başına GSYH'sini ise 1,6 kat artırmıştır. 2018 yılı itibariyle Çek Cumhuriyeti nüfusunun %9,5'i 15-24 yaş aralığında, %84'ü ise diğer yaş gruplarındadır. Nüfusun %48,8'i kadın, %52,2 ise erkektir. Nüfusunun %23,2'si 15-29 yaş grubundadır.

Çek Cumhuriyeti'nde çocuklar ve gençlik üzerine devlet politikası, zaman, siyasi rejim ve sosyal iklimdeki birçok farklılaşma ile birlikte kamusal alanın geleneksel bir alanı ve odak noktasıdır. Çek Cumhuriyeti'nde gençlik üzerine ilk kanun tartışmaları 1986'da Sosyalist Çekoslovakya döneminde başlamıştır. Ancak 1989 Kadife Devrim, liberal ekonomiye dönüş çabaları, Avrupa Birliği'ne giriş ve ekonomik krizler arasında gençliğe yönelik bir kanun kabul edilmemiştir.¹⁷⁹

1990'ların sonunda ülkenin ilk "Gençlik Stratejisi" ortaya çıkmıştır. Gençlik Stratejisi, eğitim, kültür, halk sağlığını koruma, istihdam ve sosyal konular gibi sektörler arası, güçlü konumlu bir yapıdadır. Genel olarak gençler, kamu politikalarında spesifik, savunmasız bir grup olarak görülmektedir.¹⁸⁰

Çek Cumhuriyeti'nde 2014-2020 yıllarını kapsayan Ulusal Gençlik Stratejisi 12 Mayıs 2014'te kabul edilmiştir. Gençlik Stratejisi beş amaca hizmet etmektedir:

- I. Temel Direkler; 2020 stratejisinin gençler üzerinde beklenen etkisinin dayandığı temel ilkeleri ifade etmektedir. Aynı zamanda gençlerin yetişkin dünyasına adım atmadan önce test ettikleri geçiş dönemlerinin uzaması gerçeğini ifade eder. Strateji
 - gençlerin kendi hayatları, aileleri, toplumlarından sorumlu bağımsız bireylere dönüşümünü kolaylaştırmak,
 - gençlerin gerçekçi ihtiyaç ve fırsatlarına odaklanma,

¹⁷⁸ T.C. Ticaret Bakanlığı, Çekya, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/cek-cumhuriyeti/ulke-profili/ekonomik-gorunum/genel-bilgiler> [18.05.2019].

¹⁷⁹ EACEA National Policies Platform, Czech Republic Overview, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-Czech-Republic> [18.05.2019].

¹⁸⁰ EACE Nacional Policies Platform, **age**.

- gençlerin toplumsal gelişme potansiyellerini teşvik etme, şeklindeki üç ayağa dayanmaktadır.

II. Yatay öncelikler: 2020 gençlik stratejisi beş temel öncelikten oluşmaktadır. Bunlar:

- Fırsat eşitliği: Gençlik Stratejisi, her gencin saygı görme, devletten destek ve eşit muamele görme hakkını garanti etmektedir.
- Bakanlıklar arası ve sektörler arası bir yaklaşım.
- Yaygın (resmi olmayan) ve kaliteli eğitime destek.
- Gençleri karar alma sürecine dahil etmek
- Kuşaklar arası dayanışmayı sağlamak

III. Stratejik Hedefler

- Çocukların ve gençlerin haklara ve bilgiye eşit erişimini kolaylaştırmak.
- Çocukların ve gençlerin eğlence temelli, yaygın eğitimde yer almaları için sürdürülebilir ve olumlu koşullar yaratmak.
- Boş zaman etkinliklerini genişletmek, çocukların ve gençlerin bu etkinlikleri kullanımını teşvik etmek.
- Gençlerin sınır ötesi hareketliliğini desteklemek.
- Gençlerin istihdam koşullarını ve istihdam edilebilirliğini geliştirmek.
- Çocukların ve gençlerin, fiziksel ve zihinsel sağlıklarına, ahlaki sorumluluklarına önem vererek, onların kapsamlı ve uyumlu gelişimini teşvik etmek.
- Çocukların ve gençlerin karar alma süreçlerine aktif katılımını, sosyal ve demokratik yaşamı etkilemelerini teşvik etmek.
- Gençlere gönüllülük faaliyetleri için elverişli koşullar yaratmak,
- Daha az fırsatı olan çocukların ve gençlerin katılımını artırmak,
- Çocukları ve gençleri sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda bir yaşama motive etmek ve çevresel okuryazarlığı artırmak.
- Medyanın güvenli ve yaratıcı kullanımını için gençlerde ve çocuklarda yetkinliklerin gelişimini teşvik etmek.
- Çocuklara ve gençlere, kültür ,sanat ve gelenekler için çeşitli yollar sunmak.

IV. Operasyonel amaçlar

V. İstenilen hedeflere ulaşmak için spesifik yönlendirmeleri belirleyen önlemler.¹⁸¹

Çek Cumhuriyeti'nin mevcut istihdam politikası "2020 İstihdam Politikası Stratejisi" olarak adlandırılmaktadır. İşgücü piyasasına yönelik politik müdahalenin şekli kısıtlayıcı olmaktan ziyade destekleyicidir. Serbest piyasa ekonomisi nedeniyle işgücü piyasasındaki gelişmeleri yönetmek için imkânlar sınırlıdır. İstihdam politikasına göre gençlik, genellikle 25 yaşına kadar olan bir grup ya da genellikle bir uzun dönemli iş tecrübesi olmayan 30 yaşın altındaki üniversite mezunlarını ifade etmektedir. Çek hukukuna göre bir kişi 15 yaşını doldurmuşsa ve zorunlu ilköğretimi tamamlamışsa çalışabilir. Çocuklar ise 18 yaşına kadar uluslararası uygulamalara ve Çek kurumsal yapısına göre koruma altındadır. 2014 yılından bu yana 16 yaşından büyükler ebeveynlerinin rızası varsa kendi işlerini başlatabilirler.¹⁸²

Avrupa 2020 stratejisi bağlamında, Çek Cumhuriyeti'nin 15-24 yaş arasındaki gençler arasındaki işsizliği azaltmak için ulusal politika hedefi bulunmaktadır. Buna göre genç işsizlik oranını 2010 seviyesine göre üçte bir oranında azaltmak yani somut olarak %12,3 seviyesine çekmek hedeflenmektedir.¹⁸³

Tablo 4.7. Gençlik Stratejisi Kapsamında Çek Kamu Harcamaları

Yıl	CZK (bin)	Euro (bin)
2010	297 617	12 000
2011	297 718	12 000
2012	309 140	12 200
2013	308 866	12 200
2014	299 734	11 100
2015	224 388	8 310
2016	276 243	10 200
2017	280 623	10 400

European Commission, EACEA National Policies Platform 1.7. Funding Youth Policy, <https://bit.ly/2WqrGU6> [18.05.2019]

Çek Gençlik Stratejisinin finansmanı, ulusal düzeyde tablo 4.7.'de gösterilmektedir. Çek Cumhuriyeti Gençlik Stratejisinin finansmanına ilk dört yıl 12 milyon euro bütçe ayırırken bu rakam 2017 yılında 10400 bin euroya gerilemiştir.

¹⁸¹ EACEA National Policies Platform, 1.3. National Youth Strategy, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/13-national-youth-strategy-czech-republic#Involving%20young%20people> [18.05.2019].

¹⁸² EACEA National Policies Platform, 3.1. General Context, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/31-general-context-czech-republic> [18.05.2019].

¹⁸³ EACEA National Policies Platform, 3.2 Administration and Governance, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/32-administration-and-governance-czech-republic> [18.05.2019].

Tablo 4.8. Çek Cumhuriyeti İşgücüne Katılım Oranları

Yıllar	Toplam (15+)	Erkek (15+)	Kadın (15+)	Toplam (15-24)	Erkek (15-24)	Kadın (15-24)
1990	61,0	70,8	52,0	47,17	55,45	38,51
1991	61,3	71,2	52,1	50,90	59,27	42,15
1992	61,3	71,2	52,2	51,28	59,72	42,45
1993	61,4	71,2	52,3	51,60	60,16	42,65
1994	61,5	71,3	52,6	52,13	60,05	43,87
1995	61,4	71,3	52,3	50,32	58,43	41,85
1996	61,1	71,2	51,7	48,78	56,89	40,29
1997	60,5	70,2	51,5	45,41	52,28	38,24
1998	60,5	70,0	51,6	46,08	51,98	39,91
1999	60,6	69,9	52,0	45,95	50,96	40,69
2000	60,1	69,3	51,6	44,55	48,46	40,45
2001	59,7	68,9	51,2	42,29	46,16	38,24
2002	59,6	69,0	50,9	39,44	43,74	34,93
2003	59,4	68,3	51,0	36,54	39,68	33,25
2004	59,1	68,3	50,6	35,00	38,41	31,43
2005	59,5	68,9	50,8	33,98	38,82	28,91
2006	59,3	68,6	50,6	33,34	37,46	29,01
2007	58,9	68,4	49,9	31,69	36,41	26,70
2008	58,5	68,2	49,3	30,84	35,49	25,92
2009	58,6	68,2	49,5	31,56	36,88	25,92
2010	58,3	68,0	49,2	30,65	35,94	25,06
2011	58,2	67,5	49,4	29,76	35,30	23,90
2012	58,7	67,7	50,1	31,07	36,20	25,65
2013	59,4	68,1	51,0	31,39	36,63	25,87
2014	59,4	68,3	51,0	32,17	38,04	26,01
2015	59,6	68,2	51,4	32,72	37,63	27,57
2016	60,1	68,6	52,1	32,56	38,17	26,66
2017	60,4	68,8	52,5	32,25	37,18	27,06
2018	60,2	68,4	52,4	30,93	35,73	25,90

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.

<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Çek Cumhuriyeti işgücüne katılım oranları Tablo 4.8.'de verilmiştir. Genel işgücüne katılım oranlarını incelediğimizde; Sovyet döneminden bu yana kadın işgücüne katılım oranının %52 seviyelerini koruduğunu, erkek istihdamının ise sınırlı bir oranda gerilediğini söylemek mümkündür. Genç işgücüne katılım oranları ise genel olarak gerilemiştir.

Tablo 4.9.Çek Cumhuriyeti Genç İşsizlik Oranı ve Genel İşsizlik Oranı

Yıllar	Toplam (15-24)	Erkek(15-24)	Kadın (15-24)	İşsizlik Oranı Toplam
1991	4,7	5,0	4,2	2,3
1992	6,3	6,2	6,4	3,2
1993	8,4	6,9	10,5	4,3
1994	8,6	7,8	9,8	4,3
1995	7,8	7,2	8,7	4,0
1996	7,2	6,4	8,3	3,9
1997	6,9	6,8	7,2	4,3
1998	10,8	9,3	12,8	5,9
1999	16,5	16,1	17,0	8,5
2000	16,9	17,2	16,5	8,8
2001	16,2	16,2	16,2	8,0
2002	15,3	15,5	15,0	7,0
2003	16,7	16,0	17,5	7,5
2004	19,8	21,3	17,9	8,2
2005	19,3	19,4	19,1	7,9
2006	17,5	16,7	18,7	7,1
2007	10,8	10,6	11,0	5,3
2008	9,9	9,9	9,9	4,4
2009	16,7	16,6	16,7	6,7
2010	18,4	18,3	18,5	7,3
2011	18,1	18,1	18,0	6,7
2012	19,5	19,8	19,0	7,0
2013	19,0	18,6	19,5	7,0
2014	15,9	15,0	17,1	6,1
2015	12,6	11,3	14,4	5,0
2016	10,5	9,9	11,4	4,0
2017	7,9	7,4	8,7	2,9
2018	8,0	7,6	8,6	2,4

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.

<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.9. Çek Cumhuriyeti'nde genç işsizlik oranlarının gelişimini göstermektedir. Avrupa Birliği'nin en düşük işsizlik oranına sahip ülkelerinden birisi olan Çek Cumhuriyeti'nde 15-24 yaş arasındaki genç nüfusta da işsizlik oranları gerilemiştir. Çek Cumhuriyeti Gençlik Stratejisi kapsamındaki %12,3 hedefini 2018 yılında %8 ile yakalamış ve hedefin 4,3 puan altına indirmeyi başarmıştır.

4.2.3. Brezilya

Brezilya’da yaklaşık 50 milyon civarında 15-29 yaş arasında genç bulunmaktadır.¹⁸⁴ Toplam nüfusu 2017 yılı itibariyle 209 milyon 288 bin kişidir.¹⁸⁵ Sahip olduğu genç nüfus, ülkenin gelişim potansiyeli açısından kritik öneme sahiptir.

Tablo 4.10 Brezilya’da GSYH’nin gelişimini göstermektedir. Buna göre Brezilya 1990 yılında 461 milyar dolar olan GSYH’sini 2011 yılında 2.66 trilyon dolara çıkarmayı başarmış, 5 kattan fazla artış sağlamıştır. GSYH 1993 yılından 2009 yılına kadar kesintisiz büyüme süreci yaşamıştır. Ancak kriz sonrasında tekrar büyümeye başlasa da 2014’de büyüme yavaşlamış 2015 ve 2016 yıllarında küçülme gerçekleşmiştir.

Tablo 4.10. Brezilya’da GSYH’nin Gelişimi

Yıl	GSYH Büyümesi (Yıllık%)	GSYH (Cari US\$)	Kişi Başına GSYH Büyümesi Yıllık (%)	Kişi Başına GSYH Sabit 2010 US\$)
1990	-3,10	461.951.782.000	-4,8	7965
1991	1,51	602.860.000.000	-0,2	7946
1992	-0,47	400.599.250.000	-2,1	7776
1993	4,67	437.798.577.640	3,0	8006
1994	5,33	558.111.997.497	3,6	8297
1995	4,42	769.305.386.140	2,7	8526
1996	2,21	850.426.433.004	0,6	8575
1997	3,39	883.199.625.314	1,8	8727
1998	0,34	863.723.411.645	-1,2	8622
1999	0,47	599.388.579.960	-1,0	8532
2000	4,39	655.420.645.499	2,9	8778
2001	1,39	559.372.276.095	0,0	8777
2002	3,05	507.962.487.686	1,7	8924
2003	1,14	558.319.920.840	-0,2	8911
2004	5,76	669.316.654.004	4,5	9309
2005	3,20	891.630.177.235	2,0	9495
2006	3,96	1.107.640.289.611	2,8	9762
2007	6,07	1.397.084.349.956	5,0	10245
2008	5,09	1.695.824.565.961	4,0	10658
2009	-0,13	1.667.019.783.575	-1,1	10540

¹⁸⁴ Guide To Public Policy, Additional Background, <http://www.youthpolicy.org/factsheets/country/brazil/> [18.05.2019].

¹⁸⁵ Dünya Bankası, 24.04.2019 tarihli veri seti.

Tablo 4.10. -devam

2010	7,53	2.208.871.646.203	6,5	11224
2011	3,97	2.616.201.578.192	3,0	11559
2012	1,92	2.465.188.674.415	1,0	11671
2013	3,00	2.472.806.919.902	2,1	11912
2014	0,50	2.455.993.625.159	-0,4	11866
2015	-3,55	1.802.214.373.741	-4,4	11348
2016	-3,31	1.796.275.437.088	-4,1	10884
2017	1,06	2.053.594.877.013	0,3	10914

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir. <https://data.worldbank.org/>
[10.05.2019]

GSYH'sindeki 5 kat artışa rağmen kişi başına GSYH artışı 1990-2017 yılları arasında %37 civarında gerçekleşmiştir.

Brezilya'da gençliğin statüsü 2013 tarihli "Haklar ve Gençliğin Kamu Politikası Kanunu" ile belirlenmiştir.

Kanunun prensipleri şu şekilde sıralanmaktadır:¹⁸⁶

- Gençlerin özerkliğini ve özgürlüğünü teşvik etmek
- Doğrudan ya da temsil yoluyla sosyal ve politik katılımı geliştirmek ve teşvik etmek
- Ülkenin kalkınmasında, yaratıcılığı ve katılımı teşvik etmek
- Gençliğin, evrensel, neslinden gelen ve bireysel haklarını tanımak
- Gençliğin refahını ve tam gelişmesini teşvik etmek
- Gençliğin kimliği, bireysel ve toplu çeşitliliği bağlamında, güvenli bir hayatı, barın kültürünü, dayanışmayı ve ayrımcılık karşıtlığını desteklemek
- Genç kuşakların diğerleriyle etkileşimi ve diyalogu geliştirmek

Aynı kanunun üçüncü bölümünde profesyonel olarak çalışma ve gelir elde etme hakkı düzenlenmektedir.

Buna göre gençler, özgürlük, eşitlik, güvenlik ve uygun şekilde ücretlendirilmiş ve sosyal koruma koşullarında mesleki iş ve gelir hakkına sahiptir. Gençlerin bu hakkı sağlanırken aşağıdaki önlemlerin hükümet tarafından alınması gerekli görülmektedir:¹⁸⁷

¹⁸⁶ Brazil Rights And Policy Of Youth, Law No.12,852, (5 Ağustos.2013), 1., http://www.youthpolicy.org/wp-content/uploads/library/2013_Brazil_Youth_Statute_Eng.pdf
[18.05.2019].

¹⁸⁷ Brazil Rights And Policy of Youth, **age**, 3.

- Kolektif iş örgütlenme biçimlerini, dayanışma ağlarını ve serbest örgütlenmeyi destekler
- İş saatleri ve eğitim saatleri arasında uyumluluk sağlamak,
- Genç girişimciler için özel kredi limit oluşturulması,
- Gençlik çalışmalarının sömürülmesi ve güvencesizliği ile ilgili önleyici ve bastırıcı devlet politikaları oluşturmak
- Genç kırsal işçilerin, aile çiftçiliğinde, kırsal aile girişimlerinde desteklemek.
- Engelli çalışanları teşvik etmek.

Ulusal Gençlik Politikası, tüm büyük gençlik programlarının örnek olay incelemelerini yaparken Gençlik Statüsü, gençlik, gençlik hakları ve Ulusal Gençlik Sistemi ve Gençlik Konseyi'nin yasal olarak kurulması için kamu politika ve prensiplerini detaylandırmaktadır.

Brezilya'da Genç işsizliği ile mücadele politikalarından bir diğeri *Gençlik Hayat Planı (Youth Alive Plan)*'dir. 2012 yılında başlatılan plan, gençlerin savunmasızlığını, özellikle siyahi gençlere karşı şiddeti azaltmayı planlayan, çeşitli bakanlıklar ile koordineli olarak eylemler yürütmeyi, federal hükümet, eyaletler ve yerel yönetimlerle istikrarlı bir şekilde çalışmayı amaçlayan bir plandır. Plan kapsamında, eğitim, sağlık, kültür, adalet, iş ve istihdam alanında programlar geliştirilmektedir.¹⁸⁸

Brezilya'da genç işsizliği ile mücadele kapsamında uygulamaya konulan bir başka plan ise "*Projovem Trabalhador (PJT)*"'dir. Program 2008 yılında, işsiz ve okula kayıtlı olmayan, ailelerinin geliri kişi başına bir asgari ücrete kadar olan, 18-29 yaşları arasındaki "savunmasız" gençler için profesyonel eğitim sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Eğitim boyunca gençlere aylık 100 Brezilya Reali burs bağlanmış, buna ek olarak ulaşım ve eğitim kaynaklı harcamalarını karşılayan bir hibe verilmiştir. Okul malzemeleri de öğrenciye bedelsiz sunulmuştur. Söz konusu eğitim kursları 100 saat genel eğitim ve 250 saat profesyonel eğitim olmak üzere toplam 350 saat sürmekteydi. 2012 yılına kadar dört binden fazla savunmasız genç bu program yoluyla nitelik kazanmıştır.¹⁸⁹

Bir başka program ise 2000 yılında yürürlüğe giren Çıracılık Kanunu'dur. Bu kanun, orta ve büyük ölçekli tüm işletmelere, kısıtlı bir zaman dilimi için (maksimum iki yılla

¹⁸⁸ G20 Employment Plan, (Brazil, 2014), 12.

¹⁸⁹ G20 Employment Plan, **age**, 15.

sınırlı olmak üzere) yaşları 14-24 arasındaki çırakları istihdam etmeyi zorunlu kılıyordu. 2013 yılında, 335.8 binden fazla çırak bu yolla istihdam edilmiştir. 2005 - 2013 arasında, Brezilya'da 1.7 milyondan fazla çırak işe alınmıştır. İşe alınan çırakların %50'sine yakını çıraklık sözleşmesi bittikten sonra da işlerine devam etmişlerdir.¹⁹⁰

Tablo 4.11. Brezilya'da İşgücüne Katılım Oranları

Yıllar	Toplam 15+	Erkek 15+	Kadın 15+	Toplam 15-24	Erkek 15-24	Kadın 15-24
1990	62,2	83,2	42,0	62,1	79,2	45,0
1991	62,5	82,9	43,0	62,0	78,5	45,5
1992	62,9	82,5	44,1	62,0	77,9	46,0
1993	63,2	82,1	45,1	61,9	77,2	46,5
1994	63,5	81,7	46,2	61,8	76,5	47,0
1995	63,9	81,3	47,3	61,8	75,9	47,5
1996	62,5	79,5	46,3	59,5	72,4	46,5
1997	63,2	80,0	47,1	60,1	73,3	46,8
1998	63,4	79,5	48,0	60,1	72,6	47,4
1999	63,9	79,3	49,3	60,2	72,1	48,2
2000	64,2	78,8	50,3	59,9	71,1	48,4
2001	64,4	78,2	51,3	59,5	70,1	48,7
2002	65,1	78,2	52,6	60,4	70,3	50,3
2003	65,1	77,9	52,9	60,2	69,9	50,3
2004	65,8	78,2	54,0	61,6	71,1	52,0
2005	66,4	78,3	55,1	63,0	72,2	53,6
2006	66,0	77,8	54,8	61,6	70,5	52,4
2007	65,7	77,4	54,6	61,3	69,9	52,4
2008	65,7	77,5	54,5	60,8	69,5	51,9
2009	65,9	77,4	55,0	60,5	69,0	51,8
2010	64,8	76,6	53,6	58,9	67,2	50,2
2011	63,6	75,7	52,2	57,2	65,4	48,7
2012	64,4	76,2	53,1	57,2	65,2	48,8
2013	64,2	76,1	53,0	56,0	64,0	47,7
2014	64,0	75,7	52,9	55,0	62,6	47,1
2015	64,1	75,4	53,4	54,8	62,3	47,1
2016	63,8	74,9	53,3	55,0	61,7	48,2
2017	64,1	74,6	54,2	55,8	62,0	49,4
2018	63,9	74,4	54,0	55,8	61,9	49,4

Dünya Bankası'nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.

<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

¹⁹⁰ G20 Employment Plan, age, 15.

Tablo 4.11. Brezilya’da işgücüne katılım oranlarının gelişimini göstermektedir. Brezilya’da 1990 – 2018 döneminde genel işgücüne katılım oranı sürekli %62 üzeri olarak gerçekleşmiş, erkeklerin katılımı gerilerken, kadının işgücüne katılımı %42’den %54 seviyesine yükselmiştir. Gençlerin oranlarına bakacak olursak aynı dönemde kadınlarda %45’den %49,4 yükseliş gözlemlerken, erkeklerde ve toplamda düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 4.12. Brezilya’da İşsizlik Oranlarının Gelişimi

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam (15-24)	Erkek (15-24)	Kadın (15-24)
1991	6,3	5,4	7,9	11,4	9,7	14,2
1992	6,4	5,5	8,1	11,8	10,0	14,8
1993	6,0	5,2	7,4	11,4	9,8	14,0
1994	6,1	5,1	7,7	11,4	9,6	14,3
1995	6,4	5,4	8,1	11,8	9,9	14,9
1996	7,3	5,8	9,6	13,0	10,6	16,8
1997	8,2	6,5	10,9	14,8	12,1	19,2
1998	9,4	7,4	12,6	17,7	14,1	23,2
1999	10,2	8,2	13,3	18,8	15,4	24,0
2000	9,9	7,9	12,8	18,3	15,0	23,3
2001	9,6	7,8	12,2	18,0	14,9	22,6
2002	9,4	7,6	11,9	18,2	14,8	22,9
2003	10,0	8,1	12,7	19,2	15,4	24,6
2004	9,1	7,0	12,0	18,1	14,4	23,4
2005	9,6	7,4	12,5	19,5	15,5	24,9
2006	8,6	6,6	11,4	17,8	13,9	23,1
2007	8,3	6,2	11,1	16,7	13,0	21,8
2008	7,3	5,4	9,9	15,5	11,9	20,3
2009	8,5	6,4	11,4	17,8	13,9	23,1
2010	7,7	5,7	10,4	16,4	12,9	21,3
2011	6,9	5,1	9,4	15,4	12,2	19,8
2012	7,2	5,8	9,1	15,9	13,1	19,8
2013	7,0	5,7	8,8	15,7	13,1	19,3
2014	6,7	5,6	8,1	15,6	13,2	18,8
2015	8,4	7,2	10,1	19,6	16,7	23,6
2016	11,6	10,2	13,5	26,9	23,8	31,1
2017	12,8	11,4	14,7	29,0	25,7	33,2
2018	12,5	11,1	14,4	28,6	25,7	32,5

Dünya Bankası’nın 24.04.2019 tarihli verilerinden düzenlenmiştir.
<https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

Tablo 4.12. Brezilya'da işsizlik oranlarının durumunu göstermektedir. Buna göre 1990'dan 2018'e hem genç işsizlik oranları hem de işsizlik oranları artmıştır. Özellikle son dönemde işsizlik iki haneli rakamlarda sürüklenmektedir. Genç işsizliği ise hem erkeklerde hem de genelde %25'in üzerinde seyretmektedir. Kadınlarda ise durum daha ciddidir. 1990-2018 döneminde kadınlarda genç işsizlik oranı iki kattan fazla artmıştır.

5. SONUÇ

İktisat literatüründe bir üretim faktörü olan emeğin nasıl değerlendirileceği, hep bir tartışma konusu olmuştur. 1980 yılı sonrasında, teknolojik gelişmeler ve artan işsizlik oranları işsizlik olgusuna daha derin bir bakışı gerektirmiştir. İşsizlik olgusu içerisinde dezavantajlı bir grup olarak ortaya çıkan gençlerin maruz kaldığı işsizlik durumu, genç işsizlik kavramı iktisatçıların tartışma konusu haline getirmiştir.

Çalışmamızda 15-24 yaş arası, cari ücret seviyesinden iş arayan, çalışmaya istekli ve hazır gençlerin, özellikle 1980 yılı ve sonrasında neoliberal ekonominin dünya genelinde yaygınlaşması, teknolojik gelişmelerin artan hızı ve fabrikaların giderek otomasyon sisteminden, akıllı hale gelmesi ile eğitim öğretim faaliyetlerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, vasıfları artmasına rağmen genç nüfusun giderek işsiz hale geldiği, neden ve sonuçları, ülkelerin uyguladığı politikalar bağlamında analiz edilmiştir.

GSYH'sini 2000 yılından 2019 yılına kadar üç kattan fazla artırma becerisini gösteren Türkiye ekonomisi işsizlik sorununu çözmede yetersiz kalmıştır. Nüfusunun %15,8'i 2018 itibariyle 15-24 yaş aralığındaki gençlerden oluşan Türkiye de giderek yaygınlaşan bir genç işsizliği sorunuyla karşı karşıyadır. İşsizlik sigortası, işsizlik yardımı gibi işsizlere doğrudan gelir desteği sağlamaya yönelik pasif istihdam politikalarının finanse edilmesinin git gide zorlaştığı bir konjunktürde İŞKUR öncülüğünde yürütülen aktif işgücü politikalarına rağmen, sorun derinleşmektedir. İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü politikaları kapsamındaki faaliyetlere katılan 15-24 yaş arasındaki gençlerin sayısının genç nüfusa oranı sadece %1,6'dır. Bu oran Türkiye'nin genç işsizlik sorununun çözülmesi için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle İŞKUR'un yapısı güçlendirilmelidir.

Gençlerin işsiz kalması, üretkenlikten uzaklaşmalarına, ailelerine, yaşadığı çevreye bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır. Kendi sorumluluklarını yerine getirmek için maddi bir gelir sahibi olamayan gençler, üretken olmayan, topluma ve ekonomiye katkıları olmayan bir sınıfın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Dünya'nın farklı bölgelerinde genç işsizliği ile mücadele politikaları incelendiğinde temelde; piyasaların yaşanan değişime ayak uydurma ve genç işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması için yatırımların yönünün ona göre belirlenme çabasında olduğu görülmektedir.

Türkiye beş yıllık Kalkınma Planlarında ve son dönemde Orta Vadeli Planlarda, genç nüfus arasında işsizlik olgusunun giderek derinleştiği defalarca belirtilmesine rağmen 2019 itibariyle geline nokta %10'ların üzerinde işsizlik, %20 seviyesinin üzerinde genç işsizlik oranıyla karşı karşıya kalınmıştır. Durumu ciddileştiren, sorunun süreklilik arz ederek yerleşik hale gelmesidir.

Gençlerin eğitim, sosyal refah, sağlık imkânlarından yararlanması ve manevi, ahlaki, kültürel değerler bütünüyle yetişmesi, toplumsal kalkınmaya katkı yapacak bireyler olarak iş hayatına giriş yapması için örgün eğitiminin kalitesinin, okulların teknolojik donanımlarının artırılması, ulusal düzeyde eğitim stratejisi ve ona uygun gençlik stratejisinin geliştirilmesi gereklidir.

Gençlerin sahip olduğu niteliklerle işgücü piyasasının talep ettiği niteliklerin uyumlu hale getirilmesi, eğitim istihdam ilişkisinin güçlü bir şekilde kurulması elzemdir. Bunun için gençlerin mesleki eğitime yönlendirilmesi, meslek lisesi ve teknik lise düzeyinde verilen eğitimin kalitesinin artırılması, eğitim alanlarının çeşitlendirilmesi ve bu liselerde eğitim gören gençlerin eğitim sırasında uygulamalarla niteliklerinin artırılacağı staj desteğinin sağlanması gereklidir. Böylece piyasanın ihtiyacı olan teknik eleman ihtiyacı nitelikli şekilde karşılanacaktır.

Eğitim ve istihdam ilişkisi güçlendirilirken küresel rekabetin gerekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. 2019 yılı itibariyle dünyanın en büyük on şirketinin sekizi bilişim sektöründe faaliyet göstermektedir. Bilişim sektöründe, özellikle yazılım üreten, fiziksel üretimle yazılımı uyumlaştırarak yüksek teknoloji üretebilen firmalar ve ülkeler uluslararası çerçevede ekonomik üstünlüğü de yakalamaktadır. Değişen dünyada bilişime yön veren şirketler ve ülkeler dünya ekonomisinde de söz sahibi olacaktır. Bu nedenle Türkiye'nin eğitim politikasını bilişim sektörünün gereklerine

göre uyarlaması gerekmektedir. Yazılım eğitimine yönelik girişimler bir kamu politikası olarak teşvik edilmelidir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında yazılım eğitimine yer verilmeli, zorunlu eğitimden başlanarak teknik liselere doğru yaygınlaştırılmalıdır. Böylece küresel piyasaların gereklerine uygun olarak hem üretim tekniğini bilen hem de yazılım becerisine sahip beşeri sermaye yetiştirilecektir.

Yazılım projeleri üreten gençlerin projelerini sunarak destek alabileceği, yatırımcı bulabileceği, faaliyete geçmiş projelerin uluslararası piyasalara sunulabileceği ağ yapısının (network) kurulması gereklidir. Böylece bilişim alanında üretilen projeler uygulanma fırsatı bularak yüksek katma değerli ürünlerin üretilmesi sağlanabilecektir. Hâlihazırda uygulamaya geçmiş projelerin ise uluslararası çevrede pazarlanabilirliği artırılacaktır.

Eğitimlerini tamamlayamadan, iş hayatına atılmak, yaşamlarının sorumluluklarını kendi ellerine almak durumunda kalan gençlerin yaygın eğitim faaliyetlerine erişimi sağlanarak nitelik açıklarını kapatmasına çalışılmalıdır. Bu sebeple çalışma koşulları yaşam boyu eğitime elverişli hale getirilmelidir. Eğitim olanakları ne kadar çeşitlendirilmeye çalışılsa da çalışma koşulları elverişsiz olduğu sürece bireylerin bu olanaklara erişmesi güçtür.

Eğitim imkânlarının herkese eşit sunulabilmesi için tanınırlığının artırılması gerekmektedir. Burada yapılacak yasal düzenlemeler ile merkezden, işverenlere ve işçilere doğru bilgi akışı sağlanmalıdır. Örneğin, çalışan sayısı önceden belirlenecek firmalarda, sanayi bölgelerinde, sendikalarda özellikle gençlerin eğitim imkanlarına ulaşımı için tanıtıcı toplantılar düzenlenerek bilgi akışı sağlanabilir.

İş yaşamında, doğası gereği dezavantajlı olan kadınlara yönelik fırsat eşitliğini sağlayacak uygulamalar geliştirilmelidir. Örneğin; çocuk bakım hizmeti, kreş yardımı, vb. uygulamalarla doğum nedeniyle iş yaşamından uzak kalmak durumunda olan genç kadınların da işgücüne dahil olması sağlanacaktır. İş yaşamında fırsat ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması aktif, üretken bir toplum yapısı için önemlidir.

Kırsal yerleşim yerlerinde, tarımsal faaliyetlere yönelik girişimlerin, genç odaklı istihdam şartıyla, uygun kredi koşulları ve vergi avantajları ile desteklenmesi gereklidir. Böylece tarımsal üretim yapan bölgelerden şehirlere doğru yeni göçler azaltılacak, gençler yaşadıkları bölgelerde istihdam olanağına kavuşacaktır. Ayrıca kırsal alanda mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin artırılarak yaygınlaştırılması,

tarımsal faaliyetlere yönelik eğitim olanaklarının sunulması bu bölgelerde gençlerin istihdam edilebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Göç ile kente gelen gençlerin kent yaşamına adaptasyonu için programlar geliştirilmelidir. Bu bağlamda özellikle Türkiye'ye yurtdışından geçici koruma vb. şekilde göç ile gelen kişilerin Türkiye toplumuna uyum sağlaması için bilgilendirme toplantıları, entegrasyon uygulamaları düzenlenmelidir. Bu kişilerin kayıt dışı sektörlerde sosyal güvencesiz olarak çalışması piyasada özellikle genç işgücü fazlası oluşturacağından, göç ile gelen kişilerin istihdam koşullarına ve olanaklarına yönelik strateji geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadan çalışanların oranı 2019 yılı Ocak ayı itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre %33,1 olarak gerçekleşmiştir. Kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdam ile mücadele edilmesi, hem rekabetin sağlanması, hem de işgücü piyasasının işlerlik kazanması bakımından kritik öneme sahiptir. Böylece, hem "çocuk emeğinin" kullanılması önlenecek hem de işgücü piyasasına adım atan gençlerin sosyal güvenlik sistemine girmeleri sayesinde sosyal güvenlik sisteminde ilerleyen dönemlerde ortaya çıkması muhtemel baskı unsuru azaltılacaktır.

Belirli süreli ya da belirsiz süreli iş sözleşmelerine ek olarak kısmi zamanlı çalışma, esnek çalışma, uzaktan çalışma vb. alternatif istihdam biçimleri düzenlenmeli, gençlerin eğitimlerine devam ederken veya diğer sosyal, bireysel faaliyetlerine devam ederken de istihdam da kalmaları sağlanmalıdır. Böylece gençlerin aile gelirine olan bağımlılığı azalacak, kişisel gelişimlerini tamamlarken kararlarını daha özgür verebileceklerdir. Gençlik ile ilgili istihdam politikaları belirlenirken; gençlerin Avrupa İstihdam Strajesi'nde de belirtildiği gibi "iyi" işlere erişiminin sağlanabilmesi ve bu işlerde istihdam edilebilirliğinin artırılması politika yapıcıların dikkate aldığı en öz değer olarak belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

‘‘23-24 Mart 2000 Lizbon Zirvesi Sonuç Bildirgesi’’

https://www.ab.gov.tr/avrupa-birligi-zirve-sonuc-bildirgeleri_45449.html
[18.05.2019].

Açıkgöz, Filiz .‘‘Seçilmiş Ülke Uygulamalarında Genç İstihdamına Yönelik Aktif İşgücü Politikaları ve İŞKUR için Öneriler’’. Uzmanlık Tezi. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara:2017.

Aktan, Coşkun Can, Hüseyin Şen. ‘‘Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri’’. **Yeni Türkiye Ekonomik Kriz Özel Sayısı**. s.42. c.2. (Kasım-Aralık 2001): 1225-1230.

‘‘A Renewed EU Strategy Proposed by the European Commission for 2019-2027’’.
https://ec.europa.eu/youth/news/eu-youth-strategy-adopted_en [18.05.2019].

Ata, Namık ‘‘ Türkiye’de İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizlik’’. TİSK Akademi Genç İşsizliği Sempozyumu. c.2. Özel Sayı 1. Gazi Üniversitesi. 2007.

Aysan, Mehmet Fatih .**Türkiye’de Toplumsal Değişim**. 1.bs. Nobel Akademik Yayıncılık. 2014.

Balı, Selçuk, Ahmet Büyükalvarcı, **1630’dan 2010’a Finansal Krizler Tarihi, Balonlar, Panikler, Buhranlar ve Küresel Finansal Kriz**. 2.bs.İstanbul : Çatı Kitapları. 2011

Basmacı, Güliz Seda. ‘‘Genç İşsizliği ve Türkiye’de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları’’. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2011.

‘‘Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (5838 S.K.) ‘’. **Resmi Gazete**, 27155, (28.02.2009).

Bedir, Eyüp Yücel Uyanık. ‘‘ Rosetta Planının Analizi ve Türkiye’nin Sosyo-
Ekonomik Şartlarında Uygulanabilirliği’’ **Gençler İçin Başlama Vuruşu –
Rosetta Planı Projesi**. Ankara.: 2006, 3.

‘‘Brazil Rights And Policy Of Youth. Law No.12,852. (5 Ağustos.2013):
1-3.’’[http://www.youthpolicy.org/wp-
content/uploads/library/2013_Brazil_Youth_Statute_Eng.pdf](http://www.youthpolicy.org/wp-content/uploads/library/2013_Brazil_Youth_Statute_Eng.pdf) [18.05.2019].

Buluttekin, Mehmet Burak. ‘‘Türkiye’deki Genç İşsizliği Sorununun
Makroekonomik Boyutları ve Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Çözüm
Politikalarının Belirlenmesi’’. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü. 2008.

Can, İlknur. ‘‘Küresel Krizin Türkiye’de Genç İşsizliğe Etkisi’’. Yüksek Lisans Tezi.
T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2014.

Casson, Mark. **Youth Unemployment**. The Macmillan Press LTD. 1979.

‘‘Creativity and Culture. What is the EU’s role ?’’.
https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/creativity-culture_en
[18.05.2019].

‘‘Council Resolution of 27 November 2009 On A Renewed Framework For
European Cooperation In The Youth Field (2010-2018)’’. **Official Journal of
the European Union C 311/1**. <https://bit.ly/2EAPBpP> [Erişim, 18.05.2019].

Çetinkaya, Emel. ‘‘Genç İşsizliği’nin Teorik Açıklamaları’’.**İstanbul Üniversitesi
Sosyal Siyaset Konferansları**, 58. Kitap. (2010), 47.

Doğan, İsmail. **Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar**. 11.bs. Ankara : Pegem Akademi.
2012.

DPT. ‘‘İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972’’.

_____ ‘‘ Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983’’.

_____ ‘‘Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005’’.

_____ ‘‘Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977’’.

_____ ‘‘Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000’’.

Dünden Bugüne Türkiye İş Kurumu (1946-2011). Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. (Ankara: 2011):7-25

Dünya Bankası 24.04.2019 Tarihli Verileri. <https://data.worldbank.org/> [10.05.2019]

“EACEA National Policies Platform. Czech Republic Overview.”
<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-czechrepublic> [18.05.2019].

_____ 1.3. National Youth Strategy.

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/13-national-youth-strategy-czech-republic#Involving%20young%20people> [18.05.2019].

_____ 3.1. General Context

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/31-general-context-czech-republic> [18.05.2019].

_____ 3.2 Administration and Governance

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/32-administration-and-governance-czech-republic> [18.05.2019].

“Education And Training, What is the EU’s Role?”

https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/education-training_en
[18.05.2019].

Efe, Haydar, Sevinç Arzu Uluoğlu. “Dünyada Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Gelen Nokta ve Geleceğe Dair Bazı Öngörüler”. Eğitim Bilim Toplum Dergisi. c.13 s.51. [2015] 46-72

Eğilmez, Mahfi. **Küresel Finans Krizi: Piyasa Sisteminin Eleştirisi**. İstanbul : Remzi Kitabevi, 2011.

Ergun, Temel. **Makro Ekonomiye Giriş**, (Ankara: Detay Yayıncılık, 2013)

Ertek, Tümay. **Makro Ekonomiye Giriş (Basından Örneklerle)**. 1.bs, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.2004.

“EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020”. <https://bit.ly/2DdrHAW>
[18.05.2019]

“European Commission, Commission Staff Working Document Situation of Young People In The European Union Part 3/7” .Brüksel,2018:3.
https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/swd-2018-169-part3_en.pdf
[18.05.2019].

_____ Youth Wiki National Description. **Youth Policies in France**,
(2017): 68-70. <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/sites/youthwiki/files/gdlfrance.pdf> [18.05.2019].

Eurostat. “Population And Population Change Statistics”. <https://bit.ly/2TmKUEo>
[18.05.2019] ve “Living In the EU”, <https://bit.ly/2jJiiFf> [18.05.2019].

“European Youth Goals”.
https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en [18.05.2019].

EU Youth Strategy 2010-2018.
https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/strategy-2010-2018_en
[18.05.2019].

_____ Overview. https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en
[18.05.2019].

Fend, Helmut .“The Historical Context Of Transition to Work And Youth Unemployment”. **Youth Unemployment and Society**. Cambridge University Press. 1994:86.

Fischer, Stanley, Rudiger Dornbusch. **Makro İktisat**. çev. Vildan Serin.
İstanbul:Alkim Yayınları. 2001.

Freeman, Richard B. “Why is there a youth labour market problem?”.**National Bureau Of Economic Research**. Working Paper No.365. (1979): 8.

G20 Employment Plan, (Brazil, 2014), 12.-15

“Göç İstatistikleri”. T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.
https://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 [13.06.2019]

Grinevica, Liva, Baiba Rivza. “Economic Costs Of Youth Unemployment In Latvia”,
23.rd Annual International Scientific Conference “Research for Rural Development 2017” Volume 2. 17-19 Mayıs 2017. (2017): 230.

“Guide To Public Policy. Additional Background”.
<http://www.youthpolicy.org/factsheets/country/brazil/> [18.05.2019].

Gündoğan, Naci. **Genç İşsizliği**. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No:1320. 2001: (Aktaran, Mehmet Burak Buluttekin. ‘‘Türkiye’deki Genç İşsizliği Sorununun Makroekonomik Boyutları ve Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Çözüm Politikalarının Belirlenmesi’’ Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2008).

Gündoğan, Naci. ‘‘Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları’’. **Anadolu Üniversitesi SBF Dergisi** c.54. s.1. (1999): 70.

Güney, Alptekin. ‘‘Türkiye’de Geliştirilmiş İşsizlik Oranları’’. **Çalışma ve Toplum Dergisi**, s.24. c.1. (2010). 239.

Hammer, Torild ‘‘Explanation of Youth’’. c.1. s.3. **Young, Nordic Journal Of Youth Research**, (1993): 11-26 (Aktaran, Zeynep Çetinkaya. ‘‘Genç İşsizliği’nin Teorik Açıklamaları’’, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları**, 58. Kitap, (2010):49).

‘‘Health And Well-Being, What is EU’s Role?’’

https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/health-wellbeing_en
[18.05.2019]

Hess, Laura E. Anne C. Petersen, Jeylan T. Mortimer. ‘‘Youth, Unemployment And The Marginality: The Problem And The Solution’’. **Youth Unemployment and Society**, Cambridge University Press, (1994): 4-8.

ILO. Global Employment Trends For Youth Special Issue On The Impact Of The Global Economic Crisis On Youth. Cenevre:Ağustos 2010. 28-59.

_____.**Key Indicators of Labour Market Ninth Edition**, 2016.

_____ Modelli Nüfus Tahminleri. Kasım 2018. <https://www.ilo.org/ilostat> [10.04.2019]

_____ Youth Employment.

<https://www.ilo.org/youthmakingithappen/YouthEmployment/index.htm>
[24.05.2019].

_____ Youth Employment And ILO.

https://www.ilo.org/youthmakingithappen/YE_ILO/index.htm [24.05.2019].

_____ Youth Employment, Indtroduction.

<https://www.ilo.org/youthmakingithappen/intro/01.html> [24.05.2019].

_____ What is child labour?.

<https://www.ilo.org/ipec/facts/lang--en/index.htm> [23.07.2019].

_____ World Economic Outlook (2019),

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO> [10.05.2019]

İŞKUR. ‘İŞKUR Girişimcilik Eğitim Programları’.

<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/girisimcilik-egitim-programlari/> [24.05.2019].

_____ ‘İŞKUR İşbaşı Eğitim Programları’. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/isbasi-egitim-programlari/> [24.04.2019]

_____ ‘İŞKUR Mesleki Eğitim Kursları’. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/kurs-ve-programlar/mesleki-egitim-kurslari/> [24.05.2019].

_____ ‘İŞKUR Yıllık İstatistikleri 2017 Tabloları’. <https://iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> [24.05.2019].

‘İş Kanunu (4857 S.K.)’. **Resmi Gazete**, 25134, 10.06.2013.

‘İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun‘. (5763 S.K.), 26887. (26.05.2008).

‘İşsizlik Sigortası Kanunu. (4447 S.K.)’. **Resmi Gazete**. 23810, (08.09.1999): 48.

İzgi Berna Balcı. ‘Genç İşsizliği ve Eğitimle Olan İlişkisi’. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, c.11. s,41. (2012): 303-304.

Kafkas, Emir Timur .‘Avrupa Birliği İşsizlikle Mücadele Stratejisi Işığında Türkiye İçin İşsizlik Sorununda Yeni Bir Paradigma : Çalışma Kredisi’. Uzmanlık Tezi. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Dış İlişkiler ve Yurtdışı İçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara: 2014.

Kayalıdere, Gül. Umut Tepekule, Pelin Mastar Özcan. ‘Eğitim Kalitesinin Genç

İşsizliği İle İlişkisi : PISA Test Sonuçları Üzerinden Bir Değerlendirme''
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi Dergisi. c.1.
s.2, (2016): 95.96.

Kemp, Peter A. "Young People and Unemployment: From Welfare To Workfare?"". **Youth Policy and Social Inclusion: Critical Debates with Young People**". ed. Monica Barry, Roughledge Taylor and Francis Group. 2005.

Kesici, Mehmet Rauf, Ahmet Selamoğlu. " Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşüm". **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, c.7. s.2. (2005), 34.

Lannoyi, Arianne De Lauren Grahmi Leila Patel, Murray Leibbrandt, "What Drives Youth Unemployment and Interventions Help? A Systematic Overview of Evidence and a Theory of Change" University Of Johannesburg, **Centre For Social Development in Africa (CSDA) Research Report**,
<https://www.uj.ac.za/faculties/humanities/csda/Documents/Youth%20Unemployment%20exec%20summary%20FINAL%20interactive.pdf> [07.05.2019]

Lordoğlu, Kuvvet, Mustafa Aslan. " Türkiye İşgücü Piyasalarında Etnik Ayrımcılık Var Mıdır?". **DİSK Birleşik Metal –İş Sendikası, Çalışma Ve Toplum Dergisi.** c.2. s33. (2012): 120-121.

Lordoğlu, Kuvvet, Seyhan Gürsoy Çuhadar. "Demografik Dönüşüm Sürecinde Türkiye'de Yaşlanma ve Sorunlar". **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi.** c. 54. (2016), 73.

Murat, Sedat, Levent Şahin. "Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik". **Sosyoloji Konferansları Dergisi.** s.44, (2011), 2-12.

Murat, Sedat. "Sosyo Ekonomik Boyutlarıyla ve Genel Olarak Türkiye'de Gençlerin İşsizliği " İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. İstanbul:1991.

OECD. Active Labour Market Policies: Connecting People With Jobs,
<http://www.oecd.org/employment/activation.htm> [18.05.2019].

O'Higgins, Niall. Unemployment And Social Security- The Challenge Of Youth Unemployment. **International Social Security Review**, c.50. s.4. (Ekim 1997):68.

Okur, Ahmet. **Türkiye’de Genç İşsizliği ve Nedenleri**. Gazi Kitabevi. Ankara:2015

Öz, Cihan Selek, Sefa Karagöz. ‘Avrupa 2020 Hedeflerinin Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi’. **Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi**. s.1. (2015): 106.

Özaydın, Mehmet Merve. ‘Genç İşsizlikle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Rolü ve Önemi’. **Gençlik Araştırmaları Dergisi**. c.1. s2. (2013:2). 125.

Parasız, İlker. **Modern Makro Ekonominin Temelleri**. 2.bs. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, 2000.

‘Participation In Civil Society’.

https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/civil-society_en [18.05.2019].

Russell, Helen Philip, J.O’Connell. ‘Getting a Job İn Europe: The Transition from Employment to Work among Young People in Nine European Countries’. **Work, Employment and Society**. (Mart 2001). 1-3.

Sazak, Şaduman. ‘Türkiye’de Bölgelere Göre Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı’. **Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**. c.5. s.2, (2004): 188.

‘Social Inclusion, What is EU’s role?’

https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/social-inclusion_en [18.05.2019].

Şahin, Levent. ‘Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu’. Doktora Tezi. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2010.

T.C. Kalkınma Bakanlığı. Orta Vadeli Program 2006-2008.

_____ Orta Vadeli Program 2007-2009.

_____ Orta Vadeli Program 2008-2010.

_____ Orta Vadeli Program 2010-2012.

_____ Orta Vadeli Program 2015-2017.

_____ Orta Vadeli Program 2016-2018.

_____ Orta Vadeli Program 2018-2020.

_____ Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018.

Tor, Hacer. ‘‘Türkiye’de Çocuk İşçiliği’nin Boyutları’’. Journal Of World Of Turks. s.2, c.2 (2010).

Tunçcan, Nilgün. ‘‘Çocuk İşçiliği: Nedenleri, Boyutları ve Küreselleşen Dünyadaki Konumu’’. s.43-44. [2000]. 243-259.

TÜİK ‘‘İstatistiklerle Çocuk 2018’’ Haber Bülteni
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30708> [20.04.2019]

_____ İşgücü İstatistikleri. Ocak 2019.

_____ İstatistiklerle Gençlik 2017.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27598> [06.04.2018].

_____ İstatistiklerle Gençlik 2018.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30723> [24.05.2019].

‘‘T.C. Ticaret Bakanlığı.Çekya.’’
<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/cek-cumhuriyeti/ulke-profil/ekonomik-gorunum/genel-bilgiler> [18.05.2019].

Türk Dil Kurumu. <http://sozluk.gov.tr/>

Türkiye İş Kurumu 2018-2022 Dönemi Stratejik Planı. Türkiye İş Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, (Ankara: Aralık 2017),
<https://iskur.gov.tr/yayinlarimiz/stratejik-plan/>
[24.05.2019].

Verick, Sher. ‘‘ Who Is Hit Hardest during a Financial Crisis? The Vulnerability of Young Men and Women to Unemployment in an Economic Downturn’’. **ILO and IZA, Discussion Paper No.4359**. (Ağustos 2009): 6.

- “Voluntary Activities. What is the EU’s role?”.
https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/voluntary-activities_en
[18.05.2019].
- “What do we mean by youth?”. UNESCO. Social And Human Sciences.
<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/> [06.04.2019].
- White, Michael, David J. Smith. “The Causes of Persistently High Unemployment”. **Youth Unemployment and Society**. Cambridge University Press. 1994: 105.
- Yanıbaşı, Elvan. “Türkiye’de Genç İşsizliği Sorunu ve İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi”. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2014.
- “Yatırımların ve İstihdamın Teşviki İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5084 S.K.). ‘**Resmi Gazete**, 25365, (06.02.2004): 1-5.
- Yeni Ekonomi Programı Dengelenme Disiplin Değişim 2019-2021. Orta Vadeli Program. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Yıldırım, Sezen. “Avrupa Birliği’nde İstihdam Politikaları ve İşsizlik: Euro Alanında Gelişmeler”. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2016.
- “Youth and The World. What is the EU’s role?”.
https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/world_en [18.05.2019].
- “Youth Policy in France”.
<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/overview-france> [18.05.2019].
- YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> [04.04.2019].
- Yücel, Ökkeş Ceyda Şataf, “2008 Küresel Finansal Krizinin İspanya’ya Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”. **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, c.1. s.1. (2018): 56-68.

ÖZGEÇMİŞ

Yazar 1990 yılında Samsun’da doğmuştur. İstanbulda, 2004 yılında Kaya Sebati Tuncay İlköğretim Okulu’nu tamamlamıştır. Küçükçekmece Lisesi’nin Yabancı Dil Ağırlıklı Lise bölümünden 2008 yılında mezun olmuştur. 2008 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisat (İ.Ö) bölümüne girmiş, 2011 bahar yarıyılında Çek Cumhuriyeti Business School Ostrava’da Erasmus Öğrenci Değişim Programına katılmıştır. 2012 yılında Onsekiz Mart Üniversitesi İktisat (İ.Ö.) bölümünden mezun olmuştur. 2012 yılında ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi AÖF Dış Ticaret bölümünden mezun olmuştur. Bankacılık sektöründe Uzman Yardımcısı olarak çalışmaktadır.